

**Roskilde
University**

Årsberetning 2003 Roskilde Universitetscenter

Jensen, Henrik Toft; Knudsen, Per Lau; Ebbe, Erik

Publication date:
2003

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jensen, H. T., Knudsen, P. L., & Ebbe, E. (red.) (2003). *Årsberetning 2003 Roskilde Universitetscenter*. Roskilde Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Årsberetning 2003

Roskilde Universitetscenter

Årsberetning 2003

Roskilde Universitetscenter

Roskilde Universitetscenter bærer i sit segl en koral. Dermed hentydes til følgende træk ved korallers liv og død:

Koraller kan kun trives i meget rent og saltholdig vand, som er i stadig bevægelse. Derfor dør korallerne på læsiden af rev, men på vindsiden, hvor bølgeslaget og strømmen er stærkest, vokser de og udvikler sig i store og smukke kolonier. Det hører imidlertid også med til billedet, at det er de ældre, men mere forkalkede dele af revet, som giver det styrke og kraft til at modstå bølgeslaget gennem århundreder. Den latinske tekst kan på dansk gengives således:

„I stilheden døden, i bevægelsen livet“.

Årsberetning 2003

Årsberetningen udgives af Roskilde
Universitetscenter
ISSN 0900-2588

Redaktion

Rektor Henrik Toft Jensen
Universitetsdirektør Erik Ebbe
Fuldmægtig Per Knudsen (ansvh.)

Produktion og layout:

Hanne Koch, Designkonsortiet

Forsidefoto:

Peter Funch

Tryk:

Omslag: SimOffset, Slæggerup
Kopicentralen, RUC

Oplag:

1.200 eks.

Foto:

Peter Funch, Hanne Koch, Martin Ladegaard, RUC's AV-afdeling
og Informationskontoret

Eksemplarer af årsberetningen kan rekvireres ved henvendelse
til informationskontoret, Postboks 260, 4000 Roskilde
Tlf. 4674 2038 · Fax 4674 3009
E-mail: plk@ruc.dk · <http://www.ruc.dk>

For yderligere oplysninger om de enkelte institutters virksomhed
henvises til institutternes årsberetninger.

Indhold

Året der gik - rektors beretning, <i>af rektor Henrik Toft Jensen</i>	4
Krøniken – året 2003 kort fortalt	9
Nye IT-services på RUC	15
Modernitetens miljøpolitik, <i>lektor, dr.scient.soc. Bo Elling</i>	16
Kandidatundersøgelsen, <i>studievejleder Mads Løkke Rasmussen</i>	19
Center for Ligestillingsforskning	21
Roskilde Universitetscenters nye bygninger	24
RUC's videre udbygning	27
Internationalisering <i>af fuldmægtig Nina Christensen, Det Internationale kontor</i>	28
Doktorgrader, ph.d.-grader og priser	30

Institutter

Institut for Biologi og Kemi	34
IMFUFA - Institut for studiet af Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse	39
Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier	46
Institut for Miljø, Teknologi og Samfund	60
Institut for Historie og Samfundsforhold	66
Institut for Sprog og Kultur	72
Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi	76
Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi	85
Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori	94
Institut for Uddannelsesforskning	98

Fakta om RUC

Den Centrale Praktikordning	110
VidenskabsButikken/Projektbørsen	112
Organisation og styrelse	114
RUC's uddannelser - opbygning og struktur	116
Studiernes opbygning	117
Studentertal 1972 - 2004	118
Studerterfordeling på RUC's deltidsuddannelser	118
Indeks over optagne og 1. prioriteter ved RUC 1995 - 2003	119
International studentermobilitet - 1994/95 - 2002/2003	119
Studerende fordelt på fag	120
Indtægter fordelt på udvalgte områder 2003	121
Udgifter fordelt på udvalgte områder 2003	121
Personale	122
Oversigt over privat- og samfinansierede projekter 2003	123
Mere at vide	124

Året der gik – rektors beretning

Rektor Henrik Toft Jensen

RUC har i 2003 haft mange ansøgere til universitetets uddannelser. Vi besluttede at øge optaget, så der i alt blev optaget 1350 studerende på RUC's bacheloruddannelser.

På det såkaldte "direkte optag på kandidatuddannelserne" blev der optaget 250 studerende og på RUC's master-uddannelser og åbne uddannelser 300 studerende. I alt 1.900 nye studerende. Samtidig har mere end 500 kandidater afsluttet deres kandidatuddannelse på RUC det sidste år.

For få stipendier

Der er imidlertid et sted, hvor tallene på RUC er alt for små. Det gælder antallet af finanslovsfinansierede ph.d.-stillinger. Her råder RUC kun over 14 stipendier pr år. Det er alt for lidt til RUC's 500 kandidater og til kandidaterne fra de øvrige universiteter. Selv om RUC i år ekstraordinært har oprettet 15 ekstra stipendier finansieret af egne forskningsmidler, er der stadig alt for få stipendier.

Det forekommer absurd, at vi i Danmark i en tid med mange ledige talenter og med udsigt til mangel på forskeruddannede ikke sørger for, at forskeruddannelseskapaleten udnyttes på de danske universiteter. Der mangler - som Forskeruddannelsesrådet har påpeget - ganske enkelt mange ph.d.-stipendier ved de danske universiteter, og det bør der rådes bod på. En overgangsfrekvens på mindre end tre procent fra kandidat til ph.d. forekommer helt absurd.

Hvis Danmark skal nå frem til målsætningen om, at tre procent af bruttonationalproduktet skal anvendes til forskning i 2010, som EU's ministre har aftalt i Barcelona, så er der god grund til at begynde at øge forskningsinvesteringerne. Der er særligt gode grunde til at øge investeringerne i forskeruddannelse. Ellers har vi ikke forskningskapacitet nok til at kunne nå det ønskede resultat. Hvis Danmark skal nå målsætningen fra Barcelona i 2010, er det nødvendigt at starte nu - ellers når vi det ikke.

"Fra tanke til faktura"

Videnskabsministeren har med sit oplæg "Fra tanke til faktura" peget på, hvad regeringen ønsker af forskningen og dermed af universiteterne i Danmark. Det er: Mere direkte overførsel af fakturerbar viden til industrien. Et forståeligt ønske. Det skal kunne betale sig! Og det skal kunne måles.

Universiteterne fremhæver ofte Barcelona-aftalen og dermed målsætningerne om, at øge Danmarks forskningsindsats fra to til tre procent af bruttonationalproduktet.

Det er derfor ikke mærkeligt, at politikerne samtidig stiller krav til den forskning, som skatteyderne betaler. Det skal kunne betale sig. Det medvirker universiteterne meget gerne til.

Samtidig skal vi understrege, at selv om forskning kan betale sig, er det ikke sikkert, at der kan faktureres. Det er vel i øvrigt grunden til, at der er en offentligt finansieret forskning i mange lande.

Basal grundviden om natur og teknik, samt om de samfund og de kulturer, som ny viden skal fungere i, er afgørende for, at den mere anvendelsesorienterede forskning kan skabe fakturerbare resultater.

Regeringens forståelige forventninger om fakturerbare resultater af en forøget forskningsindsats bør altså gå hånd i hånd med en nødvendig samfundsmæssig og kulturmæssig forståelse af fremskridtets muligheder og begrænsninger.

Det skal sikres, at vi kan bevæge os mellem blind teknologibegejstring og tøvende teknologibekymring. Det er nemlig ikke rart at falde i den ene af de to grøfter.

Ny universitetslov

Apropos grøfter, så var det præcis en sådan, Folketinget faldt i, da Folketinget i maj i år vedtog en ny universitetslov, hvor nogle vigtige principper for universitetsstyre blev sat ud af spillet. På RUC var den nye lov bestemt ikke vores kop te. Vi havde klart foretrukket, at de universiteter, der kunne og ønskede at udvikle sig med universitært selvstyre og med demokratiske reguleringsmekanismer fortsat fik mulighed for at gøre det - også på det formelle plan.

Det kan, sagt i al stilfærdighed, undre, at vi i et demokratisk land forkaster selvstyre og demokrati på universiteterne, oven i købet samtidig med, at selvstyrende grupper og virksomhedsde-

mokrati får større og større betydning specielt i de videnstunge virksomheder i vores samfund.

Folketinget ville det anderledes, og det må vi så indrette os efter.

Jeg håber imidlertid, at der udvikler sig en slags symbiose mellem det nye formelle styringsystem og RUC's virksomhedskultur, så dagligdagen på RUC fortsat vil være præget af Forskernes, TAP'ernes og Studenternes engagement i, dedikation til og interesse for universitetet.

Autonomien skal fastholdes

Selv med den nye lov og dennes skavanker er det

således fortsat ambitionen på RUC at fastholde universitetets autonomi i stort og småt samt at udvikle universitetet i forskningens, uddannelsens og samfundets tjeneste. Men det er blevet lidt vanskeligere under den nye lov.

Men så kan man trøste sig med at konstatere, at love forgår, men universiteter består.

Ét er universiteternes styre. Noget andet er den lange række reformer af uddannelser, regnskaber, opgavevaretagelse og ejerskab, som er annonceret i universitetsloven. Reforme, der er annonceret, selv om man næppe kan sige, at de er planlagt.

Det kommende eller rettere de kommende år vil kræve en stor indsats på universiteterne for at få det nye universitetslovskompleks til at fungere. Derfor skal vi bede om, at ministeriet ikke i sit hastværk sender os ud i alt for mange blindgyder, hvor der spildes tid og entusiasme.

Universitetsloven er lanceret som en lov, der giver frihed fra en lang række detailreguleringer. Der er ingen tvivl om, at det også er en ambition i ministeriet.

På RUC håber vi, at universiteterne ikke alene får frihed fra en del af regel-reguleringen, men også frihed fra en lang række detailreguleringer i universiteternes udviklingskontrakter og frihed fra en daglig styringspraksis fra politikere, embedsværk og kontrollanter.

Universiteterne kan naturligvis ikke forvente at være et ureguleret område. Det ville passe dårligt til det faktum, at universiteterne er skattefinansierede.

Men reguleringen bør være klar og bygge på regler eller aftaler - ikke på uforudsigelig vilkårlighed. Reguleringer og aftaler bør dreje sig om universiteternes input og output: Bevillinger og resultater i bred forstand.

Universiteterne bør have frihed til at tilrettelægge og regulere de processer, som fører fra input til output, og bør have frihed til at anvende de metoder, der er bedst på og for det enkelte universitet. Det er her universiteternes forskellighed og særegne træk skal udfoldes.

Der er ingen grund til at lægge skjul på, at vi på RUC er meget optaget af at sikre, at uddannelsesreform og universiteternes nye opgaver ikke tromler ind over de enkelte universiteter med ensliggørelsens golde uniformitet.

Vi ønsker ikke at blive presset ind i at skulle præstere det næstbedste eller tredjebedste på områder, hvor vi kan præstere det bedste inden for uddannelse og forskning.

Vi lytter gerne til ønsker til vore resultater, men foretrækker at honorere disse med de metoder, som vi er bedst til at bruge. Altså: Gerne resultatkrav, men processen bør være universiteternes egen.

Kandidatundersøgelsen

RUC har sammen med Aalborg Universitet gennemført en større undersøgelse af alle kandidater der er uddannet i perioden 1991-2001.

Undersøgelsen viste, at der er en ret høj beskæftigelsesgrad for RUC's kandidater, at de studerende er tilfredse med de faglige kompetencer, som de har erhvervet, og at arbejdsgiverne også er tilfredse. Undersøgelsen viser imidlertid også, at vore kandidater efterspørger to ting, som de ønsker mere af: IT kvalifikationer og bedre fremmedsprogs-kvalifikationer.

Blandt andet med dette udgangspunkt har RUC iværksat en massiv indsats på IT området.

Nye IT-tilbud

Vi har i år taget et nyt værktøj i brug i studiearbejdet: Plug'n study - eller rettere unplugged studies, hvor alle RUC'ere via en "Single-sign-on" har adgang til RUC's netværk og kan koble egen computer på RUC's net enten trådløst eller via kabel. Software-faciliteterne er også udbygget, dels med et system, der er særligt velegnet til gruppearbejde - BSCW (Basic Support for Cooperative Work) - dels med RUC's portalino, der indeholder en lang række studieinformationer og en række links til studierelevant information.

Selv om det skulle tage lidt tid at få disse nye værktøjer til at fungere perfekt, er der ingen tvivl om, at de vil blive nye gode værktøjer i studiearbejdet.

Mere sprog

På fremmedsprogsområdet er RUC ved at udforme en sprogpolitik, der på den ene side skal sikre et tilbud om undervisning på engelsk til et stigende antal af vore danske og udenlandske studerende, og på den anden side skal sikre, at det danske sprog fortsat er et aktivt sprog også på et akademisk niveau for den altovervejende del af vore studerende.

Der er ingen tvivl om, at den europæiske og globale udfordring vil være stor for universiteterne i de kommende år. Det vil i stigende grad være vigtigt, at de danske universiteter hævder sig internationalt ikke alene målt ved forskningspublikationer, men også ved aktiv indsats inden for international uddannelses-udvikling og -udbud. Kvalitetsudvikling og bidrag til universitetsudvikling og kapacitetsopbygning i en række lande er opgaver, som de danske universiteter gerne påtager sig at udvikle, og som vi har gode forudsætninger for at organisere.

Der skal dog ikke lægges skjul på, at det er blevet lidt vanskeligere at bidrage til udvikling fra absolutisme og diktatur, når vi ikke mere fra dansk side kan stille op med gedigne demokratiske modeller for universitetsstyring. Det er ærgerligt at være lidt flov over Danmarks model, når man som dansk akademiker er rådgiver for universitetsudviklingen i Serbien, Makedonien, Kosovo, Italien og Rusland.

Godt lokalt og regionalt samarbejde

RUC har en frugtbar dialog med en række mellemuddannelsesinstitutioner i Danmark - mange af disse ligger på Sjælland og i Storkøbenhavn. Forskningstilknytning var udgangspunktet for samarbejdet. Vi har nu fundet en række samarbejdsformer, som kan udvikles i de næste par år. Hvis strukturkommissionens arbejde resulterer i, at universiteterne får øgede regionale opgaver, så påtager vi os dem gerne her på RUC. Vi er godt rustede til det. Samtidig skal det understreges, at RUC ved siden af en regional forankring har en klar international orientering.

Roskilde er universitetets by og har som universitetsby mange opgaver ved siden af de vigtige almindelige kommunale opgaver.

På RUC er vi glade for, at universitetsbyen har besluttet at etablere et studenterhus i Roskilde. Det bliver et nyt mødested mellem universitetets og byens mennesker.

Der er det sidste år færdiggjort mange kollegier og ungdomsboliger i Roskilde. Det er der brug for, og RUC ser frem til realiseringen af kommunens udbygningsplaner - gerne accelereret, for der er et umætteligt behov for boliger til studerende.

På RUC har vi imidlertid også et andet påtrængende behov, nemlig jord til universitetets fortsatte udbygning. Vi håber, at forhandlingerne med Roskilde Kommune om udbygningsmulighederne mod nord, mod syd og mod øst afsluttes positivt, så RUC kan udvikle sig de næste 30 år. Vi vil gerne købe den nødvendige jord til den

fremtidige udbygning nu, så vi undgår pladsmangel i fremtiden.

To nye bygninger

I 2003 blev der indviet to nye bygninger, der er afslutningen på RUC's udbygningsplan fra 1995 med Henning Larsen som arkitekt. Planen etablerede flot RUC's to hjørner mod nordvest og sydvest, monumentalt og funktionelt. En udbygningsplan på i alt fire etaper til kommunikation, datalogi, journalistik, matematik, fysik, økonomi, politologi, socialvidenskab samt til RUC's bibliotek. Et virkeligt løft på RUC, der også skabte ny betydning og nyt liv til RUC's mange små grå bygninger. Udbygningsplanen var muliggjort af undervisningsminister Ole Vig Jensens plan for "Universiteter i vækst". En visionær og ambitiøs plan, som vi på RUC nu høster de sidste direkte frugter af. En plan, der også har givet de danske universiteter et godt udgangspunkt for at deltage i den globale konkurrence, som præger dagens universitetsverden.

Denne udbygningsplan er nu afsluttet, men kun for at RUC har taget hul på de næste.

RUC har i 2003 afholdt to arkitektkonkurrencer. En for RUC's videre udbygning, og en for udviklingen af RUC's torve, pladser, stier og veje. Vi ser frem til, at begge dele iværksættes til næste år, der er stærkt brug for plads og æstetik. De nødvendige finansielle modeller er ved at blive udarbejdet.

Mange nye udfordringer

RUC står overfor mange nye udfordringer: Implementering af ny lov med dens mange reformer, iværksættelse af udbygningsplaner, fokuseret IT-udvikling og sprogpolitik, internationalisering og globalisering, formidling med og uden fakturering, nye uddannelsesmæssige og forskningsmæssige udfordringer samt kvalitetsudvikling. Men frem for alt udfordringen om at fastholde universitetets selvrespekt også under de nye vilkår.

Vi får sandelig brug for både held og lykke.

Krøniken

– året 2003 kort fortalt

9. januar

Der afholdes *officiel åbning* af forskningscenter for Demokratisk Netværksstyring på RUC. Det er Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, der har bevilget 3 mio. kr. til etablering af forskningsprojektet.

3. februar

Den københavnske tegnestue WITRAZ arkitekter vandt *arkitektkonkurrencen* om den videre *udbygning* af Roskilde Universitetscenter. På ingeniørsiden er Wissenbjerg Rådgivende Ingeniører F.R.I. og Spangenberg & Madsen Rådgivende Ingeniørfirma A/S med i vinderprojektet. Konkurrencen omfattede dels forslag til nybyggeri i 2 byggezo-
ner, dels forslag til en langsigtet bebyggelsesplan om opførelsen af ca. 100.000 m².

17. februar

Center for Ligestillingsforskning holder *åbningsreception* på RUC. Centret har til opgave at udføre forskning, udviklingsopgaver og formidling om ligestilling mellem kvinder og mænd.

1., 3. og 4. marts

I alt 713 mennesker var på besøg, da RUC afholdt de årlige *Besøgsdage* på RUC. Ved arrangementet kunne man høre om de tre basisuddannelser samt lidt om de forskellige overbygningsfag. Og der var mulighed for rundvisninger på basisuddannelserne.

3. marts

RUC modtager bevilling til flere internationale gæsteforskere på RUC. Roskilde Universitetscenter har modtaget en bevilling på 600.000 kr. fra VILLUM KANN RASMUSSEN FONDEN. Pengene er bevilget som støtte til gæsteforskere under "Velux Visiting Professor Programme 2003 – 2005".

10. marts

Center for Ligestillingsforskning på RUC og FREIA (Center for Kønsforskning) ved Aalborg

Universitet afholder en *konference* med overskriften "Ligestillingspolitik ved en korsvej". Konferencen afholdes på RUC og belyser dansk ligestillingspolitik ud fra forskellige forskningsmæssige perspektiver.

26. marts

John Andersen holder *tiltrædelsesforelæsning* på Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi. Titlen på forelæsningen er "Socialvidenskabens løfte – fra C. Wright Mills til Sydhavnen". John Andersen tiltrådte den 1. september 2002.

3.-4. april

Forskerskolen for Livslang Læring på RUC afholder "Conference on Research Perspectives on Lifelong Learning".

4. april

Der afholdes pressemøde i forbindelse med *Kandidatundersøgelse* fra RUC og Aalborg Universitet. Undersøgelsen viser, at kandidaterne fra de to universiteter er parate til arbejdsmarkedet, når de forlader universitet. 2/3 af kandidaterne er i arbejde inden for 3 måneder efter uddannelsens afslutning og kun ganske få er arbejdsløse i længere tid.

9. april

I anledning af sin *tiltrædelse* som professor holder John Callaghan forelæsning om "Program Specialization: A Pervasive Idea". John Callaghers tiltrædelsesforelæsning holdes på engelsk og markerer samtidig åbningen af en to dages *åben workshop* med titlen "Software Development for Ubiquitous Computing", der har deltagelse af en lang række internationale kapaciteter på det datalogiske område. John Callaghan er tiltrådt som professor ved Datalogiafdelingen under Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi.

25. april

Lektor Bo Elling forsvarer sin *doktorafhandling* om "Modernitet og miljøpolitik". Afhandlingen rummer en teori om en fuldt moderne miljøpolitik. Bo Elling anser borgerdeltagelse som en helt central hjørnesteen heri.

29. april

Roskilde Universitetscenter åbner dørene for et *indblik i forskningen* på RUC. 15 forskere giver smagsprøver på deres forskning inden for naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Som eksempler kan nævnes "Matematisk modellering af blodtryksvariationer", "Sortbørskriminalitet under besættelsen", "Børns liv – familiens død, eller Familiens liv – børns død" og "Interaktive 3D-simuleringer i formidlingens tjeneste". Målet er at give det omgivende samfund, samarbejdspartnere og erhvervsliv nogle forskningsmæssige input og ideer til, hvordan regionen og erhvervslivet kan drage nytte af og bruge den forskning, der udføres på Roskilde Universitetscenter.

7. maj

Roskilde Universitetscenter inviterer erhvervsliv og samarbejdspartnere til en orientering om *erhvervsforskeruddannelsen*. Arrangementet afholdes i samarbejde med Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. På mødet præsenteres et bredt udsnit af den forskning, der finder sted på RUC. Formålet med erhvervsforskeruddannelsen er at fremme virksomhedens udviklingsmuligheder ved at uddanne forskere med viden om erhvervslivets udfordringer og muligheder.

9. maj

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi afholder *festseminar* i anledning af professor Søren Kjærups 60 års fødselsdag.

23.-24. maj

Roskilde Universitetscenter afholder en stor *international conference* om de sproglige og kulturelle konsekvenser af øget mobilitet i verden. Konferencens formål er at belyse de forskellige slags kontakter af sproglig, samfundsmæssig og kulturel karakter, der opstår i kølvandet af vor tids folkevandringer på tværs af nationale og regionale grænser. Der er tilmeldt ca. 35 foredrag af forskere fra hele verden.

29. maj

Lektor Karen Risager forsvarer sin *doktorafhandling* "Det nationale dilemma i sprog- og kulturpædagogikken – Et studie i forholdet mellem sprog og kultur". Udgangspunktet for afhand-

sammenhæng i studierne. De studerende kan nå universitetet og deres e-mail, ligegyldigt hvor de befinder sig. De har adgang til en masse relevant information, de har mulighed for at bruge moderne kommunikationsværktøjer til projektarbejdet, og de har adgang til diverse persondata.

1. juli

Den nye *universitetslov* træder i kraft. Det betyder, at universitetet senest 1. januar 2005 skal overgå til en ny ledelsesstruktur, hvor det er en bestyrelse med repræsentanter fra erhvervslivet, som skal ansætte de ledende folk på RUC.

23.-28. august

Der afholdes en international *workshop om miljørisikovurdering* ved Comwell Conference Center i Roskilde. 40 forskere fra 10 lande deltager i konferencen. Workshopen organiseres af den globale fagorganisation, det højt estimerede Society of Environmental Toxicology and Chemistry (SETAC). Workshopen omhandler miljørisikovurdering på populationsniveau. Målet er at forbedre rådgivningen om, hvordan populationsmodeller og empiriske metoder kan bruges effektivt i risikovurdering og miljøhåndtering.

4. september

Rektor Henrik Toft Jensen forestår den officielle indvielse af en lang række nye *IT-services for studerende* på RUC. De nye IT-services omfatter med 'single-sign-on' både en ny studenterportal, trådløst netværk, e-mailfaciliteter, fælles filserver, IT-samarbejdsværktøjer, tilbud til alle ansatte om PC-kørekort og andre IT-kurser. Hertil kommer, at RUC via samarbejde med IBM og ITEO A/S kan tilbyde de studerende state-of-the-art bærbare PC'er til en meget fordelagtig pris. Computerne er udstyret, så de umiddelbart kan kobles på det trådløse netværk. Det overordnede mål med de nye services er at integrere den nye IT-teknologi i uddannelserne på Roskilde Universitetscenter og dermed udruste de studerende med endnu bedre IT-kvalifikationer.

5. september

Faget *Journalistik* på RUC fylder 5 år. Dette fejres bl.a. med en festforelæsning "EU-bomber i dansk journalistik" af ph.d.-stipendiat Mark Ørsten.

lingen er en kritisk holdning til forestillingen om uadskillighed mellem sprog og kultur, en forestilling der bl.a. er karakteristisk for sprog- og kulturpædagogikken.

12. juni

Vinderen af *projektkonkurrencen* om en *landskabsplan* for Roskilde Universitetscenter blev landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus. I begrundelsen for vinderforslaget peger et flertal af dommerkomiteen på, at det tager rigtig godt udgangspunkt i planerne for RUC's videre udbygning, og at det fastholder en understregning af de forskellige etaper eller "bydele", som RUC består af.

23. juni

RUC indfører trådløst *Plug'n Study* for de studerende. Det giver de studerende mulighed for at koble deres bærbare computere til RUC's trådløse netværk og dermed være online; f.eks. kan de få adgang til deres personlige portal og e-mail. Plug'n Study var klar ved semesterstart september 2003. Plug'n Study er et tiltag der kan skabe

26. september

Roskilde Universitetscenter afholder *årsfest* og officiel indvielse af nye bygninger. Med årsfesten byder universitetet de nye studerende velkommen. Med indvielsen af de nye bygninger får Institut for Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse (IMFUFA) og Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi topmoderne undervisnings- og forskningsfaciliteter.

1. oktober

Roskilde Universitetscenter afholder *Naturvidenskabsdag*. Interessen for dagen har været overvældende stor og de ca. 1.500 pladser kunne i løbet af kort tid meldes udsolgt. Alle sjællandske skoler på gymnasialt niveau er blevet inviteret til dagen. På Naturvidenskabsdagen tilbyder RUC en lang række naturvidenskabelige foredrag, demonstrationer m.m. Det er de naturvidenskabelige institutter på RUC, der står bag dagen. Formålet med dagen er at stimulere interessen for naturvidenskab og for at læse naturvidenskab på RUC. Det er tredje gang RUC afholder Naturvidenskabsdag.

3. oktober

Professor Roy Langer afholder *tiltrædelsesforelæsning* "Farvel til The Crying Game – velkommen til organisationskommunikation på tværs af etablerede skyttegrave". Forelæsningen afholdes i forbindelse med, at *Kommunikation* fejre sit 25 års jubilæum samme dag.

22. oktober

Professor ved Institut for Psykologi og for Filosofi/Videnskabsteori Arne Poulsen afholder *tiltrædelsesforelæsning*. Forelæsningens titel er "Hvor moderne er vi?". Han erhvervede i 2002 doktorgraden med afhandlingen: "Udvikling, risiko og modernitet".

1. november

Lektor, ph.d. og studieleder for filosofi, Jesper Ryberg er pr. 1. november 2003 udnævnt til professor i praktisk filosofi ved Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori ved Roskilde Universitetscenter. Jesper Rybergs *tiltrædelsesforelæsning* bar titlen "Etik og Videnskab".

7. november

Professor Jesper Ryberg forsvare sin afhandling "The Ethics of Proportionate Punishment - A Critical Investigation".

OBS første dato mangler .-2. november

50 logikforskere fra 12 forskellige lande samledes på RUC til en *konference om tidsbegrebets logik*. Under konferencen "Conference on the Logic of Time and Modality" diskuterede dataloger, filosoffer og lingvister tidsbegrebet og tidsbegrebets logik. Det er et emne, der forskes intensivt i inden for alle fagene. Mødet på RUC knyttede værdifulde tværfaglige kontakter mellem forskere

fra både Norden, USA, New Zealand, Italien, England, Frankrig, Polen og Tyskland.

3. november

Lektor Bernhelm Booss-Bavnbek og lektor Jens Høyrup, begge Roskilde Universitetscenter, udgiver *antologien "Matematik og krig"* med 21 bidrag af danske og udenlandske matematikere, matematik- og militærhistorikere, militæranalytikere og filosoffer. Bogen udkommer på det velrenommerede svejtsiske naturvidenskabelige fagbogsforlag Birkhäuser.

14. november

3 nyudnævnte professorer i naturvidenskab på RUC afholder tiltrædelsesforelæsninger inden for det naturvidenskabelige område på Roskilde Universitetscenter. Peter Westh, Anders Løbner-Olesen og Birgitte Munch-Petersen er alle i det forløbne år tiltrådt som professorer ved Institut for Biologi og Kemi.

27. november

Nye kurser i *kompetenceafklaring* og *præsentationsteknik* for RUC-studerende er blevet en stor succes. Kurserne er primært for studerende, der er tæt på at afslutte eller for nylig har afsluttet deres uddannelse. På kurserne lærer man at afklare sine personlige kompetencer og hvordan man kan få større forsamlinger i tale med fængende oplæg.

Kurserne tilrettelægges i samarbejde med Akademikernes Jobservice, Kompetencerådets sekretariat og Kommunikationsuddannelsen på RUC og er samtidig udtryk for en generel opprioritering af erhvervsvejledningen på RUC.

Nye IT-services på RUC

De nye IT-services med 'single-sign-on' er både en ny studenterportal, trådløst netværk - Plug'n Study, e-mailfaciliteter, fælles filserver, IT-samarbejdsværktøjer, tilbud til alle ansatte om PC-kørekort og andre IT-kurser.

Rektor Henrik Toft Jensen "indviede" officielt de nye IT-services den 4. september 2003.

Plug'nStudy er et nyt spændende tilbud på RUC. Det giver de studerende mulighed for at koble deres bærbare computere til RUC's trådløse netværk og dermed være online; f.eks. kan de få adgang til deres personlige portal og e-mail.

Plug'n Study var klar ved semesterstart september 2003.

The screenshot shows a login interface for Roskilde Universitetscenter. At the top left is a logo with a right-pointing arrow. Next to it, the text reads "Roskilde Universitetscenter" and "single sign-on". Below this, a message says "Log på single sign-on nu og vær klar til at benytte andre web-tjenester senere". There are two input fields: "RUC brugernavn:" and "Password:". To the right of the password field is a "Sign-on" button. At the bottom left, there is a link that says "Udvidet single sign-on". A faint, stylized graphic of a person's head and shoulders is visible in the background on the left side.

Plug'nStudy er et tiltag der kan skabe sammenhæng i studierne. De studerende kan nå universitet og deres e-mail ligegyldigt hvor de befinder sig. De har adgang til en masse relevant information, de har mulighed for at bruge moderne kommunikationsværktøjer til projektarbejdet, og de har adgang til diverse persondata.

Roskilde Universitetscenter lægger vægt på at give de studerende nogle gode uddannelser. Den trådløse teknologi skal integreres i undervisningen, hvor det er relevant. En væsentlig del af undervisningen på RUC er projektorienteret, og den koblede eller trådløse teknologi skal understøtte studierne. De studerende kan mødes virtuelt via deres computere, de kan udveksle oplæg og skrive oplæg sammen, hvad enten de rent fysik sidder sammen eller hver for sig.

Det giver automatisk gode kompetencer inden for IT. Kompetencer som er meget efterspurgt i erhvervslivet.

Gennem samarbejde med forskellige firmaer er det lykkedes RUC at opnå nogle fordelagtige tilbud på kraftige computere og gode finansieringsaftaler.

Modernitetens miljøpolitik

Af lektor, dr. scient. soc. Bo Elling, Institut for Miljø,
Teknologi og Samfund

Efter mange års forskning i implementering af systemer med forhåndsvurdering af de miljømæssige konsekvenser, herunder hvordan man kan skabe plads for borgerdeltagelse, måtte jeg erkende, at disse systemer (vurdering af virkningerne på miljøet, VVM og strategisk miljøvurdering, SMV) ikke fungerer tilfredsstillende. Væsentlige miljøskader bliver ikke forebygget og borgernes indflydelse er minimal. Derfor fandt jeg det nødvendigt at gennemføre et teoretisk studie af, om det er samfundsmæssige grundstrukturer, der bevirker, at der vedvarende skabes nye miljøproblemer, på trods af stadig større samfundsmæssig vidensakkumulering? Endvidere ville jeg på det teoretiske plan undersøge, om der ud fra sådanne grundstrukturer kan argumenteres for borgerdeltagelse i miljøregulering og planlægning ud over, at der skabes mere demokrati? Resultatet af mine studier blev godt tre år senere til doktordisputatsen *Modernitetens miljøpolitik*¹.

I disputatsen peges der på, at det karakteristiske for moderne samfund er, at de ikke styres af og reproduceres gennem en samfundsmæssig enhedskultur, som det sker i traditionelle samfund, men grundlæggende gennem reflektive processer. Moderne samfund har desuden ikke noget centrum, men er sammensat af mange forskellige systemer, som arbejder med hver deres målsætning og på hver deres sæt af selvstændige præmisser uafhængigt af det øvrige samfund. Problemer i det moderne samfund skabes derfor grundlæggende, fordi refleksionerne indenfor disse forskellige systemer specialiseres i forhold til de systemisk specifikke formål. Derved sker der en funktionalisering og instrumentalisering af handleformerne, hvor den samfundsmæssige helhed forsvinder, og hvor hensyn til forhold udenfor de handlende systemer ikke varetages. Sådanne hensyn må derfor bringes ind i processerne udefra, f.eks. gennem lovkrav. Dette gælder også for varetagelsen af miljøhensyn. I almindelighed har hensyn været varetaget gennem statslige politikker. Men i takt med at statsapparatet også er blevet systemliggjort, er det blevet stadigt van-

¹ Bo Elling: *Modernitetens miljøpolitik*, København, 2003: Frydenlund Grafisk. 384 sider.

skeligere at tilvejebringe helhedssyn gennem statslige politikker. Også statsapparatet fungerer i tiltagende omfang ud fra selvstændige præmisser og målsætninger og må i stigende grad suppleres med indspil fra instanser udefra.

Vidensakkumuleringen i det moderne samfund sker således systemspecifikt, og derfor vil der – selv med en udveksling mellem systemerne – ikke ske en dannelse af helheder, hvor alle nødvendige forhold inddrages i refleksionerne. Ja, der eksisterer end ikke en samfundsmæssig instans, der kan udføre sådanne refleksioner ud fra en helhedsbetragtning.

Ved anvendelse af den tyske filosof og sociolog Jürgen Habermas' teori om den kommunikative handle, vises det, at moderne systemer fortrinsvis er erhvervssystemet (økonomien) og forvaltningsystemet (stat, kommuner) samt uden ekspertkulturerne videnskab, moral og kunst. Teorien peger også på, at der udenfor systemerne eksisterer en livsverden, hvor helheden i form af mellemmenneskelige forståelsesprocesser ikke er forsvundet, men netop reproduceres på grundlag af en kommunikativt formidlet hverdagspraksis. Heri ligger bl.a. etiske og æstetiske betragtningsskemaer og rationaler, ligeværdige med de kognitivt-instrumentelle. I modsætning hertil er de systemiske betragtningsskemaer udelukkende kognitivt-instrumentelle.

I disputatsen kritiseres den tyske sociolog Ulrich Beck, berømt for sin bog om risikosamfun-

det, for udelukkende at fokusere på ekspertviden eller videnskabelig viden og dermed negligere lægvidens betydning for miljøreguleringen. Hans forslag om modernisering af den refleksive modernitet – sådan karakteriserer han det aktuelt moderne samfund – vil derfor reelt forstærke det moderne samfunds skabelse af især miljøproblemer. Den britiske sociolog Antony Giddens kritiseres ligeledes for udelukkende at fokusere på ekspertviden og for at anbefale tillid til ekspertsystemerne. Tværtimod, vises det, har ekspertsystemerne faktisk brug for kritik og modspil til at opveje deres instrumentaliserede og funktionalistiske praksiser. Endvidere kritiseres diverse økologiske betragtningsskemaer også for at være styret af særinteresser eller for at idealisere førmoderne samfundsformer.

Disputatsens svar på disse problemer er, at borgernes aktive medvirken er nødvendig for at sikre de etiske og æstetiske værdiers inddragelse i beslutningsprocesserne. Dermed kan de afinstrumentaliseres og skabelsen af miljøproblemer forebygges. Den eksisterende praksis indenfor miljøregulering og planlægning, hvor der anvendes miljøvurdering, må derfor ændres så borgerne får reel indflydelse på, *hvad* der skal vurderes, på *indholdet* af denne vurdering og således at vurderingen får *betydning* for den endelige beslutning.

Det foreslås derfor, at der sker en skarp *adskillelse* mellem vurderingsprocessen, hvor borgerne aktivt medvirker, og den politiske beslutnings-

proces, der alene er politikernes ansvar. Vurderingen foreslås gennemført ved etableringen af *refleksive foranstaltninger*, hvor systemiske betragtninger og betragtninger fra livsverdenen – det vil sige borgerne – kan mødes for på hvert deres refleksive grundlag at vurdere de miljømæssige konsekvenser af forskellige udformninger af et forslag til en politik, en plan eller et projekt. Sigtet med vurderingen er at gøre miljøet til en værdi, der skal beskyttes og ikke blot lade vurderingen være et middel til at realisere et forslags egentlige formål. Derfor må den refleksive foranstaltning kortlægge de forskellige muligheds miljømæssige konsekvenser og dertil knyttede interesser og konflikter i deres fulde omfang. Formålet er netop ikke, som i den nugældende praksis, at afveje forskellige effekter og interesser og foreslå en løsning, hvorved væsentlige informationer og interesseforhold går tabt for offentligheden.

Den foreliggende vurdering sendes i dens fulde omfang videre til de politikere, der har det politiske ansvar for beslutningen. Deres opgave er at nå frem til en beslutning på det fremsendte grundlag, og ikke som nu, at tage stilling til et forelagt løsningsforslag. De vil være frie til at træffe den beslutning, de politisk ønsker eller kan blive enige om. Men da deres beslutningsgrundlag er fuldt gennemlyst og offentligt kendt, vil deres beslutnings legitimitet afhænge af i hvilken grad, de tilgodeser borgernes synspunkter. Er borgerne splittede vil politikerne få lettere spil. Mens enighed blandt borgerne, vil kunne sætte politikerne under et hårdt legitimitetspres. Derved vil beslutningsprocessen afinstrumentaliseres gennem borgernes aktive medvirken og deres bidrag – bl.a. baseret på etiske og æstetiske værdier og rationaler i tillæg til de kognitivt-instrumentelle – vil kunne vinde indpas i beslutningen. Borgernes deltagelse skaber derved ikke blot mere demokratiske beslutninger, men tilfører beslutningsprocessen et afgørende indhold.

Fordelen er endvidere, at der ikke skabes tvivl om politikernes ansvar for beslutningen. For borgerne er konsekvensen naturligvis, at de får indflydelse. Men også, at de belastes af omfattende aktivitetskrav. Gode beslutninger bliver afhængige af borgeraktivitet. Derfor må det forudsættes, at borgerne bliver i stand til at overkomme denne aktivitet f.eks. ved, at de får støtte og faciliteter

stillet til rådighed samt på alle mulige måder opmuntres til at deltage.

Selv om en sådan praksis umiddelbart kan forekomme besværlig, tidskrævende og kostbar, vil dens værdi på langt sigt være uvurderlig. Samfundet undgår umådelige omkostninger til afbødning af miljøskader og desuden kan borgernes medvirken bidrage til miljøansvarlighed i deres individuelle handlinger. Samtidig understreges det, at det hverken er biologerne eller økonomerne, der besidder ejerskabet til miljøet, men borgerne og samfundet.

Kandidat- og Aftagerundersøgelsen

Studievejleder Mads Løkke Rasmussen

Baggrund

I april 2003 kunne Roskilde Universitetscenter og Aalborg Universitet offentliggøre hovedrapporten med de fælles resultater af Kandidat- og Aftagerundersøgelsen 2002.

Kandidatundersøgelsen er en omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt ti årgange af kandidater fra de to universiteter. Vi har bl.a. undersøgt kandidaternes overvejelser fra studium til arbejdsliv, kvaliteten i uddannelserne, mobilitet, uddannelsernes anvendelighed i praksis, efter- og videreuddannelsesbehov og meget mere. Respondentgrundlaget i Kandidatundersøgelsen udgør 2281 kandidater for RUC, svarende til en svarprocent på 72. Der er således tale om et særdeles godt datagrundlag. I hovedrapporten koncentrerede vi os om de overordnede linier. På RUC publicerede vi i august 2003 en række fagspecifikke delrapporter, der går i detaljer med hvert enkelt fags kandidater og præsenterer resultaterne fag for fag. I september 2004 vil vi som tredje generation af analyser af kandidatundersøgelsen, offentliggøre en rapport over beskæftigelsen for RUC's mange to-fags kombinationsuddannelser.

Resultater fra kandidatundersøgelsen samt universitetets tiltag

Konklusion om kandidaternes overvejelser fra studium til arbejdsliv:

- Kun få har gjort sig overvejelser over fremtidige erhvervsmuligheder inden påbegyndelsen af studiet. Først umiddelbart før dimissionen har over halvdelen "i høj grad" gjort sig overvejelser over, hvilket arbejde studiet skal føre til.
- Omkring halvdelen af kandidaterne svarer, at de ingen erhvervsvejledning har fået, hverken fra en formel erhvervsvejledning eller fra studiet, a-kassen eller arbejdsformidlingen. For de resterende vurderes vejledningen som "middel".

- Praksiserfaring er guld værd. Mange kandidater har i studietiden haft kontakter med virksomheder i.f.m. specialesamarbejde, praktik og studiejob. Disse kompetencer og erfaringer anvendes i det videre studieforløb og i høj grad i første job.
- Kandidater, der i studietiden har haft disse kontakter, får generelt hurtigere job end de kandidater som ikke har haft kontakt til virksomhederne.

På baggrund af bl.a. kandidatundersøgelsens resultater, har RUC iværksat arbejdet med at oprette en egentlig central erhvervsvejledning, ligesom RUC har oprettet sin egen job- og CV-bank, hvor kandidater og arbejdsgivere kan finde hinanden. RUC vil søge at forøge antallet af RUC-projekter og specialer skrevet i samarbejde med virksomheder.

Konklusion om kandidaternes vurdering af uddannelsernes kvalitet:

- Uddannelserne vurderes generelt meget positivt af kandidaterne.
- Kandidaterne har i stor udstrækning lært at arbejde projekt- og problemorienteret, hvilket ikke er overraskende. Kandidaterne vurderer også, at de har tilfredsstillende generel og specifik teoretisk viden inden for fagområdet. Der har tidligere været stillet spørgsmålstejn ved, om projektarbejdet truede den mere teoretiske indlæring. Dette synes efter kandidaternes vurdering ikke at være tilfældet.
- Generelt har de studerende via studieformen udviklet de grundlæggende forudsætninger for at udvikle sig fagligt og personligt i det videre arbejdsliv. Projektpædagogikken giver tilsyneladende et godt fundament.
- De områder hvor uddannelsen vurderes ikke at have kvalificeret kandidaterne i lige så høj grad som det er efterspurgt, er IT, formidling, præsentationsteknik, arbejde selvstændigt, praktisk viden indenfor det faglige område og at arbejde under pres.

På baggrund bl.a. af kandidatundersøgelsens resultater har universitetet lanceret et tilbud om PC-kørekort til de studerende på basisuddannelserne samt udviklet kursusudbud indenfor præsentationsteknik og kompetenceafklaring for de kandidatstuderende.

Perspektiver

Undersøgelsen har været et skridt på vejen til at øge den gensidige forståelse mellem det private og offentlige erhvervsliv og RUC. Endvidere har undersøgelsens resultater bidraget til den løbende evaluering af indholdet af uddannelserne, bl.a. med henblik på kvalitetssikring og dimensionering, samt tilrettelæggelsen af efter- og videreuddannelsesstilbud på RUC.

Vi påtænker at lave opfølgende undersøgelser, så databasen med alle informationerne kan holdes ved lige. Værdien af undersøgelsen vil øges væsentligt ved kontinuerlig opdatering, både for at indfange aktualiteten, og fordi det giver mulighed for at udarbejde forløbsanalyser.

Vi ser derfor frem til fortsat at bidrage med input, der både kan være med til at fremme de konstruktive diskussioner om udviklingen af uddannelserne generelt samt være med til at styrke den samlede viden om akademikernes arbejdsmarked og indkredse aftagernes behov nu og i fremtiden. Med andre ord slutter undersøgelsen ikke nu, men introduceres derimod som et permanent værktøj, der kan benyttes i fremtiden.

Undersøgelsens rapporter kan downloades fra www.ruc.dk/kandidat

Center for Ligestillingsforskning

Center for Ligestillingsforskning (CeLi) blev etableret i september 2002. CeLi udfører forskning, undervisning, udviklingsopgaver og formidling i ligestilling af kvinder og mænd. Det er centrets mål at bidrage til øget ligestilling i samfundet gennem udbredelse af forskningsbaseret viden om køn og ligestilling. Fremover sigter centret på at udvide aktiviteten til også at beskæftige sig med ligestilling af etniske grupper, aldersgrupper, seksuelle minoriteter og handicappede.

Centret indgår aktivt i den offentlige debat og påtager sig undervisningsopgaver for RUC samt for andre, der rekvirerer opgaver.

Centrets arbejde finansieres gennem tilskud til enkeltprojekter fra en række forskellige parter: EU programmer, danske faglige organisationer, ministerier, kommuner og erhvervsvirksomheder.

Prioriterede områder

Kønsmainstreaming: Centret har ekspertise i udvikling i kønsmainstreaming nationalt og internationalt. Det drejer om ligestilling i demokratier (ligelig politisk deltagelse), gennemførelse af lovgivning, etablering af nationale ligestillingsapparater, samt metoder til mainstreaming.

Ligestilling på arbejdspladser og arbejdsmarked: Arbejdsmarkedet er et centralt område for dansk ligestillingsarbejde og -forskning, særlig ligebehandling, det kønsopdelte arbejdsmarked, barsels- og forældreorlov og sammenhæng mellem familie- og arbejdsliv.

Vold, prostitution og seksualisering af det offentlige rum: Centrets arbejde omfatter forskning i vold mod kvinder. Prostitution og trafficking er ligeledes et centralt felt sammen med seksualisering i massekulturen og kønsstereotyper.

Ligestilling for etniske minoriteter: Centret har ekspertise i kønsligestilling blandt etniske minoriteter bl.a. tvangsægteskaber, vold og familiekonflikter. Dette arbejde er forbundet med spørgsmål om tværkulturel ligestilling, globalisering, menneskerettigheder og minoriteter.

Forsknings- og udviklingsprojekter

1. Reintegration af kvinder efter barsel og kvinder over 45 år på det ungarske arbejdsmarked. Partnere er Ligestillingsafdelingen i Socialministeriet, Beskæftigelsesministeriet og AMS og EURA. Projektet er afsluttet i september 2003. Projektet finansieres af EU's Phare Twinning program.
2. 'Get a Life Engineer'- familie/arbejdslivsrelationer for ingeniører. I samarbejde med IDA (vært), Dansk Industri, Aalborg Universitet og DTU. Afsluttes primo 2005. Der er en transnational partnergruppe. EU's Equal-program finansierer projektet.
3. 'Unge, Køn og Karriere', et projekt om nedbrydning af kønsstereotyp erhvervsvejledning i skoler. Partnere er: CeFu, Wolters og DPU. Derudover et tværnationalt partnerskab i Østrig, Spanien, Finland og England. Projektet finansieres af EU's Equal-program.
4. Analyse af udviklingen i 'ny løn' i udvalgte kommuner for at registrere nye kønsskævheder. Øvrige partnere var Island, Østrig, Grækenland og England. Afsluttet primo 2003. Et projekt under EU's ligestillingshandlingsprogram.
5. Analyse af løngabet mellem kvinder og mænd i tre sektorer: Gymnasielærere, ingeniører og arbejdere i fødevarerindustrien. Partnere var Sverige og Østrig. Afsluttet primo 2003. Et projekt under EU's ligestillingshandlingsprogram.
6. Wellknow. Analyse af den Europæiske beskæftigelsestrategi i det vidensbaserede samfund og med kønsmainstreaming af denne. Partnere i Island (vært), Østrig, Holland, Finland, Spanien og Ungarn. Start primo 2003 slut 2005. Et projekt under EU's 5. rammeprogram for forskning og udvikling.
7. Et læringsorienteret netværk for forskning i mainstreaming. Udløb ultimo 2003. I 2004-5 fortsat i et nyt projekt om udvikling af undervisningsmateriale. Partnere er: Tyskland (vært), Østrig, Island, Malta, Grækenland, Estland. Under EU's Grundtvig program.
8. Women in The Workplace. Et projekt under EU's ligestillingshandlingsprogram, der beskæftigede sig med arbejdspladskulturer og familie/arbejdslivs balance. Partnere: England (vært) og Irland. Afsluttet primo 2003.
9. Galca. Om kønsperspektiver i omsorg og økonomisk forsørgelse i Europa. Et projekt under EU's ligestillingsprogram. Partnere er Italien (vært), Sverige, Irland og Holland.
10. Indsamling af "god praksis" for bekæmpelsen af tvangsægteskaber i tre europæiske lande -

England, Norge og Tyskland. Finansieret af Integrationsministeriet.

11. "Vold i nærrelationer og etniske minoriteter". Projektet undersøger baggrunden for minoritetskvindens overrepræsentation på krisecentrene. Svenske og norske partnere. Støttet af NorFa.

Undervisning

Nogle medarbejdere haft fast undervisningsallokering på RUC til hhv. den humanistiske basisuddannelse og forvaltningsoverbygningen. Andre har leveret forelæsninger på en række uddannelser, masteruddannelser og ph.d.-skoler på RUC.

CeLi har en omfattende foredragsvirksomhed i kommuner, virksomheder, ministerier, faglige organisationer og kvinde- og mandeorganisationer.

Personale

Centerleder, Lektor Karen Sjørup. Lektor Kenneth Reinicke, Adjunkt Anette Dina Sørensen (til 1.11.03), Forskningsassistenter: Peter Ussing, Diana Madsen, Sine Lehn og Sarah Højgaard Cawood (til 1.4.03). Ph.d.Stud: Mette Lykke Nielsen og Niels Ulrik Sørensen (samfinansieret med Inst. For voksenuddannelse). Chefkonsulent Kim Benzons Knudsen, Specialkonsulent Max Damgaard. Fuldmægtig Kim Cort, Fuldmægtig Åse Rieck Sørensen (fra 1.7.03), Fuldmægtig Helen Sekunda og kontorfuldmægtig Lise Nybo.

Perspektiver for centret

Centret startede i slutningen af 2003 en række nye projekter, der afsluttes i 2004. Det drejer sig

bl.a. om et stort ligestillingsudviklingsprojekt (Phare Twinning) i Polen, hvor Rebecca Kledal er udstationeret som konsulent. Det drejer sig om udvikling af et kursus i kønsmainstreaming (Phare) for Letlands forvaltningshøjskole. Det drejer sig om et projekt om kønsstereotype fremstillinger i medierne af kvindelige politikere (EU's ligestillingsprogram). Ulrikke Moustgaard er ansat som konsulent på dette projekt som gennemføres i samarbejde med Estland, Letland og Italien. Det drejer sig om et projekt om netværk for kvindelige ledere i samarbejde med Sverige, Estland og Grækenland (EU's ligestillingsprogram). Endelig er der mindre igangværende opgaver for den danske fagbevægelse og danske kommuner.

Roskilde Universitetscenters nye bygninger

Med indvielsen af RUC's nye bygninger forbedres rammerne for naturvidenskab og forvaltning på RUC. Bygningerne huser forskningen og undervisningen for henholdsvis Institut for Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse (IMFUFA) og Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi.

Sammen med det nye Roskilde Universitetsbibliotek markerer disse 2 bygninger fuldendelsen af RUC's udbygningsplan 1995 – 2000.

Hermed er der skabt topmoderne undervisnings- og forskningsfaciliteter for Institut for Matematik og Fysik (IMFUFA), Institut for Erhvervsøkonomi og Socialvidenskab og Den Naturvidenskabelige Basisuddannelse.

Især inden for det naturvidenskabelige område er behovet for moderne, state-of-the-art undervisnings- og forskningsfaciliteter afgørende for at tiltrække både gode forskere og nye studerende. Og med denne udbygning vil RUC være godt rustet i årene fremover med moderne udstyr og laboratorier.

RUC's institut for forvaltning og erhvervsøkonomi er RUC's største med mere end 75 ansatte forskere, medens institut for matematik og fysik har godt 30 forskere.

Roskilde Universitetscenters studentertal har i en lang årrække været stigende og de nye bygninger er med til at give de studerende gode faciliteter og spændende bygningsrammer.

Det er Henning Larsens Tegnastue, der har tegnet bygningerne. Folketingets Finansudvalg har gjort byggeriet muligt med en bevilling på 110 mio. kr. Byggeriet er på ialt på 7.486 m² og har været forestået af Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger.

Arkitektkonkurrencen om RUC's videre udbygning blev afgjort i juni 1996. Her vandt som nævnt Henning Larsens Tegnastue A/S i samarbejde med Carl Bro Rådgivende Ingeniører A/S.

Sideløbende blev en helhedsplan for Roskilde Universitetscenter, der omhandler landskabsbetragtninger, fremtidig bebyggelse og parke-

ringsanlæg udarbejdet. Både byggeprogram og helhedsplan blev godkendt i august 1998.

Lidt om byggeriet

Med færdiggørelsen af etape 2, 3 og 4 fuldføres intentionerne fra konkurrenceforslaget - to store vinkler, der artikulerer og definerer en grænse mellem omgivelserne og RUC.

Mod syd præciserer bygningerne RUC i forhold til alleen Trekroner Forskerpark og bebyggelserne mod syd og etablerer en stram, bymæssig sammenhæng. Mod vest definerer vinklen afgænsningen mellem naturen, med den store sø og RUC's campus. Indadtil danner vinklen med bibliotekshaven og den ene side i arboretet det største af RUC's nye grønne rum.

For at bryde facadeforløbet er der konstrueret udbygninger, der vinkelret griber ind i længdebygningerne.

Sydfacaden brydes af en stor „port“, der markerer adgangen til universitetsområdet. Herfra er der adgang til et grusbelagt pladsrum - Torvet - med en højstammet, præcist placeret træbeplantning.

Fra Torvet er der adgang til Institut for Matematik og Fysik (IMFUFA), der med en udbygning, vinkelret placeret på længdebygningen, lukker pladsrummet mod øst. Mod vest lukkes pladsen af hovedindgangen til biblioteket og selve biblioteksalen.

Instituttet er udstyret med nye, topmoderne værksteder og laboratorier, der kan understøtte

forskningen og undervisningen indenfor de forskellige fagområder.

Til venstre for indgangen på Torvet mødes man af en glasfacade, der giver et spændende kikk ind i både forelæsningsrum og fællesrum.

Bygningen til Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi afgrænser mod øst til Bibliotekshaven og åbner sig mod vest mod det planlagte naturområde med Trekronersøen.

Adgangen sker fra bibliotekshaven gennem et treetagers højt foyerrum, hvor trappe og elevator er placeret, og hvorfra der er direkte adgang til auditorium og et stort teorirum. Instituttet har ligeledes adgang til foyer'en fra vestsiden gennem en indgang på siden af auditoriebygningen.

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi er med sin placering RUC's yderste bastion vest. Med den kommende bebyggelse af Trekroner og det planlagte strø vil etape 3 modtage bindeledet med Roskilde by og det nye byområde.

Bygningen er en treetagers længdebygning, organiseret med standardrum. I den nordlige del afbrydes længden af auditoriebygningen og foyer'en. Mod syd afsluttes med store fleksible rumligheder, der med en glasudbygning danner et markant hjørne i den overordnede vinkel.

Auditoriet

Det nye auditorium i bygning 25, der har plads til ca. 150 personer, er et af RUC' s største og giver med sin placering muligheder for at skabe et enestående rum.

Opbygningen af siddepladser åbner sig mod landskabet og udsigten over den kommende Trekroner sø. Som et stort øje skuer auditoriet mod vest. En stor skive danner baggrund for tavler og lærreder til undervisningsbrug og sikrer, at man fra stolerækkerne fokuserer på undervisningen,

og at udsigten til det store landskab opleves, når man går til eller fra undervisning. På begge sider af „skiven“ er der udgang til en terrasse, der bl.a. fungerer som opholdsområde i pauser.

Materialevalg

Den udvendige materialeholdning bygger videre på principperne fra område nord, således at vinkelmotivet tydeliggøres.

Vinduespartier står i en grå farve og forsynes mod syd med udvendige rullegardiner monteret i murfals. De store glaspartier udføres i mørkegrå aluminiumsprofiler med indvendig afskærmning mod øst og vest.

Den indvendige materialeholdning i længdebygningen er hvidmalede, akustikregulerende lofter og trægulve og hvide, malede vægge.

RUC's videre udbygning

Det blev den københavnske tegnestue WITRAZ arkitekter, der vandt arkitektkonkurrencen om den videre udbygning af Roskilde Universitetscenter.

Som begrundelse for vinderforslaget hedder det bl.a. i dommerbekendtgørelsen, at der er givet et meget kvalificeret bud på både bygninger og bebyggelse, der i høj grad modsvarer RUC's særlige pædagogik og forskning og stedets særlige karakter. Et af projektets store styrker er nærhed, overskuelighed, fleksibilitet og plads til RUC's særlige studieformer. Bygningerne karakteriseres som imødekommende og med menneskelige proportioner.

Konkurrencen, som er udskrevet af Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger, omfattede dels forslag til nybyggeri i 2 byggezoner i den nordlige og den sydlige del af RUC og dels forslag til en langsigtet bebyggelsesplan om opførelsen af ca. 100.000 m².

Konkurrencen omfattede såvel arkitekt- som ingeniørarbejde, og de 5 firmaer deltog efter en international prækvalifikationsrunde.

Landskabskonkurrence

Samtidig blev der udskrevet en særlig landskabskonkurrence på RUC, som skal sammenkæde RUC's bygningsstruktur på en ny og tidssvarende måde.

Vinderen af projektkonkurrencen om en landskabsplan for Roskilde Universitetscenter blev landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus.

I begrundelsen for vinderforslaget pegede et flertal af dommerkomiteen på, at det tager rigtig godt udgangspunkt i planerne for RUC's videre udbygning og at det fastholder en understregning af de forskellige etaper eller "bydele" som RUC består af. Forslaget giver et klart og sikkert bud på løsning af opgaven med at få skabt en helhedsplan for universitetscentret.

Studentertallet på RUC er vokset voldsomt.

Da RUC blev bygget, var det dimensioneret til ca. 3.000 studerende. I dag har RUC godt 8.000 studerende. RUC har fået ny hovedindgang og den fortsatte udbygning af RUC fremover vil ske i nordlig retning.

Disse forhold, parret med almindeligt slid og kapacitetsproblemer har skabt et behov for helhed og gjort nytænkning nødvendig.

De fire øvrige deltagere i konkurrencen var Birk Nielsen Tegnestue, Århus, landskabsarkitekt Stig L. Andersson, København, Torben Schønherres Tegnestue, Århus, og landskabsarkitekterne Nabe/Zabel, København.

Forslagskonkurrencen blev udskrevet i februar 2003 af Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger.

Internationalisering

*Af fuldmægtig Nina Christensen,
Det Internationale kontor*

RUC har i 2003 fortsat haft samarbejde med ca. 250 udenlandske partnerinstitutioner. En stor del af samarbejdet ligger inden for rammerne af EU's uddannelsesprogram Sokrates.

Samarbejdet med et antal canadiske universiteter inden for CREPUQ fortsætter – i alt 19 engelsk- eller fransksprogede institutioner. Øresundsuniversitets samarbejde med University of North Carolina fortsætter med studiepladser til et par RUC-studerende. Det fortsatte samarbejde med en række østeuropæiske lande gør det muligt at studere ved universiteter i eksempelvis Slovenien, Litauen, Ungarn, Den Tjekkiske Republik og Rusland.

Med samtlige 31 nordiske universiteter som deltagere i Nordlyssamarbejdet er der mange og gode muligheder for at studere i Norden, hvilket 6 RUC studerende benyttede sig af i 2003.

Økonomisk støtte

RUC modtager via Sokrates' Erasmus aktion, som vedrører de højere læreanstalter, støtte til fremme for såvel studenter- som lærermobilitet i lighed

med andre 1800 europæiske institutioner for videregående uddannelse. Et stort antal studerende (110) har således nydt godt af Erasmus stipendier i forbindelse med et udvekslingsophold på et af RUC's mange partneruniversiteter i Europa. Et mindre antal lærere (9) har modtaget støtte til et undervisningsophold ved en partnerinstitution.

Udgående mobilitet

Interessen for at studere i udlandet er i 2003 steget en smule sammenlignet med 2002, 225 studerende mod 197 studerende i 2002. Flest ønsker at studere i Europa, men der er fortsat også stor interesse for USA, Canada og Australien.

Indkommende studerende

Ca. 168 udenlandske studerende kom til RUC. Størstedelen af disse studerende (151) kom fra europæiske partnerinstitutioner, men CREPUQ-samarbejdet har også afstedkommet et antal studerende fra Canada til RUC.

Derudover kom 47 amerikanske studerende til RUC via DIS (Denmark's International Study pro-

gram) for at deltage i kurser på Institut for biologi & kemi.

RUC afholdt for femte år i træk et tre ugers sommerkursus i dansk sprog og kultur under Kulturnaftalerne. I lighed med tidligere år blev der også afholdt et danskursus af fire ugers varighed med støtte fra Kommissionen – et såkaldt EILC (*Erasmus Intensive Language Course* – Kommissionens navn for kurser i mindre talte europæiske sprog). Tilsvarende kurser i udlandet – fx. i nederlandsk og italiensk, kan RUC-studerende deltage i. Derudover arrangerer RUC i eget regi danskurser for udenlandske studerende.

Doktorgrader, ph.d.-grader og priser

Doktorgrader

Lektor, mag.scient.soc. Bo Elling er tildelt den sociologiske doktorgrad, dr.scient.soc., for afhandlingen "Modernitet og miljøpolitik". Forsvaret fandt sted på Roskilde Universitetscenter den 25. april 2003.

"Modernitet og miljøpolitik" rummer en teori om en fuldt moderne miljøpolitik. Bo Elling anser borgerdeltagelse som en helt central hjørnesten heri. Miljøproblematikker indebærer i stigende grad etiske og æstetiske forhold, omkring hvilke det moderne samfund ikke har udviklet ekspertkulturer. Derfor kan den etiske og æstetiske dimension kun bringes ind i miljøpolitikken gennem borgernes aktive stillingtagen til de konkrete forhold.

Alligevel argumenterer bogen for, at en moderne rationalitet er mulig på et refleksivt grundlag indenfor miljøpolitikken. Den kan realiseres, hvis refleksiviteten ikke blot er systemisk eller med livsverdenen som baggrund, men opfattes som et kommunikativt medie mellem begge disse former. Heri følger Bo Elling Habermas tredeling af rationaliteten som kognitiv-instrumentel, moralsk-praktisk og æstetisk-ekspressiv. Miljøpolitikken opgave er at aktivere dem alle.

Borgerdeltagelse er derfor ifølge „Modernitet og miljøpolitik“ ikke blot et demokratisk spørgsmål, men også en nødvendighed for at modvirke instrumentelle handleformer på miljøområdet.

Officielle opponenter ved forsvaret var professor, dr.scient.soc. Kurt Aagaard Nielsen, Roskilde Universitetscenter, professor, dr.Ing. Arvid Strand, NIBR, Blindern, Norge og professor Niels West, University of Rhode Island, Kingston, USA.

Afhandlingen udkom 17. marts 2003 i kommission hos Frydenland Grafisk.

Lektor, cand.mag. Karen Risager er tildelt den filosofiske doktorgrad, dr.phil., for afhandlingen "Det nationale dilemma i sprog- og kulturpædagogikken - Et studie i forholdet mellem sprog og kultur".

Forsvaret fandt sted den 28. maj 2003 på Roskilde Universitetscenter.

Udgangspunktet for afhandlingen er en kritisk holdning til forestillingen om uadskillighed mellem sprog og kultur, en forestilling der bl.a. er karakteristisk for sprog- og kulturpædagogikken. Den overordnede tese kan kort udtrykkes sådan:

Sprog og kultur kan i nogle henseender godt skilles ad. Sprog spreder sig på tværs af kulturer, og kulturer spreder sig på tværs af sprog. Eller med andre ord: sproglig og kulturel praksis spreder sig gennem sociale netværker ad delvist forskellige veje og på tværs af nationale strukturer og fællesskaber.

Denne forståelse indebærer en dekonstruktion af sprog- og kulturbegreberne på et (primært) socio-lingvistisk grundlag, og det overordnede formål er at bringe denne forståelse ind i sprog- og kulturpædagogikken for derigennem at kunne analysere og kritisere denne disciplins nationale paradigme og formulere et alternativt transnationalt paradigme.

Afhandlingen er struktureret i fire dele: Del I: Indledning. Del II: Kulturpædagogik. Del III: Sprog og kultur. Del IV: En transnational sprog- og kulturpædagogik.

Officielle opponenter ved forsvaret var professor Fredrik Chr. Brøgger, Universitetet i Tromsø og professor Bent Preisler, Roskilde Universitetscenter.

Afhandlingen udkom i bogform på Akademisk Forlag april 2003.

Ph.d.-grader

Naturvidenskab

Cand.scient. Nanna Viereck: „In vivo³¹ P NMR Spectroscopy for the Study of P Pools and their Dynamics in Arbuscular Mycorrhizal Fungi“.

Cand.scient. Morten Poulsen: “The influence of dietary carbohydrates on physiological parameters and development of pre-neoplastic lesions in the rat colon“.

Cand.scient. Christina Bang Nielsen: “NMR Structure Determination of Modified Biomolecules“.

Cand.scient. Henriette Selck: “Interactions among contaminant exposure route, kinetics and toxicity in marine deposit-feeders“.

Cand.scient. Bettina Dahl Søndergaard: “A focus group study of Danish and English high-achieving high school pupils of mathematics: What can we learn from their verbalised explanations of how they learn mathematics?“.

Cand.mag. Henrik Suadicani: “DANSK KYSTZON - landskab og forvaltning“.

Cand.scient. Anders Dybdal Nielsen: “Calcium - Friend or Foe: An investigation of stability and solubility properties of a recombinant Bacillus Halmapalus-amylase“.

MA Dixi Louise Henriksen: "ProjectWeb as Practice. On the Relevance of Radical Localism for Information Systems Development Research".

Samfundsvidenskab

Cand.scient.soc. Silke Mason Westphal: "WHEN CHANGE IS THE ONLY CONSTANT. Coffee agroforestry and household livelihood strategies in the Meseta de los Pueblos, Nicaragua".

Cand.scient.soc. Søren Walther Nielsen: "Reintegration of Ex-fighters in Highland Eritrea. - A Window to the Historical Process of State Formation and its Lines of Social Stratification".

Cand.scient.soc. Astrid Benedikte Blom: "Beyond Despotism. An analysis of the constitution of chiefs' authority through land dispute processes in Angónia district, central Mozambique".

Cand.scient.pol. Hanne Meyer-Johansen: "Arbejdslivets faglige fællesskaber - som politiske stemmer i den offentlige miljødiskurs".

MA Andrea Gallina: "THE POLITICAL ECONOMY OF PRODUCTIONS SYSTEMS. Power, Governance and Learning in Industrial Networks".

Cand.scient.pol. Jacob Alsted: "A Model of Human Motivation for Sociology".

MA Marco Zupi: "International Financing for Development Cooperation. On the linkages between foreign capital inflows and development in poor countries".

Cand.merc. Peter Nielsen: "Økonomi, økonomisk fornuft og nyliberalismen - en kritik af økonomisk teori og praksis".

MA Pietro Paolo Masina: "Vietnam after the regional economic crisis: Reflections on development strategies".

Master of Science, Genoveva Maya Fruet: "PATHS TO STATE SOCIETY SYNERGY? The experience of housing cooperatives in Porto Alegre, Brazil".

Humaniora

Cand.psych. Dorte Staunæs: "ETNICITET, KØN OG SKOLELIV".

Cand.mag. Claus Bundgaard Christensen: "Den Sorte Børs. Krisekriminalitet i Danmark fra besættelsen til efterkrigstid 1939 - 1953".

Cand.phil. Karsten Schou: "THE PROBLEM OF ENGLISH PUNCTUATION".

Mag.art. Marianne Winther Jørgensen: "Refleksivitet og kritik".

Cand.phil. Jan-Kyrre Berg Olsen: "Time in Experience and Science".

Cand.psych. Thomas Bove: "Development and Validation of a Human Error Management Taxonomy in Air Traffic Control".

Cand.techn.soc. Ida Elisabeth Bering: "Når det dårlige arbejde også er godt. Medarbejderperspektiver på ændret arbejdsorganisering belyst gennem udviklingsprojekter i rengøringsbranchen".

Cand.cur. Bibi Hølge-Hazelton: "Diabetes - en skole for livet".

Priser

RUC-fondens pris tilfaldt RUC's studenterpræst Ulla Pierri Enevoldsen.

Rockwool-legatet blev tildelt stud.scient. Peter Dam og Johnny Granjean Gøgsig Jakobsen, som hver modtager 12.500 kr. Rockwool-legatet gives til studerende ved RUC som i studierne har ydet en ekstraordinær faglig-engageret og faglig-original studieindsats.

Institutter

Institut for Biologi og Kemi

IMFUFA – Institut for studiet af Matematik og Fysik samt
deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

Institut for Historie og Samfundsforhold

Institut for Sprog og Kultur

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori

Institut for Uddannelsesforskning

Institut for Biologi og Kemi

Institut for Biologi og Kemi forener de tre fagområder, molekylærbiologi, miljøbiologi og kemi, i en for danske universiteter unik struktur, der giver helt specielle forsknings- og undervisningsmuligheder under ét fælles tag, og understøtter integrerede forsknings- og undervisningsinitiativer, der krydser traditionelle faggrænser.

Undervisningsmæssigt udnyttes denne struktur på adskillige måder: 1. Ved integration af analytisk kemi i miljøbiologiundervisningen, både i kurser og i projekter. 2. I gymnasielæreruddannelsen i biologi, der integrerer fagligheder fra de to biologiske kandidatuddannelser. 3. Ved sam-læsninger af to af de tre fag ved instituttet, hvor alle kombinationer pt er mulige, og hvor kandidaterne opnår en særlig fagprofil, der indtil videre har givet gode beskæftigelsesmuligheder. 4. Ved integrerede ph.d.-projekter, hvor samspillet mellem de tre fagområder giver muligheder for forskning i frontlinien. Som eksempel kan nævnes kombination af mikroorganismers molekylærbiologi, avanceret kemisk analyse og miljøbiologiske studier af persistente stoffers skæbne og effekter.

Forskningsmæssigt udnyttes det multidisciplinære sigte i en lang række af tværfaglige projekter. Denne særlige styrke har ført til en stærk forskningsprofil og en høj videnskabelig produktivitet og muliggjort, at instituttet i de senere år har kunnet tiltrække adskillige store apparaturbevillinger og nu fremstår med en omfattende og avanceret apparaturpark. Alle de tre fag er typisk eksperimentelle med behov for avanceret videnskabeligt udstyr og stærkt specialiseret teknisk personale. Ud over apparaturbevillinger har instituttets forskere tiltrukket omfattende driftbevillinger fra forskningsråd, strategiske programmer, EU og private fonde. Den stærke videnskabelige aktivitet har medført, at instituttets produktion af videnskabelige artikler igen i 2003 er særdeles tilfredsstillende.

Instituttets forskning så vel som instituttets kontakt med erhvervslivet er blevet væsentligt styrket og udvidet gennem tilknytningen af CIS-

MI (Centre for Interdisciplinary Studies of Molecular Interactions). CISMI har beskæftiget 5 forskere i 2003.

Instituttets forskning

Instituttets forskning domineres af et lille antal fokusområder, der har vist sig særligt frugtbare, både til at kunne tiltrække eksterne forskningsmidler og til opnåelse af publikationer. Disse områder er:

- Biofysisk kemi inklusive hydrogenbindingers dynamik og struktur
- Analytisk kemi i relation til miljøforskning
- DNA's og proteiners struktur og funktion i pro- og eucaryoter
- Økofysiologi og systemøkologi med særlig vægt på økotoksikologi. CISMI gruppens arbejde har været koncentreret om fire større projekter inden for emnerne
- Syntese af flydende krystalpolymerer til farve display
- Fremstilling af ioniske polymerer til batterier
- Fremstilling af sensor overflader til overflade plasmon resonans
- Modifikation af polymer materialer med superkritisk CO₂

Denne faglige profilering udnyttes intensivt i det tværfaglige samarbejde, der skaber ny erkendelse på grænsefladerne mellem de traditionelle fagområder. På grund af synergieffekt er enkeltområderne tilsammen stærkere end deres sum, og det er derfor væsentligt, at alle områder, også de mindre, styrkes og deltager i den faglige integration.

Den overvejende del af forskningen i kemi finder sted indenfor følgende områder:

- Biofysisk kemi
- Hydrogenbindingers dynamik og struktur
- Analytisk kemi

Områderne har store samarbejdsflader både ind-

byrdes og til de to biologiske fag-discipliner. Forskningen er centreret omkring proteinstruktur, proteiner og membraners interaktioner med andre biomolekyler, primært undersøgt ved hjælp af kalorimetri, rheologi og NMR. Hydrogenbindingsundersøgelser omfatter organisk og uorganisk syntese, teoretiske beregninger, NMR, IR og fotofysiske undersøgelser. Den analytiske kemi er kraftigt styrket gennem apparaturfornyelser i de sidste par år. Den miljøbiologiske prioritering af økotoxikologisk forskning vil yderligere styrke samarbejde mellem analytisk kemisk ekspertise og forskere ved miljøbiologi.

Den molekylærbiologiske og bioteknologiske forskning kan overordnet opdeles i to hovedområder:

- DNAs struktur og funktion
- Proteiners struktur og funktion

For begge områders vedkommende omfatter forskningen dels procaryote, dels eucaryote systemer. Det førstnævnte forskningsområde fokuserer på regulation af bakteriel kromosom-replikation. Området er netop blevet styrket ved ansættelse af en professor. Det forventes, at der opbygges en

forskningsgruppe med international gennemslagskraft indenfor bakteriel cellebiologi. Fagområdets andet store forskningsområde "Biokemiske og cellebiologiske studier af højere eukaryoters genomer samt disses respons til ekstracellulære stimuli", omfatter studier af nuklear og mitokondriel DNA metabolisme, celleyklus kontrol, apoptose, hormonal signalering, iontransport, modulering af cytoskelettet samt energimetabolisme. Det forventes ligeledes her, at der opbygges en forskningsgruppe med international gennemslagskraft.

Den miljøbiologiske forskning integrerer tre fagligheder i en række fælles projekter:

- Økofysiologi
- Systemøkologi
- Økotoxikologi og risikovurdering

Den økofysiologiske forskning omhandler især allometriske relationer samt det biokemiske forsvar mod naturligt og antropogent stress. Forskningen i kvantitativ systemøkologi omhandler stofkredsløb i akvatiske miljøer med særligt henblik på eutrofiering. Forskningen i økotoxikologi og risikovurdering studerer inter-

aktioner mellem biota og miljøfremmede stoffer og kobling af toksiske effekter på individniveau til forventet effekt på populationsniveau. Udover traditionelle økologiske forskningsmetoder anvendes molekylærbiologiske og analytisk-kemiske metoder, f.eks. genidentifikation og -karakterisering, samt forskellige former for højt-opløselig chromatografi især kombineret med massespektrometri, samt avancerede statistiske metoder og modellering i samarbejde med instituttets øvrige forskere.

Instituttet deltager i nationale og internationale forskningscentre, programmer og indsatsområder, blandt andet Det Strategiske Miljøprogram og Det Danske Instrumentcenter for NMR Spektroskopi. Internationalt har instituttet deltaget i 3 EU programmer og et NATO program. Instituttet deltager i det universitære samarbejde omkring bioteknologi, som er etableret mellem universitetsinstitutionerne på Sjælland og Medicon Valley (Øresundsuniversitetet).

Instituttet har i 2003 igen opnået store bevilninger fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (SNF og STVF) og der er givet betydelige løn- og driftsmidler til instituttets forskning fra Carlsbergfonden og Kræftens Bekæmpelse. Disse bevillinger bidrager væsentligt til instituttets faglige udvikling og forskningsprofil.

Nye professorer

I løbet af året afholdt Birgitte Munch-Petersen, Peter Westh og Anders Løbner-Olesen tiltrædelsesforelæsninger.

Kjeld Schaumburg (CISMI) udnævntes til adjungeret professor.

Instituttets undervisning

I 2003 var der 330 biologistuderende og 110 kemistuderende ved instituttet.

Vore kandidater er blevet godt modtaget i erhvervslivet, og mange af vore kandidater har kunnet fortsætte med en ph.d.-uddannelse, ikke alene her ved instituttet, men også på andre universiteter og på sektorforskningsinstitutter. Pr. 31.12. 2003 var 24 indskrevet som ph.d.-studerende, og i løbet af 2003 opnåede 5 fra instituttet ph.d.-graden.

De ph.d.-studerende er indskrevet indenfor forskeruddannelsesprogrammerne miljøvidenskab og soft and biological matter. Forskeruddannelsesprogrammet i miljøvidenskab er styrket gennem oprettelse af forskerskolen Graduate School of Environmental Stress Study (GESS). Forskeruddannelsesprogrammet i soft and biomolecular matter er et samarbejde med Institut for Matematik og Fysik og indgår i den landsdækkende forskerskole "Molecular Biophysics".

En del af ph.d.-projekterne (12) foregår i samarbejde med forskningscentre uden for universiteterne. Fødevaredirektoratet, DMU, Grønlands Miljøundersøgelser, GEUS, ATV og Novozymes, Roskilde Amts Sygehus og Hvidovre Hospital, PBI-Dansensor, Danmarks Fiskeriundersøgelser og Medicon Valley & Schafer.

Ansatte ved instituttet pr. 31.12.2003

8 professorer, heraf 2 m.s.o.

1 docent

18 lektorer

8½ eksternt finansierede vip

22 ph.d.-studerende

19½ TAP heraf 15½ TEK-TAP

Olie og modeller

Af ph.d.-studerende Jan H. Christensen og Karen Timmermann

Transport og anvendelse af fossile brændstoffer udgør en af de største kilder til forurening af det marine miljø med giftige stoffer. Oliekatastrofer som f.eks. forliset af olietankeren Prestige ud for den galleske kyst i 2003, eller den største danske olieulykke i 2001, hvor 2700 tons fuelolie fra Baltic Carrier forurenede kysterne omkring Grønsund, udgør det mest synlige bevis for forurening med fossile brændstoffer. En langt større kilde til forureningen skyldes imidlertid diffuse kilder som illegale tankskylninger til havs og afbrænding af olie, benzin og diesel og den efterfølgende udvaskning og atmosfærisk deponering af oliekomponenter til miljøet. Olie indeholder tusindvis af kemiske forbindelser, hvoraf mange er akut toksiske og/eller kræftfremkaldende. Vi arbejder med at belyse transporten og nedbrydningen af olie ved hjælp af både eksperimenter og matematiske modeller. Vi vil her give nogle eksempler på, hvordan brugen af to vidt forskellige modeltyper (henholdsvis statistiske og differentialligningsmodeller) kan bibringe vigtig viden om olie i det marine miljø.

De kemiske forbindelser som olie består af, har vidt forskellige fysiske og kemiske egenskaber. Dette resulterer i, at processer, såsom transport og nedbrydning af olie i det marine miljø efter f.eks. olie-spild, er komplekse og vanskelige at beskrive. Der anvendes derfor ofte modelstoffer til at opnå viden om processerne, eller man anvender kvalitativ og/eller visuel analyse af miljøkemiske data. Vi har gennem de seneste 3 år arbejdet med at udvikle metoder, som gør os i stand til at undersøge et stort antal forbindelser i olien (flere hundrede) simultant. Metoderne er baseret på kemiske screenings værktøjer kombineret med statistisk modellering.

Metoderne har været anvendt til at studere forvitringen (fordampning, udvaskning, fotonedbrydning og biologisk nedbrydning) af olie i det marine miljø efter et oliespild under naturlige betingelser og i laboratoriet. Vi har derigennem opnået viden om de forskellige forvitningsprocessers indbyrdes betydning og effekter på den kemiske sammensætning, men vigtigst af alt udviklet et værktøj, der kan

anvendes til at følge udviklingen af miljøforureninger. Et andet relateret område hvor metoderne har været anvendt, er til identifikation af mindre olie-spild, hvor tankskibe illegalt tømmer deres spildolie til havs. Denne identifikation udføres ved at sammenligne det kemiske fingeraftryk fra den spildte olie med olie fra et eller flere mistænkte skibe. I modsætning til humane fingeraftryk ændres de kemiske fingeraftryk løbende som følge af forvitningsprocesserne. Ved at kombinere viden fra forvitningsstudier med statistisk modellering har vi udviklet en metode, der kan sammenligne kemiske fingeraftryk og som samtidig tager højde for forvitningsprocesser. Metoden resulterer i en sandsynlighed for, at et mistænkt skib har forårsaget olieforureningen og kan forbedre de nuværende metoder som bygger på subjektive vurderinger af kemiske fingeraftryk.

Forskningen indenfor analyse af komplekse forureninger ved brug af statistiske modeller fortsætter. Et af de næste projekter består i at korrelere den kemiske sammensætning med toksiciteten, hvilket vil være af stor betydning for risikovurdering af komplekse blandinger.

Vi benytter også en helt anden type af modeller, nemlig mekanistiske differentialligningsmodeller, til at få indblik i, hvad der sker med olien i marine sedimenter. Olie, som udledes i det marine miljø, akkumuleres i sedimentet og den videre skæbne afhænger i høj grad af tilstedeværelsen og aktiviteten (bioturbation) af de dyr, som lever her. De modeller vi har udviklet, er baseret på partielle differentialligninger og de beskriver transporten og omsætningen af oliekomponenter i marine sedimenter, som er påvirket af invertebrater og deres bioturbation. Oliens påvirkelse af en lang række simultane processer og det er meget vanskeligt eksperimentelt at adskille dem og finde ud af hvilke effekter de enkelte processer har. Her har mekanistiske modeller en stor fordel i forhold til eksperimenter, fordi man ved at justere på modelparametrene, som repræsenterer bestemte processer, kan adskille effekterne og derved undersøge hvilke processer,

der har størst betydning for hvad der sker med olien.

F.eks kunne vi ved at "slukke" for model parametrene som repræsenterer ormenes graveaktivitet se, at graveaktiviteten var årsag til at olien blev begravet og derved var utilgængelig for mikrobiel nedbrydning. Modellerne kunne også vise, at en kombination af den initiale fordeling af olie og dyrenes levevis, var afgørende for om olien forblev i sedimentet, blev fjernet eller ligefrem akkumuleret. En anden fordel ved modeller er, at vi kan undersøge hvad der sker med olien på rumlige skalaer, som er meget mindre end det er muligt med eksisterende eksperimentelle teknikker. Det er f.eks muligt at følge koncentrationen af olie helt tæt på ormene eller i de micrometer tynde iltholdige lag som findes i

sedimentet. Modellerne gør det også muligt at forudsige hvad der sker med en olieforurening. Det er vigtigt, for eksempel i forbindelse med risikovurdering, at vide om og hvornår de toksiske stoffer forsvinder og om de bliver omsat til ufarlige forbindelser, bliver transporteret til et andet område eller omdannet til stoffer som er endnu mere toksiske.

IMFUFA

Institut for Matematik og Fysik samt deres funktioner i Undervisning, Forskning og Anvendelse

IMFUFA blev etableret 1. april 1978 som led i en samlet, gennemgribende omlægning af Roskilde Universitetscenters organisatoriske struktur. Her ved skabtes rammer for udvikling af et matematisk-fysisk undervisnings- og forskningsmiljø, indlejret i en tværfaglig humanistisk-samfundsvidenskabelig centerkonstruktion.

25 års jubilæum

2003 var altså et jubilæumsår, hvor man kunne konstatere, at instituttet trods meget svingende konjunkturer har udviklet sig til et velfungerende fagligt miljø for såvel forskning som undervisning, og opnået bred anerkendelse.

Det var et opmuntrende og meget betydningsfuldt løft, at man netop i jubilæumsåret (aug./sept. 2003) kunne flytte ind i en ny bygning. Den er tegnet af Henning Larsens tegnestue, og rummer i en smuk ramme tidssvarende laboratorier, værksteder, undervisningslokaler, kontorer og forskellige opholdsrum. Både studerende og ansatte har været meget entusiastiske og deltaget ivrigt i indretningen af bygningen. Jubilæet blev i øvrigt markeret ved udgivelsen af bogen *"KANDIDAT TIL LIVET – Fysik- og matematikkandidater gennem 25 år"*, samt ved afholdelse af 2 konferencer, se side 41.

Profil og forskningsområder

Som instituttets fulde navn antyder omfatter de forskningsmæssige aktiviteter såvel faginterne emner i "klassisk" forstand som anvendelsesmæssige og metafaglige (didaktiske, videnskabs-filosofiske og -historiske) emner.

Instituttet satser på den ene side på at opretholde en bred forskningsprofil med henblik på at imødekomme uddannelsernes behov for et dækkende fagligt/forskningsmæssigt grundlag, men har på den anden side i en årrække søgt at koncentrere forskningsindsatsen på nogle få nedslagspunkter.

I fysik satses især på området *soft condensed matter*, hvor der arbejdes både eksperimentelt og teoretisk med seje væskers struktur og dynamik,

især ved glasovergangen, samt bløde faste stoffers og komplekse væskers struktur og dynamik. Desuden arbejdes med elektrontransport i faste stoffer og ionledning i væsker.

I matematik arbejdes især med forskellige områder af eller i tilknytning til matematisk analyse, herunder teori for dynamiske systemer og matematiske teorier for fysiske systemer.

En væsentlig del af den anvendelsesorienterede forskning er centreret om udvikling, vurdering og anvendelse af *matematisk modellering* inden for et bredt spektrum af genstandsområder som f.eks. populationsgenetik, vegetationsanalyse, fysiologiske systemer, energisystemer og faststoffysik. Arbejdet med matematisk modellering omfatter også videnskabsteoretiske og -sociologiske analyser af modellernes status og karakter, såvel som pædagogisk-didaktiske studier af matematisk modellering som led i undervisning i matematik og matematik-tunge fag.

Didaktisk og pædagogisk forskning og udviklingsarbejde vedrørende matematik- og fysikundervisning, især i gymnasiet og videregående uddannelser, er et centralt område i instituttets forskning og udviklingsarbejde. Instituttets relativt stærke satsning på dette område har nær sammenhæng med pædagogisk/didaktisk forsknings centrale placering på RUC som helhed og RUC's udvikling gennem 25 år som eksperimentaluniversitet på undervisnings- og uddannelsesområdet.

Instituttets undervisning

Instituttet varetager RUC's overbygningsuddannelser i matematik og fysik (på bachelor-, kandidat- og ph.d.-niveau), herunder en åben kandidatuddannelse i matematik. Desuden er en betydelig del af undervisningskapaciteten (ca. halvdelen) afsat til den naturvidenskabelige basisuddannelse, hvor ca. 40% af undervisningen af de omkring 200 studerende varetages af matematikere og fysikere.

Tilgangen til den naturvidenskabelige basisuddannelse ligger i disse år på et lavere niveau end i 90'erne. Men der er en voksende interesse for matematik- og fysikundervisningen på basisuddannelsen og tilgangen til overbygningsuddannelserne i matematik og fysik er ikke faldet lige så stærkt. Der synes desuden at være en stabil tilgang til den åbne uddannelse i matematik på 5-10 optagne pr. år. Instituttet havde i 2003 6 ph.d.-studerende og 1 person erhvervede ph.d.-graden. Instituttets RUC-finansierede stipendier er fortrinsvis placeret inden for ph.d.-programmerne i Soft and Biomolecular Matter og Matematik og Fysiks Fagdidaktik. Det er instituttets vurdering, at der fremover kan imødeses et behov for et bredere udbud af efter- og videreuddannelse på master og kandidatniveau, fordi der uddannes for få kandidater i de matematisk-fysiske fag, og fordi der i en række professioner opstår et øget behov for kvalifikationer vedrørende anvendelse af matematiske modeller. Udviklingen har imidlertid indtil videre været hæmmet af dårlige økonomiske vilkår for efter- og videreuddannelse af akademisk arbejdskraft inden for det offentliges ansættelsesområder, hvor en stor del af "markedet" findes.

Særlige initiativer og aktiviteter i 2003

Omskoling/videreuddannelse af ingeniører til gymnasielærere

I perioden oktober 2002 – 2003 planlagdes en videreuddannelse af ingeniører (på kandidatniveau) m.h.p. at give dem undervisningskompetence i gymnasieskolen. Uddannelsen forelå færdigudviklet og med de berørte instansers godkendelse, således at der kunne finde optag sted pr. 1. september 2003. Samarbejdet med Arbejdsmarkedsrådet for Roskilde og Vestsjællands Amter samt Ingeniørernes Arbejdsløshedskasse har været meget positivt og effektivt m.h.p. at skabe kontakt til interesserede ingeniører m.fl.

I september 2003 påbegyndte 15 personer uddannelsen (8 i matematik og 7 i fysik). Forløbet i efteråret 2003 var meget lovende, især var der grund til at glæde sig over et meget stort engagement og arbejdsomhed hos de studerende, parret med vigtige kompetencer fra tidligere uddannelse og erhvervsarbejde.

I løbet af efteråret modtog instituttet mange henvendelser fra interesserede, således at det besluttedes at foretage et (af lovende størrelse) nyt optag pr. 1. februar 2004.

Den nationale forskerskole for de naturvidenskabelige fags didaktik (NADIFO)

Forskerskolen igangsattes straks ved begyndelsen af 2003, hvor der nedsattes et kontaktudvalg (mellem de deltagende universiteter og institutter), hvori aftaltes visse administrative retningslinier for centrets virke. Forskerskolen og dens aktiviteter er beskrevet på en hjemmeside www.nadifo.dk. I 2003 er afholdt 4 kurser i samarbejde mellem forskerskolen og nogle af parthaverne samt et vejlederopgraderingskursus, og der er blevet ansat 4 stipendiater på samfinansieringsbasis inden for fagdidaktik i fysik, matematik, biologi og naturfag.

Forskerskolen ser det som en hovedopgave at være inspirationskilde og en samlende institution om de aktiviteter inden for naturvidenskabsdidaktik, som findes ved godt 10 små enkeltmiljøer spredt ud over landet. Trods kompleksiteten i organisationen er den kommet godt fra start og samarbejdet mellem forskerskolen (med prof. Mogens Niss som leder) og IMFUFA, som huser forskerskolens sekretariat forløber optimalt.

Konferencer og større seminarer

Den 20. marts 2003 afholdtes i IMFUFA et hel-dagsseminar om *"Rumlige modellers anvendelse i geografi og fysisk planlægning"* (15. RUC-modeldag) med oplægsholdere fra TetraPlan, DHI og RUC. Bernhelm Booss-Bavnbek og Jens Højgaard Jensen var programarrangører.

Den 9. - 11. maj 2003 afholdtes som et jubilæumsarrangement (IMFUFA 25 år) et internationalt seminar *"Viscous Liquids and the glass Transition (III)"* på Søminestationen ved Holbæk. Ca. 25 personer deltog i arrangementet, med oplægshol-

dere fra Frankrig, Tyskland, USA og Rusland. Jeppe Dyre var arrangør.

Den 4. juni afholdtes på IMFUFA en RUC-Risø workshop om *"Structure and Dynamics of Metals and glasses"* med 20 deltagere fra IMFUFA og Risø grundforskningscenter *"Firedimensionerede metal-strukturer"*. Jeppe Dyre var arrangør.

Den 19. - 21. juni 2003 afholdtes på Søminestationen ved Holbæk i samarbejde med institut for matematik, DTU et internationalt symposium *"Dynamics in the Complex Plane"* i anledning af Lektor Bodil Branners 60 års fødselsdag. Symposiumet bød på 13 hovedforedragsholdere, heriblandt adskillige af verdens førende matematikere. Der var 36 deltagere fra Canada, Danmark, England, Frankrig, Japan, Slovenien, Spanien, Tyskland og USA. Carsten Lunde Petersen var hovedarrangør.

Den 6. - 9. august 2003 afholdtes en international workshop *"Spectral geometry of manifolds with boundary and decomposition of manifolds"* på Søminestationen ved Holbæk. Bernhelm Booss-Bavnbek, G. Grubb og K. P. Wojciechowski var arrangører.

Den 9. - 10. oktober 2003 afholdtes ved IMFUFA en jubilæumskonference *"Projektarbejde i matematik og fysik på RUC"* med oplægsholdere fra Risø, Rosborg Gymnasium, DTU og RUC. Karin Beyer og Morten Blomhøj var arrangører.

Den 10'ende *International Congress on Mathematical Education* (ICME 10) forberedes til afholdelse i juli 2004. IMFUFA varetager sekretariatsfunktionerne for såvel den internationale programkomité, der har Mogens Niss som formand, og den lokale organisationskomité, der har Morten Blomhøj som formand.

Medarbejdere:

3 professorer
1 docent
17 lektorer
1 forskningslektor
6 ph.d.-studerende
9 TAP heraf 5 TEK-TAP

Udvikling af en teknik til måling af væskers termiske egenskaber

Ved lektor Tage Christensen, IMFUFA

Læg hånden på en metalflade; prøv dernæst at lægge den på en flade af plastic eller træ. Selv et barn kender fornemmelsen. Metalfladen virker koldest. Dette er jo umiddelbart mærkeligt, for hvis metallet og plastic'en har ligget længe i en stue, har de jo samme temperatur, nemlig stuens temperatur. Hånden er imidlertid varmere, og når man lægger hånden på en af de koldere flader vil varme strømme fra hånden og ud i materialet, og dette tab af varme føles som kulde. På trods af, at temperaturforskellen mellem hånd og materiale til en start er ens i de to situationer, strømmer varmen ikke lige hurtigt ud i metal eller plastic. Der er to termiske egenskaber, som betinger dette - nemlig varmeledningsevnen, k , der angiver, hvor godt et materiale transporterer varme, og varmekapaciteten, c , der angiver, hvor godt et materiale lagrer varme. Mere præcist vil varme-strømmen pr. arealenhed, $I(t)$, der strømmer ud af hånden til tiden, efter berøringen være

$$I(t) = \sqrt{\frac{kc}{t\pi}} \Delta T$$

Af formelen fremgår, at varmeudstrømningen er hurtigst i starten. Det er fordi, man varmer de nærmest liggende områder op først, og når temperaturforskellene mindskes nedsættes varmeudstrømningen i takt hermed. Med hånden "måler" man altså størrelsen $e = \sqrt{kc}$, der også går under navnet effusivitet, hvilket nærmest kan oversættes med udstrømningsevnen. Metal har en meget større varmeledningsevne og dermed effusivitet end f.eks. plastic og føles derfor koldere.

Dette hverdagsfænomen er i grundtræk princippet bag en måleteknik til bestemmelse af væskers termiske egenskaber, som Claus Behrens i sit ph.d.-studium inden for Soft Materials Science ved IMFUFA, har arbejdet med. Ved brug af instituttets elektronstråle vacuumfordampningskammer har han produceret tynde film af bl.a. nikkel og kul ovenpå et elektrisk isolerende substrat. Filmen blev tilføjet elektroder og kunne derefter anvendes som samtidig varmekilde og termometer. Væsken lægges oven på filmen, der dermed spiller rollen af "hånden" i ovennævnte analogi, med den (mindre) komplikation, at varmen nu strømmer ud i både væsken og substratet.

Formålet var at studere underafkølede væskers varmekapacitet, når de er ved at overgå til glasform. Her forekommer der nemlig en lang række interessante fænomener, man ikke har fuldt forstået, bl.a. bliver varmekapaciteten tidsafhængig fordi væskens struktur ændres på samme tidsskala, som eksperimentet varer. Processen kaldes strukturel relaxations. En måling af dennes tidsafhængighed er vigtig for udvikling og verificering af teorier for overgangen mellem væske og glas.

Formlen for tidsafhængigheden af varmeudstrømningen bliver langt mere kompliceret end før, og man skal nu kunne adskille bidraget fra den interessante relaxationsproces fra det i denne sammenhæng uinteressante bidrag, der skyldes varmeudbredelse. Det viser sig at blive langt lettere at foretage denne adskillelse, hvis man lader varmepladen varme periodisk i stedet for pludselig at ændre dens temperatur. Det er også eksperimentelt lettere

at realisere. Der sendes ved denne metode varmebølger ind i substrat og væske. Fra temperaturen som den måles på filmen kan man beregne effusiviteten.

Alt dette er ikke nyt om end metoden bestemt heller ikke er standard endnu. Claus fik imidlertid problemer ved implementeringen af metoden, og løsningen af disse problemer har gjort anvendeligheden af metoden langt større. De nævnte formler for varmeudstrømningen er kun gyldige så længe, at man kan anse varmetransporten for at gå vinkelret på varmepladen. Det gælder for hurtige varmesvingninger, hvor bølgerne kun trænger et lille stykke ind i væsken sammenlignet med pladens størrelse. Kun en lille del af Claus' data kunne analyseres i denne grænse. Ved langsomme svingninger trænger bølgerne længere ind og vil nu også udbrede sig i andre retninger. Det lykkedes at gennemregne denne betydeligt mere komplicerede situation, og resultaterne blev yderligere bekræftet af numeriske computerberegninger foretaget af fysikstuderende Eva Uhre i et projekt på kandidatuddannelsen.

Man har herved opnået to ting. For det første kan man nu ved metoden bestemme begge de to termiske egenskaber, varmeledningsevnen og varmfylden. Tidligere kunne metoden kun give deres produkt via effusiviteten. Derudover har man udvidet det tidsinterval, hvorover man kan måle relaxationsprocesserne, ganske betydeligt.

Hvad kan det bruges til? Dette arbejde er en enkelt brik i en grundforskning rettet mod at forstå væsker og glassers egenskaber. Det er trangen til at udforske naturen, der driver denne slags forskning og ikke anvendelses aspektet. Denne holdning er slet ikke i modstrid med skatteydernes ønske om at få noget for pengene. Grundforskningen er i det lange løb betingelsen for den anvendte forskning. Mit bud er, at denne metode udviklet med henblik på at studere underafkølede væskers relaxationsegenskaber kunne gå hen at blive en kommerciel metode til bestemmelse af almindelige væskers termiske egenskaber. Den vil nemlig kunne udformes meget robust sammenlignet med de metoder, der anvendes i dag.

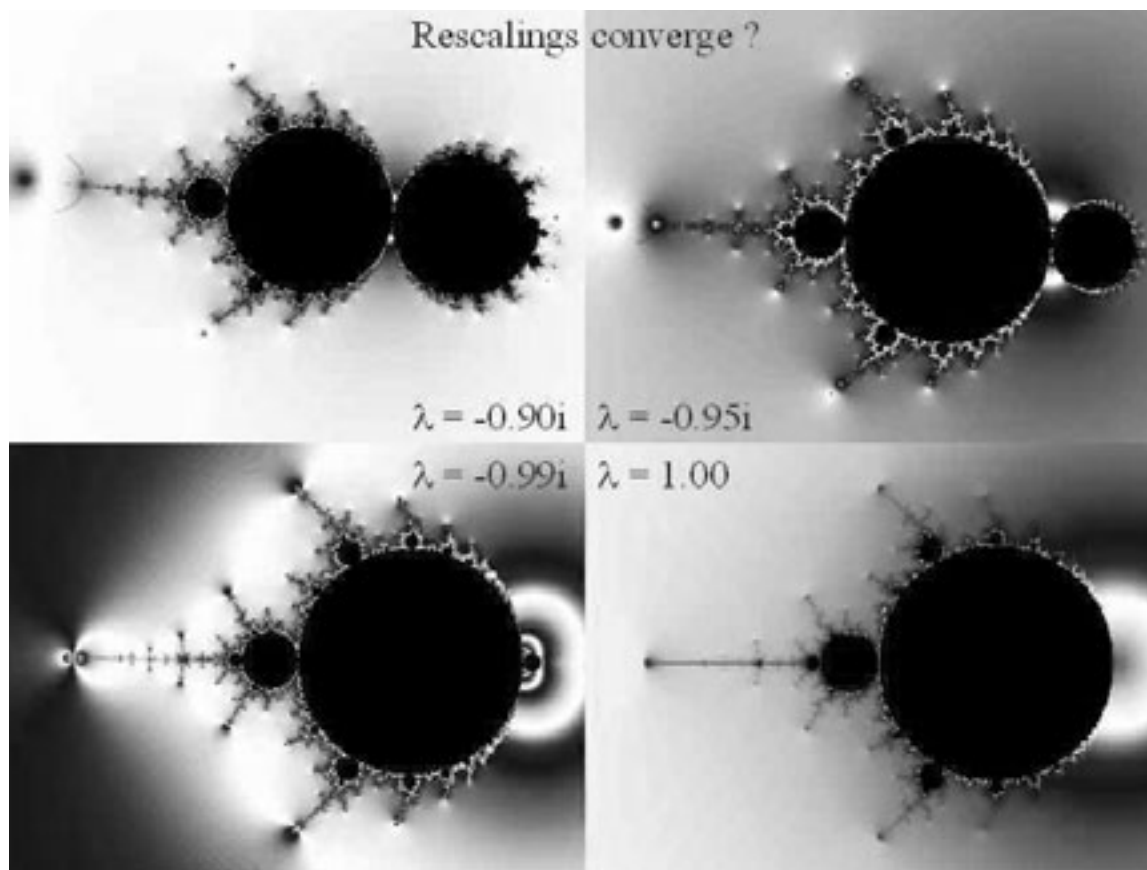
Forskningsophold i Paris

Ved lektor Carsten Lunde Andersen, IMFUFA

Mit forskningsfelt er (holomorfe) dynamiske systemer, et matematisk grundforskningsområde hvis genstandsfelt er systemer i bevægelse i modsætning til systemer, der er statiske eller uforanderlige i tid. Forskningsfeltet, som er grundlagt af P. Fatou (1878-1929) og G. Julia (1893-1978) går i korte træk ud på at studere, forstå og beskrive langtidsopførslen af dynamiske systemer givet ved iteration, dvs. gentagen anvendelse, af en komplekst differentiabel funktion fra de komplekse tal ind i sig selv. Sådanne systemer er tilstrækkeligt simple til at lade sig studere i stor detalje og tilpas komplicerede til at indeholde et bredt udsnit af dynamiske fænomener. De er derfor ideelle til at blive klog på dynamiske systemer mere generelt.

Jeg arbejder via flere forskellige projekter på at afklare forskellige centrale spørgsmål inden for mit forskningsfelt. Heraf er nogle fællesprojekter med kolleger fra ind- og udland, f.eks. Tan Lei, Université Cergy-Pontoise, Frankrig og Adam Epstein, Warwick University, England, mens andre er soloprojekter. En del af resultaterne af mit arbejde er indeholdt i publikationerne næste side.

I det akademiske år 2003-04 har jeg været udstationeret på forskningsophold i Paris fra IMFUFA. Jeg var inviteret til at arbejde på Institut Henri Poincaré under Jussieu Universitetet i Paris, 1. september – 21. november i forbindelse med et såkaldt trimesterprogram i dynamiske systemer med cirka

120 forskere fra hele verden. Den første måned bød på 10-15 ugentlige foredrag inden for mit forsknings felt. Heraf var jeg selv indbudt til at holde 3 foredrag. Efterfølgende har jeg været gæsteprofessor ved Institut des Hautes Études Scientifiques, en anden af Frankrigs førende forskningsinstitutioner for matematik og teoretisk fysik. Forudgående var jeg gæsteprofessor ved Université Cergy-Pontoise. Under det meste af opholdet har jeg haft følgeskab af en specialestuderende fra IMFUFA, som er ved at skrive speciale inden for holomorfe dynamiske systemer.

Hvorfor er mit forskningsfelt vigtigt? Forrige århundrede kan godt karakteriseres som statikkens århundrede, tiden for de store statiske konstruktioner og de stabile dynamiske systemer. Dette skyldtes først og fremmest, at hvis man overhovedet ville være i stand til at svare på interessante spørgsmål var man nødt til at foretage forsimplende antagelser om "steady state" eller tilstand. Ikke fordi denne begrænsning er ønskværdig, men fordi den var et vilkår med de midler man havde til rådighed. Men allerede H. Poincaré (1854-1912) var klar over, at der lå en stor udforsket verden af kaotiske/ikke stabile dynamiske systemer. Poincarés arbejde med at forstå tre legeme problemet, et problem der udspringer af spørgsmålet om stabilitet af vores solsystem, markerer starten på kaosforskningen. Men det er først med den moderne computer vi har fået et værktøj i hånden, hvormed vi for alvor kan vinde indsigt i netop kaotiske dynamiske systemer. – Jeg bruger her betegnelsen kaotiske systemer om dynamiske systemer, der ligesom vejret kan ændre sig drastisk på grund af selv meget små ændringer i startbetingelserne. Om netop vejret kaldes dette også populært for sommerfugleeffekten: Et ellers stabilt vejr kan ændre sig i løbet af få dage blot fordi en sommerfugl slår med vingerne et fjernt sted. Mere generelt viser kaos sig ved at selv små fejl på kort tid forstørres op til fejl af samme størrelse som de observer-bare størrelser.

De fleste dynamiske systemer udviser kaotisk opførsel, vejret som nævnt ovenfor, hjerterytmen,

trafik med mange flere. I disse typer af systemer er dynamikken givet i form af differentialligninger. Man siger de er systemer i kontinuert tid. Modsætningen hertil er dynamiske systemer i diskret tid, som dem jeg kikker på. Allerede Poincaré udnyttede sammenhænge mellem dynamiske systemer i kontinuert tid og diskret tid. Men det var matematikeren S. Smale der indså at der var et betydeligt potentiale i forståelsen af de tilsyneladende simple dynamiske systemer givet ved iteration af holomorfe funktioner. Siden da er forskningsfeltet blomstret op til en position, hvor dets resultater i dag begynder at kunne bruges uden for det egentlige forskningsfelt.

Carsten Lunde Petersen and Tan Lei, The Central Hyperbolic component of cubic polynomials, *Analysis, Géométrie et Modélisation UMR 8088*, No 6/03. Juillet 2003 Université de Cergy-Pontoise.

Carsten Lunde Petersen and Saeed Zakeri, On the Julia set of a typical quadratic polynomial with a Siegel disk. *Annals of Math.* Vol 159, No 1, Jan 2004, pp 1-52.

Adam Epstein and Carsten Lunde Petersen, Rebirth of Receeding Limbs. Manuscript in preparation.

Illustration på foregående side fra sidstnævnte manuskript illustrerer en overraskende sammenhæng mellem forskellige familier af holomorfe dynamiske systemer.

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

I år 2003 var såvel studienævnene som bestyrelsen i Instituttet optaget af arbejdet med at implementere Den strategiske udviklingsplan for Instituttet (2003-2006) samt med at udvikle fagene i forlængelse af RUCs Udviklingskontrakt. Der blev i denne forbindelse taget flere nye initiativer, hvoraf nogle nævnes nedenfor. Institutkets arbejde har endvidere været præget af flytningen af Internationale Udviklingsstudier til bygning 08 og 09, mens Geografi har planlagt sin flytning til bygning 02 i 2004.

Institutkets undervisning

Instituttet bidrager til undervisningen på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse, den naturvidenskabelige basisuddannelse, bachelor- og kandidatuddannelsen i Geografi, bachelor- og kandidatuddannelsen i Internationale Udviklingsstudier, Turistføreruddannelsen, Forskerskolen i Internationale Udviklingsstudier, Miljøforskeruddannelsen samt Forskeruddannelsesprogrammet "Erhverv, samfund og globalisering".

Geografi

Bachelor- og kandidatuddannelsen i Geografi havde i efteråret 2003 379 studerende indskrevet, som blev undervist af ca. 9,5 VIP, idet Geografi samtidig (i efteråret) allokerede 7,5 VIP årsværk til SAM-BAS og 2,0 VIP årsværk til NAT-BAS. Fra efterårssemesteret 2003 har Geografi oplevet en begyndende voksende søgning til faget, og der følges løbende op på denne udvikling, samtidig med at den ny studieordning for Geografi finjusteres i takt med, at der indhøstes erfaringer med dens implementering. Der blev i 2003 færdiguddannet 32 med speciale, fordelt på 15 mænd og 17 kvinder, 17 blev færdige med 3. modul fordelt på 10 mænd og 7 kvinder, i alt 49 kandidater fra Geografi, hvoraf langt hovedparten endnu er efter den gamle studieordning.

Studienævnet har særligt arbejdet med implementeringen af 2. modul (1. kandidatmodul) i den nye studieordning. Der er her indført en ræk-

ke nye temakurser på 4,5 ECTS hver, og i forbindelse med implementeringen af kurserne blev der i foråret 2003 eksperimenteret med forskellige former for deltagerstyret undervisning og forskelligartede evalueringsformer. Temakurserne tegner tilsammen en profil af de faglige specialiseringer ved Geografi, og det synes at være erfaringen, at faggruppen derved tydeligere markerer den faglige profil over for de studerende og udadtil. Til gengæld er projektarbejdet i 2. modul blevet skåret ned til kun 12 ECTS, og det leder til løbende overvejelser, om dette er et forsvarligt omfang for det sidste projektarbejde, de studerende skal gennemføre, før de skrider til det afsluttende projekt/specialeafhandlingen. Kursusudbuddet omfatter naturgeografi, regional udvikling, GIS, politisk geografi, bystudier samt turisme og landskab. De to førstnævnte er obligatoriske for kandidater, som ønsker gymnasiekompetence, mens de to sidstnævnte kurser samtidig understøtter toningsprogrammer inden for bystudier, turiststudier og kulturmiljø. Dertil kommer geologikursus (m.h.p. gymnasiekompetence), feltkursus (obligatorisk) og SLUSE kursus. Toningenprogrammerne i turisme (i samarbejde med Virksomhedsstudier) og kulturmiljø (i samarbejde med Historie og Arkitektskolen i Århus) blev implementeret i 2003. I løbet af 2003 gik Geografi ind i et nyt program i European Studies, som led i RUCs samarbejde med Höskolan i Malmö, og dette program implementeres fra efteråret 2004. Endelig var faggruppen i løbet af 2003 involveret i drøftelser om den ny gymnasiereform, som indebærer en restrukturering af geografifaget.

Geografi havde i 2003 14 ph.d. studerende fordelt på to ph.d. programmer: Forskeruddannelsesprogrammet 'Erhverv, samfund og globalisering' i samarbejde med Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi (9 ph.d. studerende fra Geografi, hvoraf en afleverede til forsvar i 2004) og 'Miljøforskeruddannelsen' i samarbejde med Institut for Biologi og Kemi og Institut for Miljø, Teknologi og Samfund (5 ph.d. studerende fra Geografi). I tilknytning til forskeruddannelsesprogrammet 'Erhverv, samfund og globalisering' var faggruppen i 2003 involveret i afholdelse af ph.d. kurser inden for to internationale netværk: Inden for Circumpolar Arctic Social Science (CASS) ph.d. Network blev det årlige 2-3 ugers kursus gennemført i British Columbia,

Yukon og North West Territories i Canada inden for temaet 'Boom and Bust in Business Development in the North'. Der var deltagere fra alle de 8 arktiske nationer. Inden for Nordic Research School on Local Dynamics (NOLD) blev der gennemført to kortere kurser: Kurset om 'Regional Development in Place; The Cultures of Economic Development – the Economics of Cultural Production' blev afholdt i omegnen af Tromsø i Nord-Norge, mens kurset om 'Environment, Place and Sustainable Resource Management' blev afholdt i Uppsala i Sverige.

Turistføreruddannelsen

Turistføreruddannelsen er en diplomuddannelse, som henvender sig til ansøgere, der allerede har en række tværkulturelle og sproglige kompetencer. Turistføreruddannelsen kvalificerer de studerende til at løse planlægnings- og formidlingsmæssige opgaver for udenlandske gæster i Danmark inden for såvel erhvervs- som fritidsturisme. Turisterhvervene er repræsenterede i uddannelsens eksterne styregruppe.

I foråret 2003 afsluttede 17 uddannelsen med følgende sprogkompetencer: 7 engelsk, 4 italiensk, 2 russisk, 1 polsk, 1 portugisisk, 1 spansk og 1 svensk.

I 2003 fortsatte bestræbelserne på at udvikle turistføreruddannelsen med nye initiativer. Således startede 5 studerende på forsøgsbasis på en deltidsordning sammen med de 26, som blev optaget på fuldtidsstudiet.

Internationale Udviklingsstudier

På bachelor- og kandidatuddannelsen i Internationale Udviklingsstudier var der en studenterbestand på knap 600 studerende, der blev betjent af 14 lærerårsværk. I studieåret 2002/03 blev der uddannet 71 nye kandidater (heraf 50 kvinder) fra faget. Året var i øvrigt karakteriseret ved udarbejdelsen af en ny Studieordning for faget. Der blev også arbejdet videre med en udbygning af workshop- og projektarbejdet på fagets første modul.

Internationale Udviklingsstudier udbyder fortsat ph.d. uddannelse. Det foregår via "Forskerskolen i Internationale Udviklingsstudier" - *Graduate School of International Development Studies*, som beskæftiger sig med "institutioner og konflikter i udviklingsprocessen". Forskerskolen er

opbygget omkring et netværk af institutioner i Danmark (med særlige bånd til Danish Institute of International Studies), i Norden samt internationalt i forhold til institutioner i den tredje verden. Der var i januar 2003 indskrevet 24 ph.d. studerende ved uddannelsen. I løbet af 2003 var der 4 ph.d. studerende, som tog deres grad, og der blev indskrevet 5 nye studerende. Herudover havde Forskerskolen stor glæde af at have tilknyttet 5 udenlandske ph.d. studerende, hver i fire måneder.

Der blev i år 2003 afholdt fire intensive forskeruddannelseskurser: a) "Religious Mobilisation and Organised Violence in Comptemporary South Asia" (3.-4. april på RUC) med 17 deltagere, heraf 11 fra Danmark, 2 fra England samt 1 fra hvert af landene Holland, Norge, Spanien og Indien; b) "Globalisation, Governance and Development" (2.-4. juni Allinge-Sandvig) med 18 deltagere, heraf 12 fra Danmark, 4 fra Sverige, 1 fra Norge og 1 fra Finland; c) "Theories and Methodologies in Development Studies and Political Ecology in a North-South Perspective" (5.-8. oktober, Store Restrup, Aalborg) med 16 deltagere, heraf 9 fra Danmark, 2 fra Finland, 2 fra Norge og 1 fra Sverige; samt d) "The Discipline of Development" (30.-31. oktober, RUC) med 11 deltagere, heraf 9 fra Danmark, 1 fra Norge og 1 fra Sverige. I disse kurser deltog en række udenlandske gæstelærere. Herudover var professor Jan Breman, Amsterdam School of Social Science og professor Fiona Wilson gæsteforskere ved Forskerskolen, hver i tre måneder i 2003.

SLUSE-programmet

I det meste af året var programmet "Sustainable Land Use and Natural Resources Management" (SLUSE) fortsat i en tre-årig konsolideringsfase, der endeligt skal indlejre programmet i RUCs uddannelsesstruktur. SLUSE er et samarbejde mellem en række fag på KVL, Københavns Universitet samt Geografi og Internationale Udviklingsstudier på RUC. SLUSE var oprindeligt finansieret af DANCED midler fra Miljøministeriet, men Danida tog over efter nedlæggelsen af DANCED i 2003. I denne forbindelse blev der gennemført en omfattende evaluering af SLUSE som en del af Danidas evaluering af alle DANCED finansierede uddannelsessamarbejdsprojekter. I studieåret 2002/2003 har SLUSE haft 53 stu-

derende fra de tre universiteter – heraf 12 fra RUC. Alle SLUSE-studerende gennemførte det obligatoriske basiskursus inklusive tre ugers feltarbejde i Malaysia, Thailand eller Sydafrika.

Den Globale Linie

Internationale Udviklingsstudier har sammen med Fagbevægelsens Kompetencecenter (FKC) i 2003 iværksat et udviklingsarbejde med henblik på at udbyde en uddannelse om globaliserings indflydelse på samfunds- og arbejdsmarkedsforhold i Danmark og den øvrige verden. Der arbejdes på at få uddannelsen godkendt som diplomuddannelse under Undervisningsministeriet. Uddannelsen vil i første omgang blive udbudt som et pilotprojekt i samarbejde mellem Internationale Udviklingsstudier, LO-skolen og Esbjerg Højskole.

Undervisningen er tilrettelagt i form af fem moduler, som kan tages fortløbende som en samlet uddannelse eller enkeltvist, for deltagere som ønsker et kortere uddannelsesforløb inden for en afgrænset del af uddannelsen. De fire første moduler har overskrifterne (1) Introduktion til teorier og debatter om globalisering, (2) Globale institutioner og aktører, (3) Introduktion til teorier og debatter om den 3. verden, samt (4) Globaliserings betydning i Nord og Syd. Det afsluttende modul er et projektmodul hvor en projektopgave, svarende til et diplomprojekt, udarbejdes. De fem moduler udgør tilsammen 60 ECTS point.

Den primære målgruppe består af repræsentanter fra faglige lønmodtagerorganisationer, der arbejder med internationale problemstillinger i deres daglige virke som forretningsførere, konsulenter eller tillidsrepræsentanter. Der lægges vægt på, at deltagerne både tilegner sig bred teoretisk og analytisk forståelse for globale ændringsprocesser. De skal desuden erhverve sig konkret viden om internationale organisationer, regelsæt mv. som styrker deltagernes faglige og personlige kompetencer. Målsætningen er at deltagerne skal kunne varetage højt kvalificerede funktioner i såvel virksomheder som organisationer mv. Kontaktperson ved RUC: Rasmus Lema (rnl@ruc.dk).

Instituttets forskning

Geografi

Forskningen inden for geografi har som sit særlige kendetegn, at denne kombinerer naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske videnskabstraditioner. Derfor kendetegnes faget ved en indre tværfaglighed, som giver mulighed for at kombinere indsigter fra forskellige videnskabstraditioner. Samtidig er det væsentligt, at forskningen inden for de mere specialiserede fagområder er på et højt internationalt niveau. Hvor fagets studerende må erhverve sig grundlæggende kundskaber inden for alle fagets forskellige videnskabstraditioner, må fagets videnskabelige personale derfor nødvendigvis prioritere at bidrage til nyskabelse og spidspublikationer inden for meget forskellige fagområder.

Forskningen ved geografi beskæftiger sig særligt med

- samfundets økonomiske, politiske, sociale og

kulturelle udvikling i lyset af den forøgede geografiske mobilitet

- de udfordringer, som udspringer af den menneskelige påvirkning af naturen og
- samspillet mellem kulturlandskab, ressourcer og teknologi

Forskningen er organiseret i tre forskningsområder, som hver især har hovedfokus på ét af disse tre punkter.

Informationsalderens sociale og økonomiske geografi (SEGIA)

Denne forskningsgruppe tager udgangspunkt i traditionen for by- og regionalforskning, samtidig med at forskningsområdet bidrager til den internationale udvikling af denne forskningstradition gennem studier af geografisk *mobilitet* i informationsalderen. Forskningsområdet sætter fokus på den *rumlige* organisering og praksis, som gør sig gældende i samfundets økonomiske, sociale, politiske og kulturelle udvikling under vilkår af den

såkaldte globalisering. Forskningen kredser om tre hovedspørgsmål:

- Hvad er det for *drivkræfter og praksisser*, som indgår i forskelligartede stedskonstruktioner og mobiliteter?
- Hvordan virker og indgår mobilitet i forbindelse med *udviklingsstrategier*, som er territorielt organiserede og orienterede?
- Hvori består mobilitetens *resultater og konsekvenser* økonomisk, socialt, politisk, kulturelt og landskabsmæssigt, i relation til stedbundne processer?

Forskningsområdet har to satsningsområder i strategiplanen for 2003-2006:

- Mobilitet, turisme og lokale strategier
- Bypolitik, hverdagsliv og rumlige konstruktioner.

I 2003 havde gruppen tilknyttet 9 seniorforskere og 4-5 ph.d. studerende. Arbejdet inden for det forskningsrådsfinansierede Dansk Center for

Turismeforskning blev afsluttet, herunder blev Geografis forskningsprojekt 'Tourism Practices and the Construction of "Destinations"' sammenfattet til international publicering i tidskrifter, bogen *Performing Tourist Places* og ph.d. afhandlingen *Performing Tourist Photography* (udgivelse henholdsvis forsvaret 2004). Projektet har bygget på et frugtbart samarbejde med Lancaster University, et samarbejde som videreføres. Inden for byfeltet, videreførtes det forskningsrådsfinansierede projekt 'Byens mange ansigter', og dette projekt bidrog samtidig til udviklingen af Center for Bystudier i samarbejde med miljøer ved andre institutter på RUC. Et ph.d. projekt inden for bypolitik blev engageret i aktionsforskning i forbindelse med projektet 'Supertanker' omkring Københavns havneområder, og et andet forskningsrådsfinansieret ph.d. projekt om hverdagens nationalisme blev beriget af forskningsophold ved University of California. Blandt publikationerne fra området medarbejdere, kan fremhæves redaktion og bidrag til bogen

Voices from the North; New Trends in Nordic Human Geography (2003), som formidler nordisk geografiforskning til et internationalt publikum.

Naturgeografi og geoøkologi

Forskningsgruppen arbejder med jordbundsmæssige, hydrologiske, geokemiske, geomorfologiske, klimatologiske og økologiske processer og sammenhængen imellem disse. Forskningsområdet vægter især forståelse af processer i de øvre jordlag, særlig omkring rodzonen, sammenhængen i lokal og regional vandtransport, jordbundsegenskaber og andre parametre med indflydelse på vandkvaliteten samt simulering af disse forhold. Der satses særligt på:

- Modellering på oplandsniveau, specielt af næringsstoffer med anvendelse af GIS som et centralt redskab
- Skaleringsproblemer i forbindelse med modellering
- Geostatistik, herunder modelusikkerhed i relation til udvikling af brugerstøttesystemer;
- Rodudvikling i relation til f.eks. næringsstofstatus og skræntstabilitet og
- Grundforskning inden for geokemisk og hydrologisk modellering særlig med henblik på vegetations- og rodudvikling

I 2003 havde gruppen tilknyttet 3 aktive seniorforskere og 2 ph.d. studerende. Gruppen indledte et samarbejde med et privat firma med henblik på undersøgelser af diffus jordforurening. På Færøerne blev der udført studier af deflationsoverflader i forskellige geoøkologiske systemer i relation til græsningstryk og jordprofiludvikling. Dertil arbejdede gruppen med anvendelse af jorddata ved modellering i samarbejde med Geografisk Institut ved Københavns Universitet samt med komplekse modeller for forvaltning af vandressourcer i Chile. Gruppen fortsatte med Marbjerg Mark projektet, hvor nærheden til RUC udnyttedes. En gæste ph.d. studerende arbejdede med brugen af EROSION3D modellen for landsøkologisk planlægning i Slovakiet. Et andet ph.d. projekt fokuserede på modellering af vintererosion i Danmark, inklusive transport af fosfor.

Regionaludvikling, Produktionsstruktur og Planlægning (ReProPlan)

Forskningsområdet tager sit udgangspunkt i forudsætningerne for og konsekvenser af den materielle produktions organisering, lokalisering og landskabsmæssige forankring. Forskningsområdets kerneområde er empirisk baserede analyser og dertil knyttede teoretiske og metodiske problemer i tilknytning til problemorienterede regionale kortlægninger og analyser.

Der arbejdes med problemorienterede regionale kortlægninger og analyser på tværs af administrative grænser, men i vidt forskellig skala:

- Monitorering af det åbne lands spatialstruktur og heterogenitet, habitatstruktur og relevans for biodiversitet og flersidig arealanvendelse, urbaniseringstryk og arealstruktur som betingelse for bosætning og planlægning, i Danmark samt på Europæisk plan
- Bæredygtig lokal udvikling. Stof- og energioekonomisk sammenfletning af lokal landskabs-, arealanvendelses- og erhvervsstruktur (testområde Samsø)
- Sammenlignende erhvervsstrukturelle analyser i Øresundsområdet
- Industriel omstrukturering og byudvikling i USA's Østkystagglomeration og
- Udvikling af bosætningsstruktur i boreale områder i og omkring Arktis

I 2003 omfattede gruppen 6 seniorforskere og dertil 4-6 ph.d. studerende med forskellig grad af tilknytning. I Øresundsregionen har forskningsområdet været drivkraften i gennemførelsen af en større analyse af IT- og Miljøsektoren med fokus på erhvervsstruktur, forskning og uddannelse. Foruden publikationer, har der været afholdt flere offentlige arrangementer, hvor resultaterne har været fremlagt og diskuteret. Forskningen i udviklingsbetingelser for Arktiske samfund har været samlet om tre felter: Miljø- og samfundsmæssige konsekvenser af storskala industriudvikling; historiske og nutidige eksempler på sammenhæng mellem miljøændringer og samfundsmæssige forandringer i Grønland; samt et bidrag til den grønlandske del af Magtudredningen. Forskningen inden for landskabsanalyse og landskabsudvikling har haft fokus på opsamlingen af en flerårig indsats på spørgsmål om

begrebsudvikling og analysemetoder i forhold til multifunktionelle landskaber, herunder monitoring og forvaltningsmæssige aspekter. Endelig har ReProPlan gruppen været aktiv deltager i det EU finansierede netværk om 'Sustainability Strategy' bl.a. gennem deltagelse i workshops og udarbejdelse af landerapporter vedrørende nationale bæredygtighedsstrategier.

Internationale Udviklingsstudier

Forskningen ved Internationale Udviklingsstudier anskuer udviklingsproblemerne ud fra en tværvideenskabelig synsvinkel med vægt på institutionelle dynamikker og politiske praksisser samt på samspillet mellem globale, nationale og lokale processer og aktører. Forskningen er organiseret i tre forskningsområder (se nedenfor), men der er samtidigt blevet arbejdet med at udvikle en række nye forskningstemaer med yngre forskningsledere i spidsen.

Globalisation and institutional frameworks for industrial development

Forskningsområdet omhandler globale forandringsprocesser, industripolitikker og deres institutionelle forankring i udviklingslandene samt de institutionelle arrangementer, som giver de industrielle processer deres særlige form og dynamik/stagnation i forskellige dele af den 3. verden.

Der var 5 seniorforskere samt 4 ph.d. studerende tilknyttet forskningsområdet.

Forskningen har i dette forskningsområde i år 2003 stort set været integreret i videreførelsen af forskningsprogrammet "Changing global and regional conditions for industrial development and environment protection in Asia" (GlobAsia). I denne forbindelse var syv af instituttets medarbejdere involveret i skrivningen af en bog: Daniel Fleming and Kristen Nordhaug (eds.) 'Global Challenges - Local Responses. An Institutional Perspective on Economic Transformation in Asia'. Herudover blev der i forskningsområdet arbejdet med: Krise og kriseteori i et historisk perspektiv, Globaliseringsteori; Transnationale selskaber, varekæder og læring; Menneskelige ressourcer, refleksiv styring og virksomhedskultur; Industri- og teknologipolitik; samt Privat sektorudvikling.

Af større publikationer kan i øvrigt nævnes: Daniel Fleming and Christer Thörnquist (eds.) Nordic Management-Labour Relations and Inter-

nationalization – Converging and Diverging Tendencies. Nord 2003:15. Nordic Council of Ministers. Copenhagen 2003.

Political Culture, Conflict and Development

Forskningsområdet beskæftiger sig med samspillet mellem politisk kultur, konflikt og udvikling, herunder sammenhængen mellem politiske og kulturelle institutioner og forståelsen af disses historiske forudsætninger i forskellige tredje verdens samfund. Sammenhængen mellem lokale og globale kulturelle artikulationer og genrer, identifikationsprocesser og samspillet mellem sociale grupper, migration af mennesker og ideer samt de konfliktformer, der omgiver udviklingen og konsolideringen af demokrati har områdets særlige bevågenhed.

Der var fem forskere samt et antal ph.d. studerende tilknyttet området i 2003. Tre af områdets seniorforskere havde orlov (i hele eller dele af året) og var tilknyttet henholdsvis Center for Humanistisk Forskning, Det danske Center for Holocaust og Folkedrabstudier samt Nordisk Afrika Institut.

Som en større publikation kan nævnes: Lisa Ann Richey (and Frances Vavrus) (eds.) "Women and Development: Rethinking Policy and Reconceptualizing Practice", New York, The Feminist Press, special issue of Women's Studies Quarterly 31 (3&4), fall/winter 2003. Forskere tilknyttet dette område var bl.a. involveret i forskeruddannelseskurser i Indien og Uganda som del af ENRECA-aktiviteterne (se nedenfor) samt i bestyrelsesarbejde i forbindelse med praktisk bistandsarbejde.

Natural resource management and sustainable livelihood strategies

Dette forskningsområde beskæftiger sig dels med statens rolle, struktur og strategier samt decentral institutioners betydning i forhold til den lokale naturressourceforvaltning, dels med ressourceudnyttelsen og småbøndernes prioriteringer og strategier i relation til den lokale naturressourceforvaltning.

Der har i 2003 været 7 forskere samt et større antal ph.d. studerende tilknyttet området.

Forskningen er især foregået i relation til tre eksterne samarbejdsflader. For det første har en gruppe forskere arbejdet inden for det tværviden-

skabelige forskningsprojekt SEREIN 2000 (The Sudan Sahel Environmental Research Initiative) etableret mellem Internationale Udviklingsstudier, RUC, Institut for Geografi, Københavns Universitet, Biologisk Institut, Århus Universitet samt UNEP Collaborating Centre on Energy and Environment, Risø. For det andet er der i forhold til det tidligere nævnte tværinstitutionelle undersøgelsesprogram "Sustainable Land Use and Natural Resources Management" (SLUSE) i 2003 foregået en del forskningsaktivitet i samarbejde med lokale forskere med udgangspunkt i Thailand og Malaysia. For det tredje bør det nævnes, at der i samarbejde med Institut for Miljø, Teknologi og Samfund, RUC og Institut for Geografi, Københavns Universitet med finansiering fra Danida blev arbejdet på et kapacitetsopbygningsprogram, som også omfatter forskningssamarbejde. Samarbejdsprojektet, USEPAM (University Support to Environmental Planning and Management) indebærer samarbejde med National University of Laos, Vientiane (RUC), Hanoi Agricultural University, Vietnam (IG/KU) samt Royal University of Phnom Penh, Cambodia (i samarbejde med Asian Institute of Technology, Bangkok).

Forskere tilknyttet dette forskningsområde fungerede i løbet af året som konsulenter for Danida eller danske konsulentfirmaer; som medlemmer af bestyrelser relateret til praktisk bistandsarbejde samt som medlem af Bestyrelsen for det Danske Institut for Internationale Studier.

Af større publikationer kan nævnes: Bruun, Ole: *Fengshui in China: Geomantic Divination Between State Orthodoxy and Popular Religion*. NIAS and the University of Hawaii Press 2003; Pierre-Yves Le Meur and Christian Lund (eds.). *Everyday Governance of Land in Africa*. Bulletin d'APAD no. 23. Hamburg, LIT Verlag 2003; og Tor A. Benjaminsen and Christian Lund (eds.): *Securing Land Rights in Africa*. London, Frank Cass 2003.

ENRECA-projekter i Indien, Uganda og Burkina Faso

I tilknytning til ovenstående forskningsområder fortsattes to DANIDA finansierede forskningsbistandsprojekter (ENRECA-projekter: Enhancement of Research Capacities in Developing Countries).

I det ene ENRECA-projekt "Political and Cultural Institutions in Development" søges forskningskapaciteten styrket ved Centre for Studies in Social Sciences (CSSSC) i Calcutta, Indien og Centre for Basic Studies (CBR) i Kampala, Uganda. I 2003 var projektet i sin tredje fase (juli 2001-december 2004). Der blev afholdt tre forskerkurser med deltagelse af IU-lærere, nemlig: "The 8th Cultural Studies researcher training workshop on the theme 'Citizenship and Identities'" Goa, Indien, 17.-22. februar; "The second Ugandan Cultural Studies researcher training workshop with the theme 'The State in Africa: Re-Visiting the Debates'", Makerere University, Uganda 11.-13. august; samt "The first researcher training workshop on Industrialisation Issues", Fairway Hotel Kampala, Uganda, 12.-14. august. Herudover fortsatte en ugandisk studerende sine ph.d. studier i Danmark/Uganda under programmet.

I det andet ENRECA-projekt "Capacity Building in Multidisciplinary Environmental Research", søges forskningskapaciteten styrket ved Institut de Développement Rural, Université Polytechnique de Bobo-Dioulasso og ved Département de Géographie, Université de Ouagadougou i Burkina Faso. I december 2002 afholdtes der en afsluttende konference, hvor forskningsresultater fra projektet blev præsenteret for burkinse, danske og andre forskere fra den vestafrikanske region. Resultaterne herfra er under udgivelse ved universitetet i Ouagadougou. Projektet, der har løbet siden 1995, er nu under udfasning og i den forbindelse blev der i 2003 bevilget midler til et to-årigt udfasningsforløb, dækkende perioden 15. januar 2004 – 15. januar 2006. I alt er der under programmet blevet publiceret mere end 15 artikler i anerkendte tidsskrifter under det franske CAMES-system for refereede tidsskrifter.

Tidsskrifter

Nordisk Samhällsgeografisk Tidsskrift redigeres af lektor Keld Buciek ved Geografi.

Med lektor Christian Lund som redaktør var Internationale Udviklingsstudier i 2003 involveret i udgivelsen af tidsskriftet *The European Journal of Development Research*.

Hjemmeside

Der henvises i øvrigt til instituttets hjemmeside: www.ruc.dk/inst.3. Her er studierne, forskningsområderne, medarbejderne, enkeltbegivenheder m.v. nærmere omtalt.

Ph.d.-grader

I løbet af 2003 er 4 ph.d. studerende på IU blevet tildelt ph.d. graden.

Videnskabelige medarbejdere:

5 professorer
1 adjungeret professor
26 lektorer
7 adjunkter
2 docenter
2 kandidatstipendiater
3 AC-medarbejdere
23 ph.d. studerende
12 TAP-medarbejdere

Eksternt finansierede:

2 adjunkter
2 forskningsassistenter
24 ph.d.-studerende

CIRCUMPOLAR COPING PROCESSES PROJECT

Af lektor Jørgen Ole Bærenholdt

UNESCOs Circumpolar Coping Processes Project er koordineret fra Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier i samarbejde med Institutt for Planlegging og Lokalsamfunnsforskning ved Universitetet i Tromsø (se: uit.no/mostccpp). Projekterne har sit udgangspunkt som en del af UNESCOs MOST-program (Management of Social Transformations, se: www.unesco.org/most). Circumpolar Coping Processes Project (forkortet MOST CCPP) var som udgangspunkt et blandt flere andre internationale projekter under MOST-programmet. CCPP har deltagere fra Canada, Grønland, Island, Færøerne, Danmark, Norge, Sverige, Finland og Rusland.

Projektnetværk i dialog med lokale brugere

UNESCO's MOST program lægger vægt på at udvikle international og tværvideenskabelig kompa-

rativ samfunds forskning, som samtidig styrker forbindelserne mellem forskning og politikudvikling. CCPP har været designet som et komparativt studie af mestringsstrategier (coping strategies) for udvikling af lokalsamfund i udkanter af Norden, Canada og Rusland. Den internationale komparative dimension er opnået gennem udviklingen af et internationalt netværk af forskere fra 9 lande inden for forskellige samfundsvidenskabelige fag, først og fremmest geografi, sociologi, antropologi, politologi og økonomi. Der er foretaget intensive studier af, hvordan folk i små (under 5000 indbyggere) og perifere lokaliteter har udviklet mestringsstrategier til at imødegå udfordringerne i en mere og mere globaliseret økonomi og kultur. Samtidigt er forbindelsen til politikudvikling udviklet gennem dialog med beslutningstagere i de lokaliteter, der er studeret, først og fremmest i kommunerne. Dialogen er både sket gennem feltarbejde og gennem to internationale brugerkonferencer, hvor CCPP har samlet borgmestre og andre lokale repræsentanter fra et par kommuner i hvert af områderne: Atlantisk og arktisk Canada, Grønland, Island, Færøerne, Norge, Sverige, Finland og det nordvestlige Rusland. Gennem disse konferencer knyttedes forbindelser mellem forskere og lokale repræsentanter, men også mellem lokale repræsentanter, som kunne sammenligne deres erfaringer. Den første brugerkonference foregik i 1998 i Isafjördur i Island og i 2001 afsluttede MOST CCPP sin første fase ved en brugerkonference i Storfjord kommune i Nord-Norge.

Mestringsstrategier og regional politik i den nordiske periferi

Mestringsstrategier betegner en sammenhæng mellem tre dimensioner, som spænder fra det økonomiske over det sociale til det kulturelle:

- Innovation
- Netværksdannelse og
- Formning af identitet

Begrebets definition og anvendelse i konkrete studier fremgår af en række rapporter og artikler i inter-

nationale tidsskrifter samt af projektets tre bogudgivelser: Aarsæther, N. & Bærenholdt, J.O. (eds.) 1998: *Coping strategies in the North - Local practices in the context of global restructuring*, København: Nordic Council of Ministers, INS 1998:33; Aarsæther, N. & Bærenholdt, J.O. (eds.) 2001: *The Reflexive North*, København: Nordic Council of Ministers, NORD 2001:10; og Bærenholdt, J.O. & Aarsæther, N. (eds.) 2001: *Transforming the Local - Coping Strategies and Regional Policies*, København: Nordic Council of Ministers, NORD 2001:25.

Et delprojekt sammenlignede mestringsstrategier i tre kriseramte fiskelandsbyer i Rusland, Island og Færøerne. Et andet delprojekt har undersøgt ungdommens opfattelse af deres lokalsamfund gennem sammenligning af indsamlede skolestile fra 9.-10. klasse fra lokaliteter i Rusland, Finland, Sverige, Norge, Færøerne, Island og Canada.

Et tredje delprojekt "Mestringsstrategier og regional politik - social kapital i den nordiske periferi" har undersøgt, hvordan lokale mestringsstrategier virker sammen med forskellige former for regional politik i Grønland, Island, Færøerne, Sverige og Finland. Projektet indgik samtidigt i forskningsprogrammet "Future Challenges and Institutional Preconditions for Regional Development Policy" under Nordic Centre for Spatial Development (NORDREGIO). Projektet byggede på feltstudier med aktørinterviews i to lokaliteter i hvert af de 5 lande. I hver lokalitet analyseredes, hvordan to forskellige lokale udviklingsprojekter havde udviklet sig, og hvilken rolle regional politik havde eller ikke havde spillet i denne forbindelse. Der blev især sat fokus på betydningen af netværksdannelse for lokal udvikling. Delprojektet konkluderer for det første, at der er stor forskel på regional politik i de små vestnordiske "netværksøkonomier" og de store østnordiske "projektøkonomier". For det andet spiller EUs regional politik en betydelig rolle i eksemplerne fra Sverige og Finland, og en af de vigtige kvaliteter ved EUs regional politik er, at den kan skabe direkte forbindelse til lokale aktører og derved overskride nationalstatslige sektor-strukturer. Til gengæld præges de vestnordiske eksempler og særligt Island og Færøerne af en mere udpræget traditionel iværksættertradition, mens direkte regional politik ikke har nogen særlig betydning. Derudover fremgår det klart, at ingen lokale udviklingsprojekter har succes uden netværksdannelse, men at netværksdannelse på den anden side ikke behøver være nogen garanti for

succes. Nogle netværk er så prægede af en bestemt kulturel orientering (f.eks. mod fiskeri) at de vanskeligt kan mobiliseres til andre formål. En sidste konklusion er, at kommunerne spiller en central rolle i den lokale udvikling. Nordiske kommuner er tilbøjelige til at tænke bredere på lokale mestringsstrategier, hvorved de kommer til at fungere som væsentlige formidlere mellem EU/statslige ordninger for regional udvikling og lokale initiativer. Derved kan netværkene og forbindelserne give mulighed for lokal udvikling, men kun hvis de bygger på gensidig anerkendelse mellem de involverede aktører.

MOST CCPP fortsætter som en platform for forskelligartede projekter. Gennem årene 2001-2003 blev der i regi af Nordic Research School on Local Dynamics (NOLD) gennemført 2 årlige ph.d. kurser med international deltagelse. Delprojektet for NORDREGIO omtalt ovenfor førte til en ny kontrakt med NORDREGIO om projektet 'Institutions and Innovations', der undersøger kommunernes rolle i nyskabende processer i den nordiske periferi. Og endelig lykkedes det det samfundsvidenskabelige fakultet ved Universitetet i Tromsø i 2003 at få et nyt større norsk finansieret forskningsprojekt 'Globalisering Nedefra' finansieret, som udbygger studierne på basis af MOST CCPP netværket.

NordFram gruppen 1989-2003

Et nordisk forskernetværk

Lektor Daniel Fleming og lektor Henrik Søborg

Siden 1989 har et netværk af arbejdslivsforskere fra de fem nordiske lande gennemført tre større projekter om fremtiden for den nordiske model for arbejdslivsrelationer (NordFram). Det første projekt strakte sig fra 1989 til 1994 (Schiller et al., 1993). Det andet projekt blev afrapporteret i 1998 (Fleming et al., 1998) og det tredje og sidste projekt er blevet afsluttet i 2003 (Fleming et al., 2003).

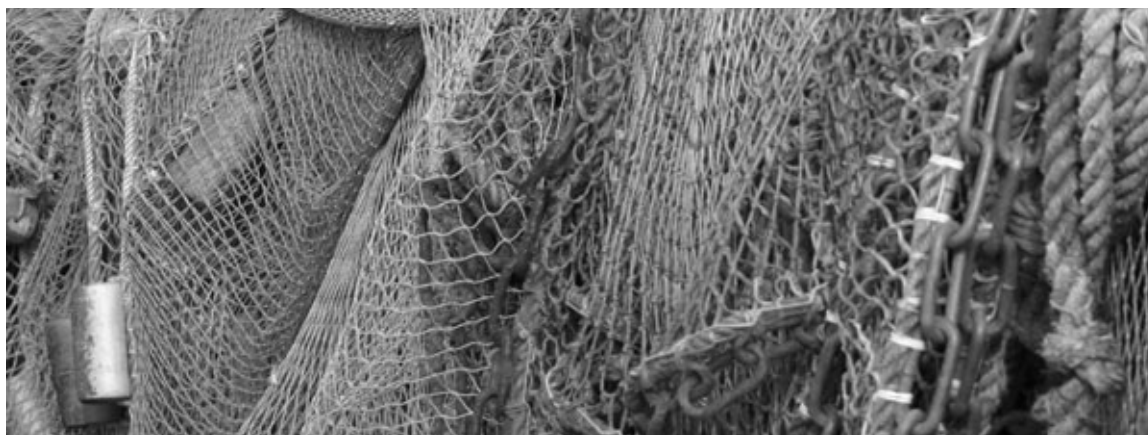
NordFram projekterne har overordnet haft deres forankring i tre hovedproblemerkredse: Nordiske arbejdslivsrelationer og deres særkende i forhold til europæiske og ikke-europæiske arbejdslivsrelationer: høj faglig organiseringsgrad, stor medarbejderindflydelse, veludviklet partssamarbejde mv. Fokus på samarbejdsforhold mellem arbejdsmarkedets parter såvel nationalt, regionalt som lokalt; Internationalisering, europæisk integration og de nordiske arbejdslivsrelationers styrke og svagheder i disse processer; og Nordiske multinationale virksomheder, medarbejderindflydelse, kompetenceudvikling - globaliseringens indflydelse på arbejdslivsrelationer i Norden og uden for Norden.

Det første NordFram projekt (1989-94) var i høj grad præget af, at Norge, Sverige og Finland forhandlede om medlemskab af EU og debatten bølgede i de nordiske lande om samarbejdsmodellen på de nordiske arbejdsmarkeder ville kunne overleve

i den europæiske integrationsproces. Parterne på det danske arbejdsmarked var også involveret i denne diskussion. NordFram gruppen entrede denne debat med et projektforslag om at undersøge mulighederne for udvikling/udbygning af partssamarbejde i nordiske koncerner (koncernfagligt samarbejde). Retten til faglig repræsentation på overnationalt niveau var et meget omstridt tema. Projektet fik tilslutning fra arbejdsmarkedets parter i de fem nordiske lande. Projektet nåede frem til, at de nordiske samarbejdstraditioner sådan som de udmøntede sig i de enkelte virksomheder virkede robuste, og de ville kunne bidrage til udvikling af partssamarbejdet i EU såvel i virksomhederne, som på de nationale og lokale arbejdsmarkeder.

Igennem dette første projekt var interessen i forskernetværket blevet øget for at beskæftige sig med bredere problemstillinger end partssamarbejde i nordiske koncerner. Spørgsmål om, hvad produktions internationalisering betød for participation og demokratisk kommunikation i virksomhederne og i samfundet, blev berørt. I de to følgende NordFram projekter blev denne brede forskningsinteresse styrende for projekterne.

I NordFram II (1994-98) blev der sat fokus på, hvordan kompetence- og participationsstrategier såvel på nationalt plan, som i virksomhederne ind-

virkede på organiseringen af arbejdslivsrelationerne. Projektet omfattede studier i og uden for Norden. Resultatet af projektet var en påpegning af en stærk refleksivitet i nordiske kompetencestrategier, og en stærk kobling mellem deltagelse og kompetenceudvikling som indtil nu har gjort de nordiske arbejdslivsrelationer overlevelsedygtige i globaliseringsprocessen.

I NordFram III (1998-2003) gennemførtes omfattende studier af globaliseringens konsekvenser for samarbejdsrelationerne i multinationale virksomheder (europæiske samarbejdsudvalg), internationale human resource management strategier i nordiske virksomheder, fleksibilitet og nye lønsystemer. I Nordfram III blev der i højere grad end de foregående projekter sat fokus på konvergens og divergens i arbejdslivsrelationerne i globaliseringsprocessen. Projektet påpegede, at begge tendenser foregår samtidigt. Nordiske arbejdslivsreguleringer er f. eks. under stærk påvirkning af internationale management strategier. Det har ført til gentænkning, men ikke til erosion af de nordiske og lokale traditioner for partssamarbejde.

NordFram projekterne har været finansieret gennem grundbevillinger fra Nordisk Ministerråd og fra nationale forskningsråd. Netværket, der har bestået af 20-25 forskere, blev holdt sammen af en kernegruppe på 10 personer. I projektperioderne blev der årligt afholdt seminarer og konferencer, hvor der udover projektdeltagerne deltog repræsentanter fra fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer og andre institutioner. NordFram har igennem årene ikke blot været med til en omfattende netværksdannelse inden for nordisk arbejdslivsforskning, men har også gennem projekternes internationale karakter skabt et stort antal kontakter i Vesteuropa, Nordamerika og Sydøstasien.

Bernt Schiller, Knut Venneslan, Hans Ågotnes, Niklas Bruun, Ruth Nielsen Dennis Tøllborg. *The Future of the Nordic Model of Labour Relations – three Reports on Internationalization and Industrial Relations*. Nord 1993:36. 240 pp. Copenhagen.

Daniel Fleming, Pauli Kettunen, Henrik Søborg and Christer Thörnqvist (eds.), *Global Redefining of Working Life – A New Nordic Agenda for Competence and Participation*, 364 pp. Copenhagen. Nord 1998:12.

Daniel Fleming and Christer Thörnqvist (eds.) *Nordic Management–Labour Relations and Internationalization – Converging and Diverging Tendencies*. Nord2003:15. 221 pp, Copenhagen.

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

Forskningen og undervisningen ved Institut for Miljø, Teknologi og Samfund (TekSam) tager udgangspunkt i de natur- og samfundsmæssige konsekvenser af produktion og forbrug. Konsekvensområderne omfatter det ydre miljø, arbejdsforhold, levevilkår og regional udvikling. Fokus er på regulering og forandringsmuligheder på internationalt, nationalt og lokalt plan, der eliminerer uønskede konsekvenser af produktion og forbrug og opstiller miljømæssigt og socialt bæredygtige alternativer.

Instituttets forskningsprofil

Instituttets grundlag for strategisk planlægning af undervisningen og forskningen er beskrevet i 'Faglig Langtidsplan 2002 – 2006'. I planen lægges der vægt på, at instituttets forskning og undervisning er problemorienteret og tværviden-skabelig. Integrering af metoder, participative aspekter, bæredygtigheds- og forandringsspek-tivering er i fokus. Der lægges endvidere vægt på, at forskningen er anvendelsesorienteret, at de mennesker forskningen retter sig mod inddrages og at forskningsresultaterne formidles til såvel den videnskabelige verden som til brugerne.

Instituttets forskningsområder:

- Bæredygtigt Arbejdsliv
- Fødevareproduktion, Landbrug og Bæredygtig Udvikling
- International Miljøplanlægning - Miljøbi-standsrelevant Forskning
- Miljø, Innovation, Regulering og Kommuni-kation
- Miljø og Udvikling – Det Europæiske Perspek-tiv
- Natur og Ressourcer
- Transport, Miljø og Planlægning

Aktiviteter i beretningsåret

Nedenfor nævnes nogle udvalgte aktiviteter, der foregik på instituttet i 2003.

Miljøkommunikation i produktkæder – Center for kemikalier i industriel produktion – KEMI - er et projekt, der udgør en del af en centerkontrakt (finansieret af Erhvervsfremmestyrelsen) om udvikling af LCA-baseret værktøj til vurdering af industrielle kemikaliers human- og øko-toksiske egenskaber. Deltagere i projektet er: Dansk Hydraulisk Institut, Dansk Toksikologisk Center, Institut for Produktudvikling (DTU), TekSam, Hartmann, Skanska, Brøste, S. Berendsen, Ecolab og Akzo Nobel. Målet med TekSams del af projektet er at identificere kommunikative miljøstyringsstrategier og lave kapacitetsopbygning, der gør det muligt for virksomhederne at etablere innovation interaktion i deres netværk. Projektet løber fra 2000 til 2004.

Demokrati og Naturforvaltning

I januar 2003 blev der etableret et Forskningscenter for Demokrati & Naturforvaltning med udgangspunkt på TekSam. Forskningscentret bidrager overordnet til udviklingen af en dybere forståelse af, hvilke forhold i hhv. samfundet og naturen der er afgørende for en bæredygtig benyttelse af den danske natur. Centret har bl.a. til formål at samle og udvikle viden og erfaringer omkring: involvering af borgerne i naturforvaltningen, forskellige aktørers rolle i naturforvaltningen, dilemmaer i forvaltningen samt de naturmæssige konsekvenser af planlægningen. Centret udgør et åbent netværksforum for alle forskere med interesse for temaet demokrati og naturforvaltning, og understøtter således de involverede forskeres arbejde og kendskabet til disses resultater.

Forskningscenter for Demokrati & Naturforvaltning afholdt et velbesøgt Nationalparkseminar i oktober 2003 på RUC.

Miljø i Laos, Cambodia og Vietnam – USEPAM-projektet

Instituttet har siden november 2002 været en central deltager i et Danida finansieret projekt, der skal bidrage til opbygning af miljøuddannelser og miljøplanlægning i Laos, Cambodia og Vietnam. I daglig tale hedder projektet USEPAM –

University Support to Environmental Planning and Management, da projektets konkrete opgave består i at yde støtte til opbygning af kapacitet på universitetsniveau i forskning og undervisning på miljøområdet. Der skal både udvikles uddannelsesforløb og kurser, igangsættes policy-relevant, anvendelsesorienteret forskning, og arbejdes med efteruddannelse og udvikling af Environmental Information Systems og EIA-metoder til brug for igangværende og kommende miljøaktiviteter.

Danske parter i projektet er ud over TekSam, Geografisk Institut på Københavns Universitet og IU på RUC. De asiatiske parter er National University of Laos, Lao PDR, Royal University of Phnom Penh, Cambodia, Hanoi Agricultural University, Vietnam, samt Asian Institute of Technology i Bangkok, Thailand. Projektet løber over fire år til november 2006, og har et budget på ca. 16 mill. kr.

Kapacitetsopbygning på U-landsområdet

Siden januar 1998 har DUCED-I & UA (Danish University Consortium for Environment and Development – Industry & Urban Areas) arbejdet med at udvikle kapacitetsopbygningen på miljøbistandsområdet på 5 universiteter (AUC, DTU, HHK, Kunstakademiets Arkitektskole og RUC). TekSam er RUCs repræsentant i dette konsortium. Indsatsen består dels i at udvikle nye engelsksprogede kurser indenfor miljøvurdering, energiplanlægning, økologi og renere teknologi og dels i at integrere *studieophold* i landene Malaysia, Thailand og det sydlige Afrika i de studerendes projekter. DUCED-aktiviteterne er udvidet med internationale forskningssamarbejder mellem de deltagende universiteter. TekSam deltager bl.a. i forskningsnetværk om *Comparative Analysis of EIA Procedures* og om *Participation*. Aktiviteterne i DUCED har været finansieret af DANCED. Finansieringen ophører pr. 1.maj 2004.

Tværvideenskabeligt tidsskrift

Tidsskriftet *Journal of Transdisciplinary Environmental Studies 'TES'* er et elektronisk tidsskrift: <http://www.journaltes.dk/>, der pt. bliver redigeret fra TekSam. Tidsskriftet blev igangsat af en international redaktionskomité i 2001 og i første fase placeret ved Instituttet. Tidsskriftet fokuserer på tværfaglig miljøvidenskab i relation til regulering og planlægning. Artikler om teoretiske, metodis-

ke og praktiske tværfaglige erfaringer bliver prioriteret. Tidsskriftet retter sig både mod den akademiske og den 'praktiske' verden. De to første numre af tidsskriftet udkom i 2002. De to næste udkom i 2003 samtidig med, at der er taget forskellige initiativer for at konsolidere og udvikle tidsskriftet.

Center for studier i arbejdsliv (CSA) er en forening, der arbejder på at styrke arbejdslivsforskningen i Danmark. Centret har ca. 500 medlemmer (forskere, undervisere, studenter og praktikere inden for arbejdslivsområdet) og udgiver det videnskabelige tidsskrift 'Tidsskrift for Arbejdsliv', der udkommer fire gange om året. En ansat ved instituttet er hovedredaktør for tidsskriftet, og redaktionssekretariatet ligger også ved instituttet.

Internationalisering

TekSam tilbyder i 2004 for 5. gang et 'International Masters Course': *Environmental Policy and the Global Challenge - International, Regional and Global Perspective*. Fra 2003 blev uddannelsen for 1. gang udbudt som en 2-årig uddannelse, således at det nu er muligt at tage en TekSam-kandidatgrad på engelsk. Den internationale master har inter-

ationale og danske studerende med en bachelorgrad som målgruppe, og tiltrækker studerende fra mange lande. I de senere år er der optaget mellem 25-30 studerende på uddannelsen, der også tiltrækker en del udvekslingsstuderende. Mere information på: <http://www.ruc.dk/tek-sam/international/>

Kompetenceudvikling

Instituttet deltog i 2002-03 i et kompetenceudviklingsprojekt igangsat af SCKK (Statens Center for Kvalitets- og Kompetenceudvikling). Projektet indeholdt flere elementer: Dels teoretiske- og erfaringsformidlende oplæg, dels erfaringsudveksling og netværksopbygning mellem de 9 danske universitetsinstitutter, der deltager i projektet. Og endelig, men ikke mindst, igangsættelse af et kompetenceudviklingsprojekt på eget institut. På TekSam gennemførte vi et projekt med titlen 'Strategisk udvikling af TekSam uddannelsen'. Fire ansatte fra TekSam deltog i SCKK projektet, der blev afsluttet i august 2003.

Forskeruddannelser

Instituttets forskeruddannelse omfattede i slutningen af 2003 21 ph.d.-studerende. De fleste ph.d.-studerende er tilknyttet et af de to forskeruddannelses-programmer instituttet deltager i:

- *MiljøVidenskab*, der er et forskeruddannelsesprogram funderet på et samarbejde mellem Institut I, III og IV på RUC samt en række sektorforskningsinstitutioner.
- *Teknologi & Samfund*, der er instituttets samfundsvidenskabelige forskeruddannelsesprogram.

Forsvar af doktorgrad

Bo Elling forsvarede sin doktorafhandling '*Modernitetens miljøpolitik*' 25. april 2003

Ph.d.-forsvar i 2003

Hanne Meyer Johansen forsvarede sin ph.d.-afhandling '*Arbejdslivets faglige fællesskaber - som politiske stemmer i den offentlige miljødiskurs*' 9. maj 2003

I 2003 har instituttet afholdt ph.d.-kurserne

- '*Sustainable Transport Futures - studying the potentials, pitfalls and possibilities*'
10.-14. marts 2003
- '*Det bevidste metodevalg*'. Kurset blev afholdt hen over foråret 2003
- '*Strategic Environmental Assessment with Focus on Spatial Planning, Policies and the Aarhusconvention*'
18. – 21. september 2003
- '*Aktionsforskning*' - ph.d.-kursus og konference
27. – 31. oktober 2003

Medarbejdere ved instituttet december 2001

Professorer: 6
Docenter: 2
Lektorer: 19
Adjunkt: 1
Adjungerede professorer: 4
Eksterne lektorer: 5
TAP'ere: 13
Kandidatstipendiater / ph.d.-studerende: 21

Eksternt finansierede

Adjunkter: 3
Lektor: 1
TAP: 2,3
Forskningsassistent: 1,3

Tværnationalt EIA forskningsprojekt

Ved professor Henning Schroll

65

RUC · ÅRSBERETNING 2003

Et treårigt forskningsprojekt om EIA (Environmental Impact Assessment) miljølovgivningen i Thailand, Malaysia, Sydafrika og Danmark er blevet afsluttet i 2003. Det er det nu nedlagte DANCED som har finansieret rejser og workshops, mens instituttet har investeret forskertid.

Forud for denne forskning blev der fra 1998 udviklet et universitetssamarbejde mellem 19 universiteter i de fire nævnte lande, hvor formålet var at udvikle den tværvidevidenskabelige miljøuddannelseskapalet: DUCED-I&UA (Danish University Consortium for Environment and Development - Industry and Urban Areas). I dette universitetssamarbejde om undervisningsudvikling har det hele tiden været en central faktor, at der også skulle være en forskningsbaggrund for undervisningen.

I 2000 blev det besluttet ved en Workshop i København, at et af forskningsemnerne blev sammenlignende studier af miljølovgivningen. Tekster om miljølovgivning har imidlertid en tendens til at udtrykke gode og ideelle hensigter, og vi ville

gerne komme tættere på den konkrete praksis i de involverede lande. For at overvinde barrieren af floskler valgte vi at analysere en række konkrete motorvejsprojekter, som var godkendt gennem en EIA procedure. Formålet med forskningen skulle være at informere nationale politikere om måder at forbedre EIA procedurer på, at forøge kendskabet til metoder anvendt i EIA procedurer, at forøge den international forståelse for miljøproblemer og at udvikle case analyser til undervisningsbrug.

EIA er udviklet i Californien i 1969 og princippet er, at de erfaringer, der er om forureningen fra industri og infrastruktur projekter, skal indarbejdes, når tilsvarende projekter planlægges, så forureningen kan mindske i fremtiden. Disse fornuftige principper er spredt over hele verden, så alle lande i dag har en EIA lovgivning og administration.

Forskerholdet fik valgt et eller flere motorvejsprojekter i hvert land, og ud fra en fælles EIA skabelon analyseredes EIA rapporter, ligesom en række nøglepersoner blev interviewede. For ikke at skulle

præsentere endeløse sammenligninger mellem landene har vi identificeret forskellene, og en række af resultaterne vil blive kommenteret i det følgende.

- Danmark er det eneste sted, hvor udledningen af drivhusgasser bliver beregnet i forhold til et nyt vejprojekt. De andre lande, der ikke har underskrevet Kyotoprotokollen, lader ikke kuldioxid udledningerne influere på infrastrukturprojekter. Som et resultat af forskningssamarbejdet er Malaysia begyndt at beregne på kuldioxid ved vejprojekter her i 2004.
- I Danmark blev EIA indført i 1989 efter et EU direktiv. På det tidspunkt havde Danmark en omfattende miljølovgivning, og EIA blev modstræbende implementeret. I Malaysia spiller EIA en central rolle i lovgivningen, og megen anden miljølovgivning er svag. Det betyder i praksis, at en malaysisk EIA af en motorvej har et langt afsnit om vandforurening, fordi med vejen er der en anledning til at regulere vandforureningen.
- Når en ny motorvej skal bygges, så er det en vigtig del af EIA systemet at overveje alternativer til vejen. I Sydafrika diskuteres alternativer til en ny vej - f.eks. kollektiv transport og om der overhovedet er behov for en ny vej. I Danmark vedtager Folketinget gennem en anlægslov, at der skal bygges en vej. Det levner plads til at finjustere linieføringen, men der kommer ikke en ordentlig offentlig debat om alternativer, idet offentligheden alene kan protestere mod det besluttede anlæg.
- I alle fire lande er der en offentlighed omkring EIA på motorveje, men befolkningens deltagelse er meget forskellig. I Malaysia og Thailand vil universitetssociologer interviewe udvalgte personer langs den kommende motorvej, og den resulterende rapport vil indgå i myndighedernes vurderingerne. EIA rapporter er projektstillerens ejendom, der kun er offentlig tilgængelig, imens sagsbehandlingen foregår. Motorveje

bygges ofte af private, så det kan være vanskeligt at få adgang til EIA materialet. I Sydafrika og Danmark er der en langt mere åben adgang til EIA rapporterne ligesom høringer indgår både ved projekt starten, og når EIA rapporten er færdig. Den sydafrikanske vejdebat forekommer mere konstruktiv end den danske, hvor der gennem detaljerede tekniske beskrivelser i høj grad lægges op til en ekspertdebat.

Mere kan læses i nedenstående referencer:

Stærdahl, J. and Schroll, H. (2004). Comparison of Environmental Impact Assessment of highways in Malaysia, South Africa, Thailand and Denmark. Malaysia Journal of Science. Vol. 23. pp.21-31

Stærdahl, J. and Schroll, H., Zuriati, Z., Maimon, A., Dewar, N. and Panic, N. (2004). Environmental Impact Assessment in Malaysia, South Africa, Thailand, and Denmark: Background, layout, context, public participation and environmental scope. Journal of Transdisciplinary Environmental Studies. (Submitted)

Institut for Historie og Samfundsforhold

Profil og forskningsområder

Historiefaget på RUC har en særlig profil i forhold til de historiske institutter ved landets øvrige universiteter. For det første har instituttet, i overensstemmelse med universitetscentrets overordnede målsætninger, prioriteret interdisciplinære tilgange og konkret tværfagligt samarbejde. For det andet har mange af RUCs historikere lagt eksplicit vægt på historiefagets samfundsmæssige forankring, når det gjaldt spørgsmålet om relevans i udvælgelsen af emner i forskning og undervisning. I forlængelse heraf har historiefaget ved RUC, for det tredje, altid gjort formidlingen af historie til et omdrejningspunkt.

Herudover er det karakteristisk for institut for historie og samfundsforhold, at det er den kulturhistoriske forskning, der står stærkest. Sammenlignet med andre historiske institutter i Danmark kan instituttet fremvise en stor bredde og variation i de kronologiske og emnemæssige områder, der bliver gjort til genstand for kulturhistoriske undersøgelser, samtidig med at der kan peges på nogle markante, samlende indsatsområder for netop den kulturhistoriske forskning. Denne prioritering kommer selvsagt også til udtryk i de løbende undervisningstilbud og i de projekter og afhandlinger, der skrives af de studerende ved instituttet.

Der kan peges på navnlig tre områder, hvor instituttets ansatte bidrager med deres forskning;

En række projekter ved instituttet har hentet inspiration i nyere international forskning i historiekultur, forstået som et samfunds mangeartede *brug af historien*. Det afgørende er i denne forbindelse at undersøge de mangfoldige sammenhænge, hvori historiebrug indgår i samfundsliv og samfundstænkning, og at analysere, hvordan historiebevidsthed udgør en central dimension i såvel den kollektive som den individuelle identitetsdannelse.

Flere af instituttets ansatte undersøger bl.a. udviklingen af erindringsfællesskaber som et centralt element i (national, social, religiøs, partipolitisk eller anden) identitetsdannelse. Bl.a. analy-

seres virkningshistorien af større politiske begivenheder eller samfundsmæssige omvæltninger, med særlig interesse for hvordan forskellige grupper og individer erindrer - og bruger - samme historiske fænomen på forskellig vis. Instituttets historikere beskæftiger sig også med den mere bevidste og legitimerende fortidsfortolkning i politiske sammenhænge, ikke mindst i situationer, hvor samfund står over for brud med en hidtil kendt orden og dertil hørende fortidsfortolkning. Dertil kommer analyser af de kollektive erindringer om f.eks. køn, familie og samfundsmoral i historisk belysning, der kan være med til at forklare såvel kontinuitet som forandringer i holdninger og adfærdsmønstre.

En anden gruppe projekter ved instituttet knytter sig til studiet af fortidens *forestillingsverdener*: Hvordan har mennesker til forskellig tid opfattet sig selv, hinanden og deres samfund? Hvilke ideer har de haft om natur og religion, magi og videnskab, sygdom og død, køn, kærlighed og seksualitet etc.? Og hvorfor og hvordan har disse ideer forandret sig over tid?

Denne gruppe af projekter samler sig således om at indkredse fortidige samfunds selvforståelse, ideologi, identitet, moral, normer og værdier. Ikke kun som "tidsånd" vel at mærke, men med blikket rettet mod kulturens sociale diversitet og ofte konfliktfyldte sammensathed. Ej heller kun som ideer og tanker, men i særlig grad i form af konkret kulturel praksis, i hverdagslivets vaner, omgangsformer, symbolbrug, ritualer, gestik osv.

Den tredje gruppe af instituttets projekter kan

samles under overskriften *social orden*. Dette begreb viser hen til en række centrale problemstillinger ang. magtforhold og sociale strukturer under skiftende historiske vilkår: Hvordan konstitueres magt under forskellige samfundsforhold? Hvornår og hvordan kan man tale om, at magt erobres, opbygges, udvikles, legitimeres? Hvordan er forholdet mellem interesser og ideologi, konsensus og kontrol, deltagelse og disciplinering? Hvad kendetegner forskellige samfunds konfliktprocesser og eksklusionsmekanismer? Og hvordan reagerer politiske systemer og sociale strukturer i konflikt-, krise- eller krigssituationer? Forholdet mellem stat, samfund, grupper og individer er et fælles omdrejningspunkt for alle disse spørgsmål.

Uddannelse

Instituttet udbyder en kandidatuddannelse - i historie. Studiets meget åbne struktur betyder, at kandidaternes profil ud over en grundlæggende historiefaglighed væsentligt bestemmes af deres individuelle studieforløb og valg af kombinationsfag og toninger (se side 68).

Studienævnet for Historie har i 2003 udarbejdet ny studievejledning. Som andet af studienævnets arbejde må dette bl.a. ses som en forfølgelse eller opfyldning af de mål, der er sat i RUCs udviklingskontrakt. I denne sammenhæng skal også peges på vores systematiske arbejde med at styrke kvaliteten i uddannelsen gennem hensigtsmæssig udnyttelse af vejledernes forskning og pædagogiske forcer samt gennem løbende evalueringer af studier og undervisning.

Historie modtager sine studerende såvel fra den humanistiske som fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Samarbejdet mellem disse studerende med noget forskellige forudsætninger er meget frugtbart for studiemiljøet og fagets profil. Studiets gevinst er en bredere vifte af teoretiske og emnemæssige tilgange, end hvis en enkelt basisuddannelse var dominerende forudsætning. Som i de foregående år har vi desuden optaget et mindre antal studerende udefra direkte på kandidatuddannelsen - en del med indslusning via bachelormodulet. Vi har haft gode erfaringer med at integrere disse studerende med de studerende fra RUCs egne basisuddannelser.

Særlige initiativer mhp. nye erhvervsfunktioner for historiekandidater

For at give de studerende mulighed for at erhvervsrette deres studium med særlige kompetencer udbyder vi to såkaldte *toninger*: "Museumsformidling" i samarbejde med Kommunikation og - som noget nyt - "Kulturmiljø - kulturelle værdier i landskaber og bebyggelse" i samarbejde med Geografi og med Arkitektskolen i Aarhus. Denne sidste sigter specielt mod at forberede til erhvervsfunktioner inden for kulturforvaltningen i stat, amter og kommuner.

I relation til kandidaternes jobmarked har vi også fortsat stor glæde af samarbejdet med RUC's Centrale Praktikordning og søger at øge antallet af historiestuderende, der gennemfører et praktikforløb undervejs i studiet. Studielederen har været medlem af den Centrale Praktikordnings studienævn.

I efteråret har der for første gang været afholdt en "*erhvervsdag*" med henblik på at styrke de studerendes kendskab til erhvervsmuligheder efter afsluttet studium, et arrangement, der havde stor tilslutning. De studerendes interesse for deres senere beskæftigelsesmuligheder er stigende i disse år, og "*erhvervsdagen*" vil herefter blive gentaget årligt.

Øresundskursus

Institut for historie og samfundsforhold har i en årrække sammen med de historiske institutter på Københavns og Lunds universiteter afholdt et fælles kursus i Øresundsuniversitetets regi. I 2003 var det RUC's tur til at stå for kurset, der havde

temaet; Europæisk kulturpåvirkning af Skandinavien – religiøst, politisk, æstetisk, videnskabeligt og teknologisk – ca. 1500-1800. Reformation, Absolutisme og Oplysning.

Formålet med kurset var at indkredse og karakterisere nogle centrale træk i den europæiske kulturpåvirkning af Skandinavien gennem at se på tre markante fænomener: Reformationen, Absolutismen og Oplysningen i de skandinaviske lande med deres indbyrdes forskelle. Alle tre fænomener rejser en vifte af problemstillinger, bl.a.: Hvilke kommunikationslinier blev etableret af hvilke personer eller miljøer og til hvilke europæiske centre? I hvis interesse fandt kulturpåvirkningen sted og evt. på hvis bekostning? Var det hoffet eller aristokratiet, gejstligheden eller videnskabsmænd, der overskred de nationale grænser, eller var det diplomatiet, købmænd, håndværkere, teknologer eller kunstnere? Handlede de individuelt for at fremme egne interesser og karrierer eller rejste de som udsendinge for staten eller som medlemmer af frivillige selskaber? Og gik der også en trafik i modsat retning, og i så fald, hvad havde Skandinavien at tilbyde fremmede? Hvilke europæiske sprogområder og kulturcentre dominerede denne kulturpåvirkning, og ændrede de sig over tid?

Samtidig satte kurset fokus på, hvordan man i det hele taget skal gribe studiet af kulturpåvirkning an. Da selve fænomenet er forholdsvis luftigt, stiller studiet af det store metodiske krav. Derfor tog kurset udgangspunkt i det mere håndgribelige, bl.a.: at identificere de udenlandsrejsende, at studere deres stam- og dagbøger, korrespondance og rapporter fra grand tours, at undersøge hvilke udenlandske skrifter, de hjembragte (og evt. oversatte) og at registrere de artefakter, videnskabelige, tekniske eller æstetiske, de overførte. Dernæst så kurset på, hvordan skaffede de sig adgang til indflydelsesrige kredse? Har de efterladt sig spor af deres aktiviteter i udenlandske arkiver? På hvilke områder har man i Skandinavien ligefrem tyet til at indkalde udenlandske eksperter til at indføre de eftertragtede innovationer? Og har udenlandske besøgende nedfældet deres opfattelser af, hvordan europæisk kulturpåvirkning manifesterede sig i Skandinavien?

Sidst men ikke mindst fokuserede kurset på det vanskelige problem, der ligger i at kunne belyse den formodede kulturpåvirknings konse-

kvenser rent empirisk. Medførte disse påvirkninger radikale forandringer af det bestående, så at Skandinavien på visse kulturområder udviklede sig til kopier af forbillederne? Eller blev de europæiske kulturelementer gradvist tilpasset en i forvejen rådende tilstand. Hvornår skete ændringerne næsten ubemærket for samtiden, og hvornår stødte de på modstand fra folk, der forsvarede det bestående mod de ændringer, andre kæmpede for at gennemføre? Og hvordan skal historikeren udforme sine spørgsmål så operationelt, at der kan findes rimelige svar på dem?

Kursets program bød bl.a. på følgende forelæsninger:

HENRIK HORSBØL, forskningsbibliotekar, dr.phil., KB:

Det skrevne og det trykte ord. En introduktion til medier og kommunikationsformer i det tidlige moderne Europa. Udvalgte eksempler fra Det Kongelige Biblioteks samlinger vil blive fremvist.

BENTE GUNDESTRUP, museumsinspektør, NM: Kongens Kunstkammer som kilde til europæisk kulturpåvirkning af Skandinavien. Udvalgte eksempler fra Nationalmuseets samlinger vil blive fremvist.

TOVE E. KRUSE, institutleder, ph.d., RUC: Den lutherske fyrstereformation i de skandinaviske lande og den videre udvikling af den konfessionelle stat.

GUNNER LIND, professor, dr.phil., KU: Den militære og fiskale enevælde i Skandinavien og dens europæiske prægning. Forestillinger og symbolik omkring magtens legitimering og funktioner. Grundlaget for absolutismen. Den svenske og den danske 'model'.

STEFFEN HEIBERG, museumsdirektør, dr.phil., Frederiksborgmuseet: Skandinavisk (men især dansk) enevælde, hofkultur og merkantilisme i en europæisk kontekst.

DAN CH. CHRISTENSEN, lektor, dr.phil., RUC: Oplysning. Natur- og åbenbaringsreligion. Fysiko-teologi. Sekulariseringstendenser. - Sorø Akademi, Holberg, Kraft og Sneedorff.

INGRID MARKUSSEN, professor, fil.dr., Universitetet i Oslo: Pietismens og oplysningstidens store projekter: Halle og Göttingen.

I tilknytning til forelæsningserne var der udflugter til bl.a. Svaneholm gods i Skåne, Kronborg, Frederiksborg Museum, Nationalmuseet, Det kongelige Bibliotek, den tyske S. Mariæ kirke i Helsingør og Roskilde Domkirke.

Kurset blev afsluttet med en ekskursion til Tyskland 13.-18. oktober, som sigtede på at besøge nogle vigtige centre for formidling af europæiske strømninger og tendenser til Skandinavien.

Turens program omfattede:

- Reformationen: Wittenberg: Lutherhalle, Melanchtons hus, Lucas Cranachs hus. Frederik d. Vises slot og slotskirke, mv.
- Pietismen: August Hermann Franckes Stiftelse i Halle. Bibliotek og Kunstkammer, mv.
- Absolutismen: Postdam, Sans Souci og Neues Palais, mv. Soldaterkongen, Frederik d. Store og Voltaire.
- Oplysningen: Den kosmopolitiske park, Wörlitz. Erdmannsdorff, Georg Forster, Winckelmann, Wedgwood, mv.
- Teknologien: Stolberg og Skt. Andreasberg i Harzen. Minedrift, spionage og teknologioverførsel.

Ph.d.-afhandlinger

Claus Bundgaard Christensen, "Den sorte børs Krisekriminalitet i Danmark fra besættelsen til efterkrigstid 1939 - 1953"

Personale

Ansatte pr. 31.12.03

Professorer: 3

Lektorer: 11

Adjunkter: 2

Undervisningsassistenter: 1

ph.d.-stipendiater: 4

TAP: 2

TEK-TAP: 1

Forskningsassistenter: 2

Den socialdemokratiske idéarv

Af professor Claus Bryld

I april 2004 udkom min antologi "Den socialdemokratiske idéarv. Politiske grundværdier i dansk arbejderbevægelse før velfærdsstaten". Bogen består af artikler og afhandlinger skrevet over knap 25 år, mens indledning og afslutning er nyskrevne. Idéen er at præsentere det sæt af tanker og holdninger – 'ideologien' – der lå til grund for den socialdemokratiske arbejderbevægelses ageren mellem ca. 1880 og 1930, på hvilket tidspunkt det oprindelige projekt: at indføre et socialistisk samfund af mange grunde stiltiende måtte skrinlægges. Herudover gennemgås den historiografiske debat om arbejderbevægelsen, som fandt sine stærkeste udtryk under den nymarksiske bølge i 1970'erne, men som er fortsat til i dag. Et par sammenligninger mellem dansk og svensk arbejderbevægelse er også med.

Bogen omhandler med andre ord den socialdemokratiske bevægelse i dens mest 'ideologiske' og dynamiske tid, da det både var en interesseorganisation for arbejderne og en bevægelse, der ud fra en socialistisk ideologi ville indføre et mere frit, lige og solidarisk samfund for alle. Det skulle ske på demokratisk grundlag, og politiske reformer af det danske samfund skulle gå hånd i hånd med sociale reformer. Alliancepartnerne var søsterpartierne i det internationale samfund, der på sigt skulle forenes i fredeligt samarbejde; i Danmark var det de liberale dele af Venstre, fra 1905 Det radikale Venstre, som på mange områder havde idéer tilfælles med socialdemokraterne. De to partier fik allerede inden Anden Verdenskrig lagt grundlaget for den nuværende danske velfærdsstat. Derimod blev flere af de oprindelige idéer aldrig gennemført; dels kom Første Verdenskrig og senere den økonomiske krise imellem, dels tabte socialdemokraterne efterhånden det større perspektiv og indstillede sig på et reformprogram, der skulle gennemføres inden for nationalstatens rammer og uden brud med det kapitalistiske samfundssystem. Det blev efterhånden til det, vi siden 1960'erne har kaldt for velfærdssamfundet, og som fra 1980'erne har befundet sig i næsten konstant krise, uden at nye tanker om samfundsudviklingen har formået at sætte sig igennem. Den

nuværende regering har snarere cementeret den traditionelle tænkning om velfærdsstaten.

I de nyskrevne dele peger jeg som kontrast, men ikke som alternativ, på de fundamentale og næsten tidløse værdier, der kendetegnede den klassiske arbejderbevægelse: det stærke fællesskab og den gensidige anerkendelse, som i dag er erstattet af individuel opsplitning, ideologisk forvirring og fiksering på materielle goder som det altafgørende (dette er af pladsmæssige grunde stærkt generaliseret). Eller som truer med at omformes fra et sammenhold om det sociale til et sammenhold om det nationale, som det ses hos det næststørste 'arbejderparti', Dansk Folkeparti. Tænkningen om velfærdsstaten er i sine grundtræk den samme som i 1960'erne, selvom samfundet står over for store nye udfordringer. Indadtil er den tætte forbindelse mellem arbejderklasse, fagforening og parti mere eller mindre gået i opløsning. Arbejderpressen eksisterer kun som fagblade, og levevilkårene blandt lønmodtagerne er langt hen bestemt af, hvilken boligform de har, hvornår boligen er erhvervet, hvor meget eller hvor lidt sort arbejde de har ved siden af deres faste, hvor mange børn de har, og om de er arbejdsløse eller i beskæftigelse. Næsten ingen lever længere et helt liv i arbejderbevægelsen "fra vugge til grav" med bevægelsens egne tilbud, sygekasser og kooperative foretagender. Perioden før Anden Verdenskrig, hvor dette liv for alvor tog form, kan altså ikke længere udgøre et forbillede. (Men det kan 1960'erne heller ikke, for siden midten af 1970'erne er udviklingen på verdensplan gået i en helt anden retning).

Alligevel kan en indsigt i de gamle tanke- og organisationsformer i arbejderbevægelsen måske alligevel være med til, om ikke andet, at sætte arbejderbevægelsen i perspektiv, og måske ydeligere til at reflektere over, om ikke bevægelsens succes hang sammen med dens evne til både at kunne tænke systematisk og kunne give folk et håb. Håb og begejstring hører med til politik, i hvert fald hvis politikken skal være værdibaseret. Det behøver ikke blive hysteric, men kan sagtens kombineres med fornuft.

Optimist eller pessimist?

Af lektor Henrik Jensen

For en tid tilbage bredte der sig en lille, glad diskurs i aviserne. Det var optimismen, der stak sit muntre barneansigt frem, og der mumledes om paradigmeskift i krogene. I Politiken glædede en anmelder sig over den tyske sociolog Ulrich Becks nye bog, *Schöne neue Arbeitswelt* - selv titlen er jo et fremskridt fra *Risikogesellschaft!* – og talte om mandens nye "visionære kraft", som "lyser op blandt sortseere og forstokkede traditionalister". I Berlingske Tidende besværede en anden anmelder sig over sociologen Zygmunt Baumanns dystre forestillinger om konsekvenserne af globalisering m.m. Holdningen var klar: nu har vi hørt på mørkemænd længe nok, nu gider vi det ikke længere. Vi optimister er trætte af kulturpessimismen og vil have andre boller på suppen.

Det er noget, der sker med mellemrum. Der er en hjertelig grundtvigsk tone over det, nu er vi kommet igennem et trælsomt århundrede, for ikke at sige årtusinde, nu må vi videre fra al den *fin-de-siècle*. Vel har intet forandret sig objektivt, men tiden er moden til noget andet. Vi kan ikke blive ved med at gentage de samme ting, det er der ingen der gider høre på, så skal vi nu ikke tage nogle runder med lidt optimisme. Så kan pessimismen hvile sig lidt, og blive frisk igen til senere brug.

Fænomenet er i sig selv et symptom på kulturkritikkens krise: det hele er underholdning, det har ikke den store reelle betydning. De færreste mener særlig alvorligt, hvad de siger, debatdeltagere bevæger sig igennem positionerne som en balletdanser i en *pas-de-deux*. Trinnene er lagt ud på forhånd, du gør sådan, jeg sådan, og når dansen er forbi tager vi den en gang til.

Men problemet med optimisme eller pessimisme er påtrængende for dem, der som undertegnede har 'specialiseret' sig i at tilbyde offentligheden et overblik over de sidste århundreders kulturhistorie, herunder et bud på, hvor vi er på vej hen – *Ofrets århundrede* fra 1998, og i 2003 såvel *Den sønderrevne baldakin*, særlig til brug for undervisningen i gymnasiet, som *Europa 1800-2000*, skrevet sammen med to kolleger til universitetsstuderende og andre dannede mennesker. Tonen i disse værker er

vel overvejende udviklingsskeptisk, og forfatteren har mange gange ved foredrag og lignende måttet forsvare dette historiesyn overfor mere optimistiske kritikere - men ofte følt, at det var dem, der burde forsvare et urealistisk standpunkt.

Han kan så i det mindste glæde sig over, at der har været skeptikere før ham, i en lignende situation. I 1936 forsvarede kulturhistorikeren Johan Hui- zinga sig i forordet til sin meget dystre bog, *I morgendagens skygge. En diagnose af vor tids kulturelle onde*, med ordene: "Det er muligt at mange på grund af bogens indhold vil kalde mig pessimist. Jeg kan herpå kun svare: jeg er en optimist." Bare sådan. Eller filosofen Alasdair MacIntyre, i *After Virtue* fra 1981: "Hvis vi er i så slem en situation, som jeg forestiller mig, forekommer pessimisme at være endnu en kulturel luksus, som vi må undvære hvis vi vil overleve". Den synes jeg var så god, så den blev brugt som udgangsreplik i *Europa 1800-2000*.

For en historiker er det, tror jeg, svært at se sig som enten pessimist eller optimist. Man tager blot for givet, at verden udvikler sig et sted hen, som ingen havde forudset – på godt eller ondt. Det kan derimod være svært at tøjle sin tidtypiske ironi. *O tempora, o mores. O Mensch!*

Indimellem bringes yderpolerne dog i direkte kontakt, og noget sker. I en diskussion for nogle år siden med den svenske skribent Arne Ruth dannede der sig en åbning i spændingsfeltet mellem min pessimistiske analyse af offermentaliteten, og hans eksistentielistiske 'handlingens optimisme' - en optimisme *malgré tout*. Åbningen kan nærmest formuleres som *positiv læsning af Kris Kristoffersons linie, "Freedom's just another word for nothing left to loose"*. En frugtbar desperation - det modsatte af John Cleeses opgivende *"It's not the despair, it's the hope (that's killing me)"* fra *Clockwise*.

I Ruuts analyse drejede det sig om den intellektuelles og kunstnerens position, men i grunden handler det om en kulturelle proletarisering af os alle, efter at MacIntyres tæppe gik ned bag os og afskar os fra vore rødder. Spørgsmålet er så, hvad af 'kulturarven' der kan reddes med over i den fagre, nye verden: Vel kun det, som vi aktivt vælger at bringe med.

Institut for Sprog og Kultur

Ved Institut for Sprog og Kultur forskes der i sprog, litteratur, kultur og medier.

Instituttets medarbejdere arbejder med systematiske beskrivelser og analyser af sprog, litteratur, kultur og medier, med sprogets, litteraturens, kulturens og mediers liv, funktion og forandring i samfundet og med hvordan sprog, litteratur, kultur og medier kan formidles og læres.

Institut for Sprog og Kultur rummer fire fag Dansk, Engelsk, Fransk og Tysk og den tværfaglige uddannelse Kultur- og Sprogødestudier. Dansk kan i kombination med virksomhedsstudier læses i en toning Public Relations. Derudover underviser instituttets medarbejdere på den humanistiske basisuddannelse, både den almene og den internationale.

Instituttets leder gennem 10 år og lektor på dansk siden 1972, Uwe Geist, valgte i 2003 at trække sig tilbage. Ny institutleder blev lektor Karen Sonne Jakobsen.

Forskergrupper

I 2003 udarbejdede instituttet en ny *Strategiplan 2003-2007* som lægger op til en stærkere organisering af instituttets forskning. Tilsammen tegner fem forskergrupper en profil af instituttets forskning:

- *Funktionel grammatik og pragmatik*
- *Sociolingvistik, Samtaleanalyse, Sprogpedagogik og Sociokulturelle Spørgsmål: SCALPS*
- *Litteratur og æstetik*
- *Kulturstudier*
- *Medier og kultur*

Det forgangne år har vist denne forskningsorganiserings bæredygtighed og perspektiver i et humanistisk institut med mange forskellige forskningsaktiviteter og et vidt forgrenet netværk. 2003 har været præget af stor aktivitet. Grupperne har dannet ramme om fremlæggelser af gruppemedlemmers forskning, om gæsteforelæsninger, om temadage og -seminarer, om udgivelsesprojekter og om planlægning og afholdelse af konferencer.

De to yngste forskergrupper, *Kulturstudier* og *Medier og Kultur* som er oprettet for at understøtte nye faglige dimensioner i instituttets uddannelsesvifte, er kommet godt fra start. Kulturstudie-gruppen har påbegyndt sit arbejde med temaet *Post-kolonialt Danmark*. Medier og kultur-gruppen har holdt temadage med in- og eksterne bidrag om *nationalisme* og om *kvalitetsbegrebet*. Litteratur og æstetik-gruppen har arbejdet på et fælles udgivelsesprojekt om *Helte og antihelte* i litteraturen. SCALPS og Funktionel grammatik og pragmatik-gruppen har samarbejdet om at udbyde et forelæsningsprogram til forskeruddannelsen *Sprogvidenskabelige Studier*. Der aftegner sig i det hele taget et mønster hvor forskergrupperne danner basis for samarbejde om forskningsaktiviteter internt i instituttet og med kolleger ved beslægtede institutter.

International conference: *The Consequences of Mobility*

Forskergruppen SCALPS var i dagene 23.–24. maj vært for en international conference på RUC med titlen *The Consequences of Mobility: Linguistic and Sociocultural Contact Zones*. Konferencen havde 32 tilmeldte foredrag foruden keynote-forelæsninger af to internationalt kendte forskere, professor Lesley Milroy, University of Michigan, og professor Peter Auer, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg.

Forskningsprojekter og netværk

Flere forskere ved instituttet opnåede i 2003 støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd. Nye netværk og projekter blev sat i gang som vil give forskningen et løft de kommende år. Samlet fører instituttets forskningsvolumen med over 6,6 mio. i støtteperioden. Der er opnået støtte til fem forskningsprojekter, både individuelle projekter og projekter i samarbejde med kolleger fra andre universiteter:

- *Grammatikalisering*
- *Læring og Integration – Voksne og Dansk som Andetsprog*
- *Valéry, kunsten og intellektualiteten*
- *Mellem to verdener. Amazonindianske selvforståelser i ombrydningen af globale muligheder og lokale magtforhold set gennem fire ashéninka ledes biografier*
- *Litteraturvidenskab, kulturvidenskab og æstetik (stipendium til forskeruddannelsesprogrammet Europæiske Kulturstudier).*

Instituttet stiller hovedkoordinatoren for *Det sproglige polyfoninetværk*, som i 2003 fik støtte af forskningsrådet, og for *LOKE*, et nordisk PR-netværk der er under etablering. Derudover er medarbejdere ved instituttet medlemmer af en lang række nationale og internationale forskningsnetværk, bl.a.: *Grammatikaliseringsnetværket*, forskningsnetværket om samtaleanalyse *MOVIN*, *Sprog- og kulturnetværket*, *Avantgardernes aktualitet*

og genkomst, *Classicisme et Lumières*. Medarbejdere er bestyrelsesmedlemmer i *Det nationale netværk for kulturforskning og kulturanalyse*, i *Association scientifique franco-danoise ASFD* og i *European Australian Studies Association EASA*.

Forskningsformidling

Store udgivelsesprojekter er undervejs, herunder udgivelse af en ny dansk litteraturhistorie og en videnskabelig dansk grammatik.

Flere medarbejdere har været medlemmer af redaktioner og udført referee-arbejde for nationale og internationale tidsskrifter som *Sprogforum*, *Spring*, *K&K*, *Maal og Minne*, *Journal of Pragmatics*, *Multilingua*, *English Studies*. Endvidere redaktion af Gads danske forfatterleksikon og *Lexicon Grammaticorum*.

Der er holdt gæsteforelæsninger i ind- og udland, bl. a. Lund, Göteborg, Uppsala, Oslo, Kristiansand, Trondheim, Vilnius, Leipzig, Eutin, Lille, Rom, Aveiro, Madison/Wisconsin.

Formidling af forskningsresultater til en bredere offentlighed har også i 2003 spillet en stor rolle i instituttet. En række af instituttets forskere har anmeldt litterære værker i dagblade, medvirket ved radio- og tv-udsendelser, undervist på Folkeuniversitetet og deltaget i programråd for Folkeuniversitetet i Roskilde og København.

Endelig har en række forskere været medlemmer af råd, nævn mv.: Statens Humanistiske Forskningsråd, Forskeruddannelsesrådet, Lektoratsudvalget, Dansk Sprognævn, Det Kongelige Biblioteks forskningsudvalg og Rektorkollegiets arbejdsgruppe mhp. udarbejdelse af en sprogpolitik for danske universiteter. Endvidere har medarbejdere ved instituttet løst opgaver for Undervisningsministeriet, Integrationsministeriet og Danmarks Evalueringsinstitut.

Centre: CØNK og IRIS

På trods af svigtende ekstern finansiering har Centret for Østrigsk-Nordiske Kulturstudier fortsat sin forsknings- og publikationsvirksomhed. I 2003 udkom 3 udgaver af *Småskrifter fra CØNK*.

Center for Sprog- og Kulturpædagogik *IRIS* blev oprettet i samarbejde med Institut for Uddannelsesforskning med det formål at være ramme om forskning, undervisning, formidling og rådgivning om sprog, kultur og internationalisering. Med *IRIS* er der skabt en forskningstil-

knytning for undervisningen i dansk som andet-sprog for udenlandske studerende og ansatte på RUC og for det universitetspropædeutiske kursus for flygtninge og indvandrere *Studieprøven på universitetet*. Centrets første aktivitet var forberedelse af en konference om *Andetsproget på arbejde* der blev afholdt januar 2004 med støtte fra Integrationsministeriet.

Akademisk engelsk

Flere og flere af RUCs uddannelser udbydes på engelsk, en udvikling der stiller krav til de ansattes engelskkundskaber. Som en del af universitetets kompetenceudviklingsplan er engelskfaget i 2003 gået i gang med udvikle og tilbyde kurser i akademisk engelsk til lærere der skal undervise på engelsk, og teknisk-administrativt personale der skal servicere på engelsk. Også her arbejdes der på en forskningstilknytning af dette sprogpolitisk og -pædagogisk centrale område.

ph.d.-uddannelse og forskerskoler

Instituttet tilbyder forskeruddannelsesprogrammerne: *Sprogvidenskabelige Studier og Europæiske Kulturstudier* (i samarbejde med Institut for Historie og Samfundsforhold) og deltager i *Kommunikation, medier og journalistik* (ved Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi).

I 2003 lykkedes det at opnå ekstern finansiering af ph.d.-stipendier og et post doc-stipendium, både helt og delvis, således at instituttet ved hjælp af RUCs samfinansiering kan sætte flere unge forskere i gang. Ved årets slutning var der i instituttets forskeruddannelsesprogrammer 12 aktive ph.d.-studerende, og med eks- og interne midler og med 2 af RUCs egne stipendier blev der skabt finansiering til endnu 5.

I forbindelse med Strategiplan 2003-2007 besluttede instituttet at gøre en ekstra indsats for de ph.d.-studerende. Med udnævnelsen af en ph.d.-koordinator og med de ph.d.-studerendes aktive og konstruktive støtte er begyndelsen gjort til at forbedre studiemiljøet og til at inddrage de ph.d.-studerende mere aktivt og synligt i instituttets liv.

Samarbejdet i forskerskolerne – den nationale *Georg Brandes Skolen* og den regionale *Forskerskole Øst i Sprogvidenskab* – er ved at finde sin form. Instituttet er repræsenteret i skolernes kursusnævn og bestyrelse. På humaniora som er kende-

tegnet af mange mindre forskningsmiljøer, er skolerne vigtige for at skabe baggrund for et tvær-institutionelt udbud af ph.d.-kurser af høj kvalitet. I kursusudbuddet for 2003 har instituttet bidraget med betydelig vægt, og væsentlige dele af programmet er blevet udbudt på RUC. Også det er en vigtig miljøskabende faktor.

Fornyelse af uddannelserne.

Med udgangen af 2003 har alle instituttets 'gamle' fag – dansk, engelsk, tysk og fransk – gennemført studieordningsændringer der sigter på faglige og jobmæssige fornyelser. Fagene er godt rustet både i forhold til et anspændt humanistisk arbejdsmarked og som leverandører til et reformeret gymnasium.

Danskfaget er stadig et stort fag med en stabil og i 2003 stigende tilgang, og instituttets nye fag, Kultur- og Sprogødestudier, har fortsat en stor, men ikke umådeholden vækstrate. En fornyet plan for instituttets stillingsramme har givet mulighed for at slå nye stillinger op, en mulighed der først og fremmest bliver udnyttet til en nødvendig konsolidering af Kultur- og Sprogødestudier. Samtidig har instituttet diskuteret forskellige modeller for et forstærket samarbejde mellem fagene hvor de gode erfaringer med forsknings-samarbejde udbredes til også at omfatte undervisningen.

Instituttet har i 2003 indledt et samarbejde med Center for Ligestillingsforskning ved RUC med henblik på at udvikle en ny *Masteruddannelse i mainstreaming af Køn og Etnicitet (MKE)*, som udbydes fra efteråret 2004.

Evaluerings af tysk

At kandidater fra instituttets fag fordeler sig bredt på arbejdsmarkedet, offentligt og privat, i og udenfor uddannelsessektoren, er et mønster der blev synligt i forbindelse med evalueringen af universiteternes tyskuddannelser. Tysk på RUC er den uddannelse hvor dimittenderne er mest tilfredse med formidlingen af *almene kompetencer* og hvor de fordeler sig bredest på arbejdsmarkedet. Samtidig blev det meget klart at tysk og fremmedsprogene generelt står i en rekrutteringskrise som kræver handling. Samarbejde er en af løsningerne, både regionalt og internt i instituttet. I forlængelse af evalueringen har tyskfaget under overskriften *tysk.oeresund* indledt et samarbejde

med andre tyskinstitutter i regionen, først og fremmest Københavns Universitet.

Doktorafhandling

Lektor Karen Risager forsvarede den 28. maj sin disputats *Det nationale dilemma i sprog- og kulturpædagogikken. Et studie i forholdet mellem sprog og kultur og erhvervede graden dr. phil.*

ph.d.-grad

Trine Hauge Nielsen: *Forholdsmæssighed og forsoning. Civilisationskritik i konteksten af den konservative revolution og den kritiske teori.* November 2003

Instituttets ansatte:

5 professorer
1 docent
18 lektorer
3 adjunkter
1 lektorvikar
1 akademisk medarbejder
12 ph.d.-studerende
1 forsker i puljejob
1 forsker med stipendium
8 TAP'er

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Instituttet har siden januar 2000 været hjemsted for forskning og uddannelse inden for områderne kommunikation, journalistik og datalogi.

Instituttet spænder over både det humanistiske og det naturvidenskabelige hovedområde og rummer også en stærk samfundsvidenskabelig orientering inden for alle tre fag. Forskningen i instituttet strækker sig fra grundforskning over strategisk forskning til forskellige former for anvendt forskning og forskningsbaseret udviklingsarbejde.

Instituttet varetager undervisningen i 3 overbygningsfag: Kommunikation, Journalistik og Datalogi og bidrager til den humanistiske og den naturvidenskabelige basisuddannelse. Hertil kommer to åbne uddannelser: Master i Professionel Kommunikation (MPK, tidligere kaldet Inter-Komm+) og Master i Computer Mediated Communication (MCC), samt bidrag til den Åbne Humanistiske Basisuddannelse. Instituttet varetager desuden på opdrag af IT-Universitetet i København en kandidatuddannelse i Tværfaglig IT-udvikling.

Indtil 30. juni 2003 fungerede institutleder Niels Erik Wille samtidig som afdelingsleder for Kommunikation og Journalistik, mens lektor Niels Christian Juul var udpeget som afdelingsleder for Datalogiafdelingen.

Fra 1. juli 2003 blev instituttet reorganiseret i tre faglige afdelinger, ledet af hver sin afdelingsleder og med lektor Niels Christian Juul som institutleder:

- 1) Afdelingen for Kommunikation ledet af professor Kim Schrøder
- 2) Afdelingen for Journalistik ledet af lektor Michael Bruun Andersen og
- 3) Datalogiafdelingen ledet af lektor Troels Andreasen

De tre afdelingsledere udgør sammen med institutlederen instituttets ledelse. Den daglige ledelse varetages af et ledelsesteam i hver afdeling bestående af afdelingsleder, studieledere og ansatte sektionsledere.

Ved siden af de tre faglige afdelinger huser instituttet stadig centerets AV-afdeling med en ansat leder, Ole Meyer-Lassen.

I tilknytning til Datalogiaafdelingen findes Driftsafdelingen (IT-services), som har en ansat leder, systemchef Kim Mikkelsen. Denne sektion udfører en række drift- og udviklingsopgaver for centret, herunder e-post-kontoret, drift og udbygning af RUNet, herunder Plug'n Study, portal-projektet og en række andre fælles center services. I tilknytning til afdelingen for Kommunikation er der oprettet en sektion for Teknisk Drift og Udvikling, også med en ansat leder, sektionsleder Kim Sandholdt. Sektionen yder service og udvikling indenfor IT og AV til såvel afdelingen for kommunikation og journalistik.

Ansatte på institutniveau

2/3 lektor (institutleder)

1/2 ekspeditionssekretær (institutsekretær)

1 AC-fuldmægtig

Kommunikation

Afdelingen varetager forskning og undervisning inden for fagområdet kommunikation.

Forskningen tager sit udgangspunkt i behovet for viden inden for overbygningsuddannelsen i Kommunikation og de praksisfelter som den retter sig imod. Den overordnede målsætning er, at teori, metode og viden som udvikles gennem forskningen skal bidrage til en bedre forståelse af vilkårene for praksis og til at videreudvikle praksis.

For faget *Kommunikation* er den centrale praksis "faglig formidling", dvs. formidling af fagligt baseret viden til bestemte målgrupper, især uden for fagfolkenes egen kreds. I fokus for såvel forskning som undervisning er samspillet mellem kommunikationens faglige indhold, de anvendte mediers muligheder og begrænsninger og målgruppernes forudsætninger for at tilegne sig indholdet i det kommunikerede. Centrale områder er magasinpresse og fagpresse, fagbøger og lærebøger, brochurer og foldere, udstillinger, videogrammer, lyd- og lyd/dias-præsentationer, samt interaktive medier (multimedier og netmedier). Hertil kommer intern og ekstern information i institutioner, virksomheder og organisationer, samt studier af holdninger, forestillinger og begreber i offentlighed og hverdagsliv som har

betydning for modtagelse og tilegnelse af faglig information.

Forskning

Efter starten af *Center for Brugerorienteret Kommunikationsforskning* i december 2002 er der i 2003 etableret yderligere to forskningscentre med det formål at fokusere afdelingens forskning inden for i alt tre felter: *Center for Visual Communication* og *Center for Viden og Design i Nye Medier* i foråret 2003.

Afdelingens forskningsorganisering ser herefter derefter således ud:

- *Center for Brugerorienteret Kommunikationsforskning*, stedfortrædende leder lektor Louise Phillips, <http://www.usercom.ruc.dk/>
- *Center for Visual Communication*, leder lektor Bruno Ingemann, <http://www.cvc.ruc.dk/>
- *Center for Viden og Design i Nye Medier*, leder lektor Simon Heilesen, <http://www.viden-design.ruc.dk/>

Centrene, der hvert samler nogenlunde lige mange forskere og omfatter både fastansatte og løstansatte VIP'er, har gennem 2003 været præget af livlig aktivitet, med en vekselvirkning mellem på den ene side interne seminarer for medlemmerne og på den anden side åbne, offentlige seminarer og konferencer med oplægsholdere og deltagere fra andre læreanstalter og fra kommunikationsbranchen. En række forskere i de tre centre er involveret i ledende og deltagende roller i nationale, nordiske og internationale forsknings-samarbejder inden for blandt andet læring og medier, sundhedskommunikation, samarbejde på nettet og erhvervsjournalistik.

Forskeruddannelse

Afdelingen udbyder sammen med Afdelingen for Journalistik og Institut for Sprog og Kultur ph.d. programmet *Kommunikation, Journalistik og Medier*. Programmet ledes af en styregruppe med lektor Niels Erik Wille som formand. Han repræsenterer desuden Afdelingen i bestyrelsen for den landsdækkende *Forskerskolen i Medier, Kommunikation og Journalistik*. Forskerskolens primære opgave er at udbyde kurser for de ph.d.-studerende ved de deltagende institutioner, og at medvirke til kompetenceudvikling for ph.d.-vejlederne.

På forskeruddannelsesområdet deltager Afdelingen desuden (ved professor Kim Schrøder) i det NorFa-finansierede *Nordic Network of Media and Communication 2003-5*, der arrangerer forskeruddannelseskurser for nordiske forskerstuderende, og i det europæiske sommerskoleprogram for forskerstuderende *The Intensive European Programme for Doctoral Research in Communication (IEPDC)*.

Uddannelse

Afdelingen har (især ved lektorvikar Olav Harsløf) igennem hele 2003 været aktiv i det regionale samarbejde omkring Musicon Valley-initiativet. Arbejdet har især bestået i at udvikle et nyt overbygningsfag med titlen *Performance Design*, der starter i september 2004. Uddannelsen ligger inden for området oplevelseskommunikation (på engelsk Arts Management). Faget skal kunne indgå i kombinationer med bl.a. Virksomhedsstudier og Datalogi.

Kommunikation har i 2003 oplevet en lille nedgang i studentertallet, således at der pr. 1. sept. 2003 i alt var 1218 registrerede studerende i Kommunikation (inkl. masteruddannelsen MPK). I det akademiske år 2002/03 var der 178 studerende der blev kandidater med Kommunikation som fag.

Den åbne uddannelse InterKomm+ blev pr. 1. september 2003 omdannet til en masteruddannelse (Master i Professional Communication), der fortsat har stor søgning. Der er 53 indskrevne studerende. Uddannelsen i Master i Computer Mediated Communication (MCC) optog pr. 1. september 2003 et nyt hold studerende og har i alt 51 indskrevne.

En toningsuddannelse i Interaktive Medier tilbydes som en kombination af Kommunikation og Datalogi med et særligt tilrettelagt forløb. Der er desuden etableret en toningsuddannelse i museumsformidling i samarbejde med faget Historie. Der arbejdes på at udvikle en engelsksproget linie i International Kommunikation med start den 1. september 2004; fagligt og færdighedsmæssigt vil denne linie dække de samme kompetenceområder som den dansksprogede uddannelse, mens vægten emnemæssigt vil komme til at ligge på international og interkulturel kommunikation i det globaliserede samfund.

Internationalisering

Afdelingen er internationalt aktiv og indgår i en række netværk med kontakter til England, Holland, Frankrig, Italien, Spanien og Portugal, samt uden for Europa til Canada, USA og Australien. Etableringen af et særligt engelsksproget kursus- og projekt udbud på såvel Modul 1 som Modul 2 i Kommunikation tiltrækker mange udenlandske studerende både i SOCRATES-programmet og i andre internationale netværk (39 udenlandske studerende i 2003). Det er også forudsætningen for Kommunikations deltagelse i det konsortium der udbyder en *European Master in Communication, Media, and Cultural Studies*. Kommunikation har endvidere i juli 2003 for første gang udbudt en international sommerskole i "Interviewing, ethnography, and radio communication" med Professor David Dunaway, University of New Mexico som underviser.

Ph.d.-grader

Dorthe Staunæs: *Etnicitet, køn og skoleliv*.

Ansatte i afdelingen for Kommunikation

Videnskabeligt personale:

3 professorer
20 lektorer
4 adjunkter
1 studielektor
1 undervisningsadjunkt
1 forskningsassistent
5 ph.d.-studerende
20 eksterne lektorer og undervisningsassistenter

Administrativt personale:

1/2 ekspeditionssekretær (afdelingssekretær)
1 AC-fuldmægtig
1 kontorfuldmægtig
1 overassistent
2 assistenter
2 studievejledere

Teknisk personale:

1 sektionsleder
1 AC-TAP
3 Tek-TAP
2 edb-assistenter på deltid

Journalistik

Året 2003 bød på glædelige begivenheder, udfordringer, forandringer og stor aktivitet på afdelingens fire virksomhedsområder: Undervisning, forskning, formidling og administration.

Uddannelse

Journalistuddannelsen på RUC blev oprettet i 1999, og kunne således i 2003 fejre 5-års jubilæum. Det skete i september med store fest for studenter, interne og eksterne lærere, censorer foruden indbudte gæster fra de konkurrerende uddannelser i Odense og Århus og fra mediebranchen. I anledning af jubilæet blev udgivet et lille skrift - *Journalistik på to ben* - som viste udenforstående hvor langt man var kommet med den integration af det akademiske (det ene ben) og det praktisk-håndværks-mæssige (det andet ben), som er kernen i journalistikfaget på RUC.

Med 5-års jubilæet var tiden også kommet til igangsættelsen af Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) evaluering af uddannelsen, idet det var en forudsætning for igangsættelsen, at de to nye uddannelser i Roskilde og Odense sammen med den gamle i Århus skulle evalueres efter 5 år. Dette arbejde påbegyndtes med en selvevalueringsrapport i efteråret, som - helt efter hensigten - gav anledning til yderligere selvrefleksion blandt lærere og studenter med henblik på forbedring af uddannelsen. Evalueringsarbejdet lovedes færdigt i april 2004.

Journalistuddannelsen på RUC optager 50 studenter to gange årligt, og den 1. september 2003 var der indskrevet 532 studenter.

I løbet af det akademiske år 2002/03 afsluttede 21 uddannelsen som kandidater (cand. comm.) i journalistik.

Forskning

Forskningen i journalistik har som mål at bidrage til at udvikle forståelsen af det journalistiske virksomhedsområde i demokratiske samfund, og at underbygge undervisningen i journalistik med henblik på at udvikle og forbedre den journalistiske praksis. Forskningen blev drevet af 4 fastansatte med forskningstid og 2 stipendiater. Også på forskningssiden blev 2003 et mærkeår, idet den første ph.d. blev uddannet fra Journalistik. Afhandlingen fik, som den første systematiske og kritiske analyse af dansk EU-journalistik, bred

dækning i medierne. Et seminar med temaet avisdesign bød på spændende drøftelser af fremtiden for dansk avisdesign blandt ældre og yngre, danske avisdesignere.

Opslag i *Infomedia* afslører, at Journalistik også i 2003 bedrev omfattende forskningsformidling i medierne gennem avis- og andre indlæg i medierne, ekspertudtalelser og andre kommentarer i medierne. Også Folketingets kulturudvalg havde bud efter Journalistik på eksperthøringen om privatiseringen af TV2.

Administration og IT-service

Administrativt bød 2003 også på nyheder, idet faget Journalistik blev en selvstændig afdeling med egen afdelingsleder. Sekretariatsfunktionerne varetages af en overassistent, som er afdelingssekretær og studienævnsekretær, og en assistent, som er hussekretær. Videre består den administrative stab af en studievejleder.

It- og anden teknisk support varetages af medarbejdere fra den fælles enhed for Teknisk Drift og Udvikling, som afdelingen deler med afdelingen for Kommunikation.

Ph.d.-grader

Mark Ørsten: *Transnational politisk journalistik*.

Ansatte i Afdelingen for Journalistik

Videnskabeligt personale:

- 1 professorer
- 3 lektorer
- 3 studielektorer
- 2 ph.d.-studerende (heraf 1 eksternt finansieret)
- 20 eksterne lektorer og undervisningsassistenter

Administrativt personale:

- 1 overassistent
- 1 assistent
- 1 studievejleder

Datalogi

Afdelingen varetager forskning og uddannelse i datalogi.

Forskning

Forskningen i datalogi på RUC markerer sig indenfor flere overlappende områder:

- *Intelligente Systemer* med vægt på »computational logic«, databaser og fleksible forespørgselssystemer, vidensrepræsentation og programmeringssprog
- *Distribuerede systemer og programmeringssprog*, herunder bla. »mobile and ubiquitous computing« med vægt på bl.a. sikkerhedsaspektet
- *Systemudvikling* med vægt på forundersøgelser og design af multimediesystemer, interaktion og grænseflader

Datalogiafdelingens medarbejdere deltager i en række nationale og internationale forskningsprojekter, herunder *OntoQuery: Ontologibaserede forespørgselssystemer*, *ASAP - Advanced Specialization and Analysis for Pervasive Systems* og *HealthcareIT-HIT*. I 2003 afsluttedes forskningsprojektet *DIWA: Design og anvendelse af interaktive Web-applikationer*. Finansieringen til disse projekter kommer primært fra puljer under forskningsrådene og fra EU-midler.

I 2003 har afdelingen igen været vært for eller medarbejderne har været med til at arrangere en række internationale forskningskonferencer og enkelte nationale og regionale begivenheder.

Afdelingen har i de seneste år været inde i en vækstperiode, hvor staben af fastansatte VIP'er er udbygget i takt med en stigende tilgang til datalogiuddannelserne. Det har dog også været nødvendigt at fastholde en erfaren stab af eksterne undervisere. Uden disse ville afdelingen ikke kunne varetage sine undervisningsforpligtigelser. Samtidig skal det understreges at de eksterne relationer også bidrager positivt til formidlingen af datalogiens mere erhvervsrettede sider.

I 2003 har der ikke været afgang af faste VIP'er og med udgangen af året er et adjunktur netop besat og et professorat er under besættelse.

Uddannelse

Undervisningsindsatsen fordeles sig på den naturvidenskabelige basisuddannelse, datalogis overbygningsuddannelse, samt kandidatuddan-

nelsen i Tværfaglig IT-udvikling i samarbejde med IT-Universitetet i København, og afdelingen deltager i Toningsuddannelsen i Interaktive Medier i samarbejde med Kommunikationsuddannelsen på RUC.

De studerende indskrevet på datalogi fordelte sig den 1. september 2003 med 218 på overbygningsuddannelsen i datalogi og 70 på kandidatuddannelsen i tværfaglig IT-udvikling (TIT). Til forskel fra RUC's overbygningsuddannelser er de TIT-studerende indskrevet på fuld tid i fire semestre. Afdelingen indgår desuden aktivt i internationalisering i uddannelsen, primært koncentreret om EU's ERASMUS-program, hvor der foreligger udvekslingsaftaler med en række europæiske universiteter med aktive udvekslinger.

Forskeruddannelse

Afdelingens forskeruddannelsesprogram *Design and Management of Information Technology* voksede i 2003 til over 10 indskrevne ph.d.-studerende. Gennem programmet forestår afdelingen forskeruddannelse både i form af vejledning og åbne ph.d.-kurser, som også arrangeres i samarbejde med partnere i afdelingens eksternt finansierede forskningsprojekter.

Afdelingens forskeruddannelsesprogram samarbejder også med det regionalt baserede nordiske interdisciplinære ph.d.-program *DMIT – Design and Management of Information Technology*.

Administration og IT-service

Datalogiafdelingens administration varetages af en afdelingssekretær, mens studienævnets administration og vejledningsopgaver varetages af en studienævnsssekretær og to faglige vejledere. Afdelingens hussekretær bidrager desuden til løsningen af ovenstående opgaver samt ved særlige arrangementer.

Datalogiafdelingens øvrige sekretærer samt de tekniske medarbejdere er samlet i Driftsafdelingen. Udover opgaver for datalogiafdelingens medarbejdere og studerende varetager Driftsafdelingen også opgaver for resten af universitetscentret, herunder den voksende opgave med udvikling og drift af de centrale systemer til e-post, web-server og generel netadgang. Endvidere spiller driftsafdelingen en central rolle i det såkaldte Portal-projekt, hvor målet er at etablere en skræddersyet portal til RUC's studerende.

Ph.d.-grader

Dixi Louise Henriksen: *ProjectWeb as Practice: On the Relevance of Radical Localism for Information Systems Development Research*

.

Videnskabeligt personale:

1 professor
11 lektorer
2 forskningsassistenter
12 eksterne lektorer
11 ph.d.-studerende (hovedsageligt eksternt finansierede)

Administrativt personale:

1 kontorfuldmægtig
1 overassistent
3 assistenter
2 faglige vejledere

Teknisk personale:

1 systemchef
7 AC-tap'er
4 Tek-tap'er

Eksternt finansierede:

4 videnskabelige medarbejdere på deltid (i alt ca. 3/4 årsværk)
4 driftsassistenter/tek-TAP på deltid (i alt ca. 1 1/2 stilling)

AV-afdelingen

AV-afdelingen er en serviceenhed, der betjener hele Roskilde Universitetscenter med AV-udstyr. Her udlånes en stadig større samling af apparatur til studerende og ansatte til studie- og forskningsformål og andre tjenstlig relevante opgaver. I tilknytning til udstyret sælges film, filmtilbehør, videobånd, lydbånd, batterier, reservedele til AV-apparatur, lamper til projektorer m.v. Afdelingen fremkalder også film.

Afdelingen står for opsætning og vedligeholdelse af AV-udstyr i centerets fælles lokaler. Herunder instruktion af brugerne af dette udstyr og teknisk hjælp i forbindelse med større RUC-arrangementer, herunder også fotografering og videooptagelser.

Afdelingens optage- og redigeringsfaciliteter udlånes til RUC-relevante aktiviteter. Afdelingen giver instruktion i brugen af udstyret, men påtager sig kun egentlig undervisning efter nærmere aftale med en rekvirent, og kun mod refusion af medgået tid.

Teknisk personale

1 leder
1 fotograf
1 tv-tekniker
1 studentermedhjælp

Design og brug af interaktive Web-applikationer (DIWA)

Lektor Keld Bødker, Datalogiafdelingen, keldb@ruc.dk

DIWA-projektet har i fire år været rammen for en række forskningsaktiviteter, som bl.a. har involveret en række forskere fra Datalogiafdelingen. Målet for projektet var at undersøge, hvordan web-teknologierne forandrer virksomheders udvikling og brug af informationssystemer.

Projektet er forløbet i perioden 1999-2003 med forskere fra Københavns Universitet (Film og Medievidenskab), Danmarks Tekniske Universitet (Center for Tele-Information), Roskilde Universitetscenter (Datalogi) og IT-Universitetet i København (Design and Use of IT). I alt har der været involveret 10 seniorforskere, 8 ph.d.-studerende, en fransk gæsteforsker samt 4 forskningsassistenter i projektet.

Projektets forløb

I de første 24 måneder af projektet blev gennemført 14 eksplorative studier i fem forskellige virksomheder. Fokus i disse studier var dels, hvorledes interaktive web-applikationer anvendes i forskellige sammenhænge, hvilke aktører der involveres, etc; dels, hvorledes komplekse web-applikationer udvikles.

De sidste to år har arbejdet primært omhandlet mere dybtgående fokuserede studier, hvis problemstillinger var identificeret i de eksplorative studier. Overordnet set har disse studier været centreret omkring fire temaer:

- 1) Web-medieret interaktion og kommunikation (herunder konfiguration af teknologierne og "design-in-use" aspekter) hos en større medicinalvirksomhed.
- 2) Forståelse og anvendelse af begrebet interaktivitet blandt IT-brugere og web-udviklere. Dette studie er baseret på undersøgelser hos flere af de virksomheder, som har været involveret i projektet.
- 3) Interaktions- og kommunikationsmønstre kortlagt på baggrund af omfattende empiriske studier af brugen af et samarbejdssystem (Lotus QuickPlace) i en stor distribueret organisation.
- 4) Arbejdsformer og metoder anvendt ved udvik-

ling af komplekse web-baserede informationssystemer hos et stort softwarehus.

Projektets overordnede resultater

De deltagende forskere observerede meget tidligt, at forandringerne og ibrugtagningen af komplekse web-baserede applikationer inden for computermedieret interaktion imellem gensidigt afhængige aktører i diverse arbejdsfunktioner gik langsommere end forventet i både projektbeskrivelsen og anden forskning omkring 1999-2000. Langt den overvejende anvendelse af web-teknologierne var i starten af projektet ren publicering. Det viste sig derfor vanskeliggere at identificere reelt fungerende interaktive web-applikationer end forventet. De fire år, projektet har været, har senere vist, at den forventede ændring i anvendelsesmønstrene er på vej, men også at den foregår langsommere end forventet. Dette skyldes primært, at såvel de organisatoriske forandringer som den modning og tilpasning af teknologierne, der er nødvendige, er langt mere omfattende og kompleks end de fleste virksomheder forventer.

Interaktivitetsbegrebet har stået centralt i DIWA-projektet. Projektets empiriske forskning har vist, at der for det første er behov for at skelne præcist mellem flere forskellige aspekter af interaktivitet, herunder menneske-maskin interaktion og menneske-menneske interaktion. Projektets undersøgelse af de faktiske brugeres opfattelse af og omgang med computermedier har bidraget til denne præcisering. For det andet peger resultaterne på et behov for mere fokuseret forskning om interaktion via medier i arbejdssammenhæng, ikke blot computermedier, men også deres samspil med telefon, samtale osv. DIWA projektet har bidraget til denne forskning med et studie af computermedieret kommunikation (CMC) i en multinational produktudviklingsgruppe i en medicinal virksomhed. Studiet påviste meget komplekse sammenhænge mellem teknologiens anvendelse og organisatorisk udvikling, samt at den lokale fortolkning af teknologiens anvendelsesmuligheder er afgørende for om og hvordan teknologien

anvendes. Resultaterne viser, at organisatorisk implementering af CMC teknologier er et centralt, men hidtil relativt upåagtet forskningsområde.

Studier af spredning og brug af IT-systemer til støtte af kommunikation og koordinering i distribuerede organisationer har over de seneste fem år udviklet sig til vigtigt forskningsfelt. Det har således vist sig at kræve langt mere omfattende indtænkning af initiativer på såvel individuelt, som organisatorisk plan. DIWA-projektet har resulteret i en række publikationer på grundlag af de empiriske studier i en stor finansiel virksomhed, hvor resultaterne har givet anledning til forslag til revisioner og tilføjelser til anerkendte modeller for implementation af denne type teknologi i distribuerede organisationer. Også på det metodiske plan har udvikling af brugen af loganalyser som led i disse undersøgelser vist sig at have en selvstændig værdi.

I forhold til design, udvikling og andre praktiske sider af interaktive web-applikationer identificerede DIWA-projektet tidligt de særlige udfordringer, der opstår, når virksomheder får behov for at inddrage en række nye kompetencer. Af større principiel interesse er, at web-teknologien i sig selv medfører, at det tidligere skarpe skel imellem udvikling og brug flyder ud. Der er både på udviklerside og anvenderside brug for nye arbejdsformer for at håndtere dette. Det betyder samtidig, at tidligere tiders tænkning omkring, hvad systemudviklingsmetoder er, og hvordan de skal anvendes, må revurderes. Endelig har studierne af systemudvikling af interaktive web-applikationer påpeget, at mange forudsigelser omkring øget hastighed, manglende standarder, og stigning i mængden af forretningskritiske anvendelser baseret på web-teknologi synes at holde stik, hvorimod andre forudsigelser ikke har kunnet bekræftes igennem vore studier — f.eks. forventningerne om øget "tinkering" (udvikling baseret på de forhåndenværende komponenter), eller "kloning" (systemer bygget som kloner af andre systemer).

Udvalgte publikationer

Pernille Bjørn and Ada Scopula: *Groupware Integration in Virtual Learning teams - A qualitative analysis based on the TAM-model*, Forthcoming in Proceedings of IFIP WG 8.6, Ireland, 2004

Keld Bødker and Kristian B. Bøving: *Implementation of groupware technology in a large organization - implications from an empirical study* in G. Goldkuhl

(Ed.): *ALOIS 2004 Proceedings*, Linköping University, 2004

Keld Bødker and Peter H. Carstensen (eds.): *Scandinavian Journal of Information Systems, Special issue on Development and use of web-based information systems* (forthcoming), 2004

S. Finken: *Methods as technologies for producing knowledge. An encounter with cultural practices - reflections from a field study in a high-tech company* (forthcoming) ph.d. dissertation, Roskilde University, Denmark, 2004

D.L. Henriksen: *ProjectWeb as Practice: On the Relevance of Radical Localism for Information Systems Development Research*, ph.d. Dissertation, Datalogiske Skrifter No. 96, Roskilde University, 2003

Jens Kaaber Pors: *Integrating Generic Groupware and Distributed Work Practices* (forthcoming) ph.d. Dissertation, Roskilde University, 2004

Pors, J.K., and Simonsen, J.: *Coordinating Work with Groupware. The Challenge of Integrating Protocol and Artefact*, Proceedings of the IFIP 8.2+9.4 Conference, Athens, Greece, 2003

Pors, J.K., and Simonsen, J.: *Work Practice Characteristics: A Framework for Understanding Complex Issues of Groupware Integration*, Proceedings of the ECIS 2003 Conference, Naples, Italy, 2003

Simonsen, J., and Pors, J.K.: *Conditions for Change Related to Groupware in a Distributed Organization - a Case Study*, Proceedings of the ECIS 2003 Conference, Naples, Italy, 2003

En komplet publikationsliste kan findes på projektets web-site: <http://www.diwa.dk/>

*Del af udstilling, Asiaat Museum
(Foto: H. Løngreen, 2000)*

Kommunikation i kulturmødet

– formidling af etnisk og kulturel identitet på Grønlands museer

Lektor Hanne Løngreen, Afdelingen for Kommunikation, hannel@ruc.dk

I Grønland er der i dag et veludbygget net af museer. I hovedstaden Nuuk ligger Grønlands Nationalmuseum og Arkiv/ Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA). Fordelt i resten af Grønlands større byer ligger der 18 lokalmuseer, som alle er statsanerkendte og finansieret med offentlige midler. Grønland har ca. 56.000 indbyggere, hvoraf ca. 15.000 bor i hovedstaden Nuuk. Det grønlandske samfund er duokulturelt, hvor den største andel af befolkningen er inuitter og resten ca. 12% er danskere.

Projektet havde udgangspunkt i en for forståelse af, at museumsinstitutionen er en vigtig platform for kommunikation og formidling af kultur og derfor et vigtigt element i skabelsen af betydningen af kultur blandt grønlændere såvel som blandt tilreisende udlændinge. Projektet undersøgte for det første hvordan udvalgte museer kommunikerede og formidlede etnicitet og kulturel identitet til lokalsamfundet. Derudover blev det undersøgt hvordan lokalsamfundet oplevede formidling og kommunikation af egen etnisk og kulturel identitet. Endelig blev det undersøgt hvordan det formidlede og den kommunikerede fremstilling af etnisk og kulturel identitet opfattedes og blev oplevet af det nationale såvel som internationale museums publikum.

Undersøgelsen tog udgangspunkt i 2 lokale

museer Asiaat Katersugaasiviat (Asiaat Museum) og Sisimiut Katersugaasiviat (Sisimiut museum) samt i det grønlandske nationalmuseum Kalaallit Nunaata Katersugaasivia, Grønlands Landsmuseum (1966-1991) der i 1991 blev til Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv (KNA)(1991 -) i Nuuk.

Det centrale omdrejningspunkt for forskningsprojektet er en afdækning og analyse af konstruktionen af grønlandskhed og denne konstruktions betydning for museerne i Grønland. Forud for analysen, der er inspireret af Foucault's diskursbegreb og arbejde med magt og viden, opridses den historiske udvikling af museumsområdet i Grønland. Udviklingen relateres til den danske kolonialisering af Grønland og danske forskeres rolle i konstruktionen af den grønlandske forhistorie. Således afdækkes et kompliceret net af koloniale, videnskabelige, mentale og historiske grunde for hvorledes de grønlandske museer understøtter en politisk kulturalisering af en særlig form for grønlandskhed, hvor det moderne, som udtryk for dansk neokolonialisme, ekskluderes fra den etniske og kulturelle grønlandske identitet og fastholder denne i en mytologiseret fortid.

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Instituttet er RUC's største med 62 fastansatte videnskabelige medarbejdere samt 19 ph.d.-stipendiater. Hovedparten af det videnskabelige personale er oprindeligt uddannet økonomer, politologer, jurister og/eller sociologer. Stadigt flere ansatte har som udgangspunkt en tværfaglig tilgang.

Målet er forskning og forskningsbaseret, tværfaglig undervisning på uddannelser indenfor det samfundsvidenskabelige område på et højt internationalt niveau. Forskningen skal samtidig være samfundsmæssig relevant. Overbygningsuddannelserne er dels en lang tværfagligt integreret kandidatuddannelse, dels kombinationsuddannelser indenfor offentlig administration, socialvidenskab og virksomhedsstudier samt en HA bacheloruddannelse. Herudover varetager de videnskabelige medarbejdere også undervisning på den Samfundsvidenskabelige basisuddannelse.

Målsætningen er samtidig en dynamisk udvikling af forskningen og genstandsområderne på en sådan måde, at der udover international forankring også er forskning i aktuelle samfundsmæssige problemstillinger. Samtidig arbejdes aktivt på, at forskningen formidles til det omgivende samfund gennem aviser, tv og radio samt foredrag. Dertil kommer, at der konstant arbejdes på at sikre progression i uddannelserne fra start til slut.

I 2003 har instituttet fået en ny bygning og der har på denne baggrund været en del flytning. Flytningen har været tilrettelagt således, at man så vidt muligt kunne samle de forskellige forskningsgrupper under samme tag. Samtidig har vi også brugt lejligheden til at samle sekretariatet hvilket har givet mulighed for bedre samarbejde og sparring, samt bedre back-up ordninger. Langsigtet understøttelse af forskning og optimering af administrative rutiner foregår bedst i et fælles integreret administrativt hele.

Forskning

Forskningen er fokuseret på de 5 særlige styrkeområder og forskningsgrupper *"Velfærd og velfærdsstat"*, *"Offentlig økonomi, organisation og plan-*

lægning", "Offentlig organisation og policy-analyse", "Innovation og forandringsproces i service og industri", "Institutioner, aktører og institutionalisering".

Inden for disse 5 områder er der etableret forskningsgrupper, hvor forskningen løbende fremlægges og der drøftes forskningsansøgninger, inviteres gæsteoplægsholdere og ph.d.ere fremlægger deres arbejde. Dertil kommer at der kan oprettes forskningscentre efter behov. Der lægges afgørende vægt på at forskning på instituttet er tværvideenskabelig, idet en central forståelse af samfundsudviklingen er, at denne ikke kan begribes alene ud fra en teoretisk tilgang, men i højere grad forstås ved at tage flere typer af teorier og metoder i anvendelse.

De videnskabelige medarbejdere ved instituttet deltager naturligt i en lang række nationale og internationale forskningsgrupper og forskningsprojekter. Dette bidrager til internationaliseringen af forskningen ved instituttet.

Et par eksempler på forskningsprojekter bringes som "Spot på forskningen" side 90 og 92.

Forskeruddannelser

Instituttet har 2 forskeruddannelsesprogrammer.

Et program med titlen: Velfærdsstat og velfærdsamfund, der især lægger vægt på:

- centrale faktorer til forståelse af velfærdsstatens udvikling
- velfærdsstatens væsentligste funktioner i et moderne markedsøkonomisk samfund
- en række forandringstendenser i udviklingen af den offentlige forvaltning
- velfærdsstatens og velfærdssamfundet funktion i komparativ belysning

Ph.d.-programmet fungerer fortsat i samspil med to paraplyorganisationer: Den politologiske Forskerskole (for hele Danmark) og Forskerskolen om integration og forskellighed i samarbejde mellem RUC og AUC. Forskere ved instituttet er aktive i at formulere og udbyde kurser inden for disse to samarbejdsnetværk.

Herudover har skolen på RUC arrangeret et introduktionskursus for nye ph.d.-studerende.

I 2003 er der kommet fire nye ph.d.-studerende: Iben Ørum Rasmussen analyserer netværksdemokrati, Anne Hatting undersøger kvalitetsikring i sygehusvæsenet, Nanna Brink Larsen analyserer

integration via socialt arbejde med etniske minoriteter, og Anders Ejrnæs undersøger virksomhedernes roller i det rummelige arbejdsmarked.

Det andet ph.d.-program har titlen; "Erhverv, samfund og globalisering".

Centralt i dette program er:

- virksomhedsledelse, -strategi og -organisation
- innovation og teknologisk udvikling
- service og turisme
- globalisering som et økonomisk, socialt og kulturelt fænomen

Programmet er fælles mellem Institut for samfundsvidenskab og erhvervsøkonomi og Institut for geografi og internationale udviklingsstudier. Der var i 2003 i alt 13 ph.d.-studerende fordelt på de to institutter, 8 på Institut for samfundsvidenskab og erhvervsøkonomi og 5 på Institut for geografi og internationale udviklingsstudier.

Der har i foråret været afholdt tre forskerseminarer, hvor de tilknyttede lærere har fremlagt deres forskning. Der har været afholdt 3 ph.d.-Forum'er, hvor de ph.d.-studerende har fremlagt papirer fra deres afhandlinger. Endelig har der været afholdt et 2 dages introduktionskursus for nye ph.d.-studerende. Også i efteråret har der været afholdt en række ph.d.-Forum'er.

Efteråret har også været præget af planlægningsaktiviteter for forskerskolen i ledelse og organisation, der er et samarbejde mellem dette ph.d.-program og Institut for organisation på Syddansk Universitet, Institut for ledelse og organisation ved Århus Handelshøjskole, Økonomisk Institut ved Århus Universitet og Institut for erhvervsforhold ved Ålborg Universitet.

Lærere fra ph.d.-programmet står for et kursus i virksomhedsledelse og innovation, som er et obligatorisk kursus for alle erhvervs ph.d.-studerende i Danmark. Kurset er vundet i en licitation fra Ministeriet for videnskab, teknologi og udvikling og skal afholdes hvert halve år.

ph.d. afhandlinger

Marco Zupi forsvarede sin ph.d.-afhandling den 17. januar 2003. Titlen på afhandlingen: "International Financing for Development Co-operation".

Pietro P. Masina forsvarede sin ph.d.-afhandling

9. maj 2003. Titlen på afhandlingen: "Vietnam after the regional economic crisis: reflections on development strategies!".

Andrea Gallina forsvarede sin ph.d.-afhandling 20. juni 2003. Titlen på afhandlingen: "THE POLITICAL ECONOMY OF PRODUCTION SYSTEMS Power, Governance and Learning in Industrial Networks".

Peter Nielsen forsvarede sin ph.d.-afhandling 7. august 2003. Titlen på afhandlingen: "Økonomi, økonomisk fornuft og nyliberalismen - en kritik af økonomisk teori og praksis".

Elisabeth Toft Rasmussen forsvarede sin ph.d.-afhandling den 29. september 2003. Titlen på afhandlingen: "Forsøg som socialpolitisk redskab til fremme af tværsektorielt samarbejde og frivilligt arbejde".

Patrik Ström forsvarede sin afhandling den 14. november 2003. Titlen på afhandlingen: "Internationalization af Japanese Professional Business Service Firms".

Working paper series

I instituttets Working Paper Series blev i 2003 udgivet i alt 11 forskningspapirer. Hele serien findes på instituttets hjemmeside.

Et working paper er et paper, der er præsenteret ved en konference eller har form af det første udkast til en artikel, der efterfølgende vil blive indsendt til et fagligt nationalt eller internationalt tidsskrift.

Center for Lokal Institutionel Forskning (CLIF)

Hovedaktiviteterne indenfor forskningsområdet Offentlig organisation og policy analyse har i de sidste 10 år været organiseret indenfor rammerne af "Center for Lokal Institutionel Forskning" (CLIF). Forskningen i centeret har været kendetegnet ved en tværfaglig kobling af politologiske, sociologiske, retsvidenskabelige og tværvidenskabelige tilgange til forståelsen af institutionelle ændringer inden for en offentlig sektor under forandring.

Centeret er finansieret af SSF.

Forskningsgruppens større igangværende eller afsluttede projekter fremgår af instituttets årsbe-

retning. Forskere fra gruppen deltager i et internationalt forskernetværk 'Local Democratic Governance', der består af forskere fra RUC og forskere fra Holland og USA.

Center for Servicestudier

Center for Servicestudier er et forskningscenter, hvor forskere fra forskningsgruppen Innovation og forandringsproces i service og industri deltager sammen med forskere fra Institut for geografi og internationale udviklingsstudier på RUC om forskning i servicesektoren og servicevirksomheder samt formidlingsaktiviteter.

Den vigtigste forskningsaktivitet har været projektet Strategisk innovation i turisme, som er led i Dansk Center for Turismeforskning, der har sekretariat på RUC. Projektet undersøger turistvirksomheders innovationsaktiviteter.

Centret har været initiativtager til en Expression of Interest overfor EU's 6. rammeprogram om vidensservicevirksomheders brug af IT-netværk sammen med 10 andre europæiske forskningsinstitutioner. Denne Expression of Interest er ved at blive omarbejdet til en egentlig projektansøgning.

Centret er aktivt i det europæiske forskernetværk RESER, som er et netværk af forskere fra økonomi, geografi og erhvervsøkonomi.

Center for Bystudier

Center for Servicestudier er et forskningscenter, hvor forskere fra forskningsgruppen Innovation og forandringsproces i service og industri deltager sammen med forskere fra Institut for geografi og internationale udviklingsstudier på RUC om forskning i servicesektoren og servicevirksomheder samt formidlingsaktiviteter.

Centrets aktiviteter har i 2003 været centreret om et projekt om "New competencies for knowledge-services in the self-service society", der handler om betingelserne for at indføre e-service. Der har i 2003 været gennemført case studier og analyser med vægt på metodiske aspekter. Projektet har haft en bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Centret er også med i projektet "E-service – knowledge services, entrepreneurship, and the consequences for business customers and citizens" sammen med Center for TeleInformation ved DTU og konsulentvirksomheden NewInsight.

Projektet har fået bevilling fra Programkomiteen for IT-forskning under forskningsrådene.

Centret har også været engageret i at udforme europæiske ansøgninger til EU's 6. rammeprogram.

Federico Caffè Centre

The Federico Caffè Centre for Southern European Studies at Roskilde University Centre was created in 1974 as a research section of the Institute of Economics and Planning. Today it is the only Danish (and Scandinavian) institution specialized in research and teaching activities in this area of studies. Since then the activities of the Centre developed and specialized in globalization and comparative regional studies. Presently the Centre co-operates with more than 100 universities in Western Europe, Scandinavia, Central and Eastern Europe, North Africa and Middle East, South East and East Asia, Latin America, through a network system which involves departments, research centers and single scholars.

The Centre's main objectives are:

1. To study the relationship between the processes of globalization and regionalization of the economy and provide the analytical tools for a polycentric approach to development
2. To analyze the structural, institutional, and cultural elements that characterize developmental patterns in Southern Europe and other Mediterranean countries
3. To analyze the regional dynamics in Europe, Southeast Asia and Mediterranean countries

Center for demokratisk netværksstyring

A major new collaborative research project, funded by the Danish Social Science Research Council, has established the Centre for the Study of Democratic Network Governance. The research project started January 1, 2003.

The idea of forming Centre for the Study of Democratic Network Governance takes its inspiration from fundamental aspects of Danish society. We find a remarkable coexistence of a strong state and strong civic individualism, which together have conditioned the creation of a long tradition of network governance. In addition, there is a concern for democracy and democratisation at all levels of society. As a result, Denmark provides

a suitable point of departure for international research about democratic network governance.

Jean Monnet European Center of Excellence

The Jean Monnet European Centre of Excellences formål er at undervise og forske i udviklingen i EU samt bidrage til en dialog med omverdenen om EU.

Centerets hovedopgaver:

- At analysere de strukturelle og institutionelle elementer der kan være med at identificere udviklingen i EU-landene
- At bidrage til komparative analyser om de Skandinaviske lande

Formålet med centerets aktiviteter er en øget dialog mellem forskere, erhvervslivet og politiske beslutningstagere for der igennem at tilbyde en enestående mulighed for at analysere og diskutere EU's udvikling.

Uddannelser

Antal indskrevne studerende ved instituttet var ved udgangen af 2003 ialt 1.928 studerende. Der til kommer, at instituttet leverer vejledere til ca. halvdelen af de studerende ved den samfundsvidenskabelige basisuddannelse.

I foråret gennemførtes på erhvervsøkonomi en evaluering af undervisningen i både HA og Virksomhedsstudier, med henblik på at øge kendskabet til de studerendes ønsker og vurderinger. Der er endvidere igangsat et arbejde med at udvikle et internationaliserings modul på engelsk for såvel danske som udenlandske studerende.

På Virksomhedsstudier er der fra 1.9.2003 som noget nyt udbudt temaseminar i 'ledelse'.

Jon Sundbo overtog hvervet som studieleder pr. 1.11.2003.

En af de centrale opgaver i 2003 for forvaltning har været arbejdet med fagpakker. Tanken med fagpakkerne er, at der skal være større valgmulighed og fleksibilitet på studieprogrammerne på instituttet, ligesom fagpakkerne skal bidrage til at give uddannelsen en klarere profil på kandidatniveau.

Forvaltningsstudienævnet har også gennem det sidste år arbejdet med at færdiggøre en reform af OA1 og OA2. Den indebærer en bedre fordeling af kurserne mellem OA1 og OA2 samt

mere projektarbejde på OA1. Herudover vil studerende fra socialvidenskab fremover få direkte adgang til kandidatuddannelsen i forvaltning og de vil tillige få mulighed for at følge en socialanalytisk fagpakke på kandidatdelen. Dertil kommer udviklingen af en engelsksproget udgave af Offentlig administration modul 1 og 2, som hedder European Studies, som dels skal øge muligheden for international studenterudveksling, dels sikre en endnu mere varieret profil på uddannelserne indenfor forvaltningsmæssige områder.

Der er også taget skridt til at forbedre kandidatuddannelsen, således at både den didaktiske form og kandidatuddannelsens profil fremover bliver tydeligere. Dette arbejde er dog ikke afsluttet endnu. Forvaltningsstudienævnet har desuden sammen med studienævnet for erhvervsøkonomi arrangeret en række pædagogiske dage for medarbejderne.

Lars Fuglsang overtog hvervet som studieleder i august 2003.

Master of Public Policy

Siden starten i 1997 er det gået støt og roligt fremad med flere og flere studerende, således at der i 2003 samlet var 43 studerende indskrevet ved uddannelsen.

Internationale programmer

Udover udveksling på internationale programmer udveksles en række studerende på internationale aftaler med en lang række universiteter verden over. Det er et område hvor der er brug for øget satsning i de kommende år.

På denne baggrund har instituttet oprettet EU-Studies programmet indenfor forvaltning. Det er både åbent for vores egne studerende og udenlandske studerende, der kan slutte deres Bachelor af med 1 års studie på EU studies programmet.

MESPA (Masters Degree in European Social Policy Analysis) består af to semestre med undervisning samt et semester, hvor den studerende færdiggør sit speciale. Kurserne foregår på engelsk og giver de studerende indsigt i og viden om socialpolitiske problemstillinger på såvel nationalt som supranationalt niveau i Europa. Programmet organiseres af et netværk bestående af 8 europæiske universiteter.

ESST (Master of Arts in Society, Science and Technology in Europe) programmet har som overordnet målsætning at udvikle en forståelse hos de studerende af den indflydelse teknologisk udvikling har på samfundet ligesom programmet tilstræber at bibringe de studerende videnskabelige redskaber til at kunne analysere denne udvikling.

European Labour Market Policy er et program, der udbydes i et samarbejde mellem 8 europæiske universiteter. Undervisningen foregår på engelsk og giver de studerende indsigt i økonomiske og sociologiske analyser af arbejdsmarkedet, arbejdsmarkedspolitik og arbejdsmarkedets funktionsevne på nationalt og internationalt plan.

Større konferencer og seminarer

- MPP Summer School, RUC: "Transnationale netværksstyring" (August 2003)
- Opening ceremony, RUC: "New Perspectives for European Society" (September, 2003)
- IKI group, RUC: "Nationale og internationale innovationspolitik" (October, 2003)

Nye professorer

Eva Sørensen pr. 1.5.2004

Susana Borrás blev Jean Monnet professor

Medarbejdere ved årsskiftet

Professorer: 12, heraf 2 med særlige opgaver

Lektorer: 37

Adjunkter: 13

Ph.d.-stipendiater: 19

HK-TAP: 10

AC-TAP: 1

Dertil kommer undervisningsassistenter og eksterne lektorer.

Ny teknologi og organisationsudvikling

– Nye former for frihed i det 21. århundrede?

Af Steen Scheuer, professor, dr. merc.

De to M'er – Mobiltelefoner og Medarbejderudviklingssamtaler – hører til de centrale nye aspekter af arbejdslivet. Begge er "opfundet" i 1980'erne, vandt betydelig for ikke at sige altdominerende udbredelse i 1990'erne, og må i dag opfattes som næsten obligatoriske indslag eller "rettigheder" i dagens arbejdsliv. Hvem har hørt om nogen, der ikke må bruge deres "mobil" på arbejde og hvem har hørt om kolleger, der ikke får tilbudt en medarbejdersamtale? Man kan næsten sige, at mobiltelefoner og medarbejdersamtaler er "lakmusprøven" på frihed i arbejdslivet i det 21. århundrede. Medarbejdersamtalen er det tidspunkt, det "sandhedens øjeblik", hvor virksomheden (én gang om året) faktisk lytter til dig som individuel medarbejder, det burde de fleste jo nok blive tilbudt?

Virksomhederne befinder sig i dag i en langt mere dynamisk og konkurrencepræget verden, hvor beslutningskompetencen efter sigende decentraliseres, og hvor medarbejderne får mere at skulle have sagt, den såkaldte "empowerment". Samtidig har nye ledelsesformer i virksomhederne ifølge managementlitteraturen indebåret et langt mere individualiseret forhold mellem medarbejder og virksomhed. Her kræver virksomhederne mere fleksibilitet, ansvarlighed og engagement fra medarbejderne, men lover til gengæld en højere grad af hensyntagen til medarbejdernes individuelle ønsker og til deres udviklingsmuligheder, både i selve jobbet og i form af efteruddannelse.

Disse perspektiver har dog også været udsat for kritik i den internationale forskningslitteratur, hvor man har spurgt og undersøgt, hvor langt virksomhederne egentlig var nået med disse smukke hensigter. Dette gør det temmelig påtrængende at se nærmere på disse spørgsmål i en dansk sammenhæng. Er der tale om individualisering? Er de højtuddannede og højtlønnede særligt privilegerede? Har man glemt nogen i organisationsudviklingen?

Fordelingen af frihedsgrader i arbejdslivet påkalder sig derfor stor forskningsmæssig interesse. Frihed er trods alt en højt prioriteret værdi i vores samfund, og med rette. Frihed er imidlertid ikke noget

man har eller ikke har: I enhver relation mellem mennesker – og også mellem mennesker og virksomheder – kan der være større eller mindre frihedsgrader for de forskellige deltagere. Man afleverer jo noget af sin frihed, når man indgår i et ansættelsesforhold, "ved fabriksporten", så at sige, eller måske mere nutidigt: ved personaleindgangen. Dette hænger sammen med ledelsesretten. Imidlertid er arbejdsgiverens formelle ledelsesret noget, der reelt set administreres uhyre forskelligt overfor forskellige grupper af medarbejdere, og det er derfor ret vigtigt at analysere og at skabe en forøget indsigt i, hvor store eller hvor små frihedsgrader, forskellige kategorier af medarbejdere har, og hvor store forskelle, der er mellem de forskellige grupper af medarbejdere.

I en række igangværende undersøgelser er disse spørgsmål underkastet en kritisk empirisk analyse. De temaer, der her blev belyst, var bl.a.:

- frihed i krydsfeltet arbejdsliv-familieliv
- frihed til at styre og tage ansvaret for egen arbejdssituation
- frihed til udvikling i arbejdet
- fordelingen af arbejdslivets ubeskattede frynsegoder

Grundlaget for undersøgelsen var en større generel repræsentativ survey af medarbejdere, både privat- og offentlig ansatte. Antallet af respondenter var 2.003 og svarprocenten var ca. 60%.

Analyserne viste, at udviklingen både har haft positive og negative sider:

Blandt det positive var, at generelt blev frihedsgraderne rapporteret som høje: 69% af alle danske lønmodtagere kan flekse med arbejdstiden, 78% må bruge egen mobiltelefon i arbejdstiden, 91% kunne nemt nås af familie i et privat anliggende på arbejdet. Det er sådan set høje tal.

Når det gælder medarbejdersamtaler og mulighederne for udvikling i selve arbejdet, er nyhederne til gengæld mere blandede: 35% eller hver tredje af alle lønmodtagere havde rent faktisk ingen foran-

dringer oplevet i deres jobindhold inden for de sidste to år, og hele 40% havde ikke deltaget i en medarbejdersamtale. Dette sidste tal – som nærmer sig hver anden medarbejder – er i høj grad overraskende, fordi medarbejdersamtaler er obligatoriske for statsansatte, meget stærkt anbefalet i den amtskommunale sektor og også i HRM-litteraturen for den private sektor.

Endelig var det problematisk, at disse goder og friheder, selv hvor niveauet var højt, havde en tendens til at følge "arbejdets hierarki", dvs. at jo højere i hierarkiet eller jo højere lønnet man er placeret, des større frihedsgrader har man til at bruge mobilen, og jo større sandsynlighed er der for, at virksomheden vil "spendere" en medarbejdersamtale på en. Disse immaterielle uligheder viste sig at være betydelige: Højtlønnede havde fem gange højere odds for at måtte bruge mobilen i arbejdstiden end lavtlønnede, og højtlønnede havde dobbelt så høje odds for at have deltaget i en medarbejdersamtale som lavtlønnede.

Frihedsgraderne i arbejdslivet er dog efter alt at dømme blevet øget ved overgangen til det 21. århundrede. Men på nogle områder halter de stadig bagefter, og på andre området overlever de klassiske og lidt for velkendte uligheder og samfundsmæs-

sige skævheder. Moderne virksomhedsledelse og HRM har stadig vigtige opgaver foran sig.

Referencer

Steen Scheuer (2003): "Dimensioner af frihed i arbejdslivet. Fordelingen af ikke-løngoder i arbejdet". LO-Dokumentation 2/2003, ss. 5-104.

Steen Scheuer (2004): "Hvor langt kan ansættelsesforholdet individualiseres – Organisationsteoretiske indsigter." Ledelse og Erhvervsøkonomi, 68:1, pp. 5-18.

Steen Scheuer & Per Vejrup-Hansen (2003): Økonomi i Risikosamfundet – Inde eller ude? København: CA – Arbejdsløshedskasse og Jobcenter

Steen Scheuer har e-mailadressen ss@ruc.dk.

Roller der rykker

Af lektor, ph.d. Birgit Jæger

Forskningsprojektet: "Roller der rykker: politikere og administratorer mellem hierarki og netværk" er netop afsluttet med en stor konference, afholdt på RUC i marts 2004 med 150 deltagere, hvor resultaterne af projektet blev fremlagt. Projektet startede tilbage i 1999, hvor en bevilling fra det såkaldte FREJA-program gjorde det muligt at sammensætte en forskergruppe bestående af seks forskere fordelt over tre forskningsinstitutioner. FREJA-programmet havde til formål at skabe bedre betingelser for yngre kvindelige forskere, derfor har forskergruppen udelukkende bestået af kvinder, men derudover har denne ramme ikke haft nogen betydning for projektet.

Resultaterne fra projektet er samlet i en bog med samme navn som projektet (redigeret af Birgit Jæger og Eva Sørensen), men derudover er resultaterne publiceret i tre bøger udgivet af Jurist- og Økonomforbundets Forlag, i foreløbig en ph.d.-afhandling (der er en mere undervejs) og en lang række mindre artikler, conferencepapers m.m.

Udgangspunktet for forskningsprojektet var, at der indenfor de seneste årtier er sket et skift i måden at tænke og udøve samfundsstyring på. Den offentlige sektor har gennem de seneste 20-30 år været igennem en omstillingsproces, som bl.a. har ført til en fragmentering af den offentlige sektor, hvormed kompleksiteten er steget i så høj en grad, at det samlet set er blevet en overordentlig kompleks og vanskelig opgave at styre den offentlige sektor. Denne udvikling har derfor ledt til et øget behov både for en samlet koordinering af den offentlige sektor – en meta-styring – og samtidig behov for udstrakt selvstyring af de mange netværk, der varetager de forskellige opgaver. Denne nye styreform kalder vi netværksstyring.

At styre i princippet selvstyrende netværk stiller ganske andre krav end at styre i et politisk system bestående af suveræne politikere og tjenende administratorer. Forskningsprojektet har taget udgangspunkt i, at disse ændringer af styringsbehovene vil slå igennem i de rolleforestillinger, der præger de politiske institutioner. De spørgsmål vi har søgt svar på gennem forskningsprojektet handler derfor om,

hvordan rolleforestillingerne blandt henholdsvis politikere og administratorer ændrer sig i takt med udviklingen af netværksstyringen. Hvordan opfatter de deres rolle under de ændrede betingelser? Hvordan håndterer de de ændrede krav til rollerne? Og i hvilken udstrækning er nye rollekonstruktioner under udvikling blandt dem?

Svarene på spørgsmålene har vi søgt gennem en række undersøgelser på både det statslige og det kommunale niveau, hvor vi har undersøgt, hvordan politikere og administratorer forholder sig til de ændrede krav til at varetage deres roller. Undersøgelserne af udviklingen i politikernes rolle konkluderer, at politikerne i vid udstrækning har taget kravet om at udøve meta-styring gennem at være mål- og rammestyrer til sig. Undersøgelserne konkluderer imidlertid også, at det er en ret snæver fortolkning af den nye politikerrolle. Politikerne fortolker i vid udstrækning det at være mål- og rammestyrer som enten at udstede love og regler eller at udstikke de økonomiske rammer. Denne snævre fortolkning af politikerrollens netværksstyring fører til, at de ikke i særlig stor udstrækning benytter sig af andre former for meta-styring.

Forestillingen om at politikere udelukkende skal være mål- og rammesættende marginaliserer imidlertid politikerne i beslutninger vedrørende institutionelt design. Denne institutionelle rammestyring overlades i vidt omfang til netværk mellem den offentlige sektor og eksterne aktører og ikke mindst til administrationen. Undersøgelserne peger på, at hvis store dele af meta-styringen bliver overladt til administratorer og andre aktører, vil det medføre et demokratisk underskud. Konklusion er derfor, at politikerne skal mere med på banen, når de institutionelle rammer for netværkene skal udformes, ligesom de skal gå med ind i netværkene.

De undersøgelser, der har fokuseret på administratorrollen, afdækker et varieret og langt fra entydigt billede af udviklingen i administratorrollen. Det er dog muligt i et vist omfang at konkludere på tværs af undersøgelserne. Først og fremmest kan det konstateres, at rollen som administrator er

under hastig forandring. Det går også igen i flere af analyserne, at der er mange administratorer, der oplever, at de nye krav fører til dilemmaer, som kan være meget vanskelige at håndtere i dagligdagen. Konsekvenserne af at skulle leve med disse dilemmaer i hverdagen opleves meget forskelligt. I undersøgelserne fra centraladministrationen er der en tendens til, at det er lettere for de ledende embedsmænd at håndtere de nye krav, der stilles til dem. Det ser ud til, at lederne i større udstrækning end de menige medarbejdere oplever, at de nye roller giver dem et udvidet handlingsrum og nye styringsmuligheder. De nye handlingsrum er også synlige på kommunalt niveau, men samtidig ser det ud til, at der hersker en større usikkerhed om den nye rolle her. Det er således langt fra alle ledere af kommunale institutioner, der gør brug af det nye handlingsrum.

Det går også igen, at de administratorer der har størst succes, målt på at de får deres strategier igennem og ikke føler sig fanget i et krydspres mellem modsatrettede krav, er de administratorer, der forstår at bruge organisationen som et redskab til at skabe nye netværk og samtidig holder sig til at meta-styre disse netværk. Det ser også ud til, at dem der kommer længst med realiseringen af deres strategier, er de administratorer, der fungerer i et tæt samspil med deres respektive politiske medspillere.

Institut for Psykologi og Filosofi/videnskabsteori

Instituttet blev etableret som selvstændigt Institut ved indgangen til år 2000. Indtil da var de to fagområder: psykologi og filosofi/videnskabsteori del af det tidligere Institut VII. Begge fagområder blev oprindeligt etableret som kombinationsuddannelse med start d. 1. september 1995.

Forskningen og undervisningen ved Instituttet er organiseret i to afdelinger for henholdsvis psykologi og for filosofi/videnskabsteori, hvor institutlederen aktuelt kommer fra psykologi og næstformanden i bestyrelsen fra filosofi/videnskabsteori. Fra 1.9.2003 til 29.2.2004 har næstformanden overtaget institutlederposten, mens institutlederen var delvist frikøbt og begrænsede sit område til afdelingsleder for psykologi. Ved udgangen af 2003 har instituttet 29 videnskabelige stillinger, 11 på filosofi og 18 på psykologi, hvoraf 5 ved årets udgang er under besættelse.

Instituttets medarbejdere varetager undervisning på overbygningen inden for psykologi og filosofi, de åbne uddannelser i psykologi og filosofi, masteruddannelsen i organisationspsykologi, de faglige suppleringsuddannelser for opnåelse af gymnasieundervisningskompetence i psykologi og filosofi samt den humanistiske basisuddannelse. Desuden varetager medarbejderne undervisningen på de to fags ph.d.-uddannelser.

Instituttets forskningsprofil

Det overordnede mål for instituttet er at etablere et dynamisk forsknings- og undervisningsmiljø, som kan danne grundlag for udvikling inden for forskning, forskeruddannelse og uddannelserne på Instituttet. Nyansættelser og udvidelser på VIP-siden fra 9 VIP i 1995 til 29 i 2003 medfører naturligvis meget arbejde for allerede ansatte samt en vis turbulens på det enkelte fag, efterhånden som nye medarbejdere kommer til. Det har derfor, specielt på Psykologi, hvor væksten og ændringer i medarbejderstaben har været markant, været svært at udvikle et stabilt forsknings- og arbejdsmiljø, og det er noget, der stadig arbejdes på inden for faget.

Psykologi

Afdelingen for Psykologi har udarbejdet et forsknings- og forskeruddannelsesprogram under overskriften Socialpsykologi i en radikaliseret modernitet. Det socialpsykologiske perspektiv er fremtrædende indenfor store dele af den undervisning og forskning, der bedrives af faggruppen. Faggruppens fælles forskningsprogram falder tematisk sammen med ph.d.-programmet, og det drejer sig om et perspektiv på forskning og undervisning, snarere end en fælles forskningsmæssig problemfokusering.

Generelt fokuserer forskningen på relationen mellem individ og samfund og dermed på, hvordan menneskers praksis som individer og deltagere i grupper hænger sammen med socio-kulturelle betingelser. Fokus er således også på analyser af forandringer på kulturelle, institutionelle, interpersonelle og individuelle niveauer, hvor ontologiske og epistemologiske problemer og deres konsekvenser diskuteres. Her kombineres grundforskning med praktisk orienterede projekter i det omfang, medarbejderenes andre forpligtelser muliggør det. De enkelte medarbejdere forfølger deres forskningsmæssige interesser inden for det overordnede perspektiv med toninger inden for socialpsykologi, arbejds- og organisationspsykologi, pædagogisk psykologi, personligheds- og udviklingspsykologi samt almen psykologi, hvor der naturligvis findes en del overlapninger.

Der er i 2003 blevet besat to nye professorater i psykologi. Det ene var opslået i udviklingspsykologi med særlig henblik på børns, unges og voksnes udvikling i relation til kulturelle forandringsprocesser. Det andet var opslået som et professorat med særlige opgaver i lokale fællesskabers psykologi med henblik på relationer mellem hverdagslivets og arbejdslivets fællesskaber og arbejdspsykologiske problemstillinger. To adjunkter fortsatte ikke efter afsluttet adjunktperiode i udviklingspsykologi og i arbejds- og organisationspsykologi.

Særlige og større aktiviteter i beretningsåret

Gennem 2003 er der blevet arbejdet på etablering af *Dansk Forskerskole i Psykologi*. Forskerskolen er en netværksorganisation, der er blevet en realitet fra den 1. januar 2004 med en bevilling fra Forskeruddannelsesrådet. Se: <http://www.psyforskerskole.dk/>.

Dansk Forskerskole i Psykologi er etableret i et samarbejde mellem Institut for Kommunikation ved Aalborg Universitet, Psykologisk Institut ved Aarhus Universitet, Institut for Psykologi ved Københavns Universitet, Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabsteori ved Roskilde Universitetscenter samt Arbejdsmiljøinstituttet. Samarbejdet er foreløbig aftalt for perioden fra 1. januar 2004 til 31. december 2008. Forskerskolen vil i denne periode have Københavns Universitet som værtsinstitution.

Skolen har som formål:

- at fremme et landsdækkende samarbejde om psykologisk forskeruddannelse
- at udbyde kurser, seminarer og andre fælles forskeruddannelsesaktiviteter inden for skolens fagområde
- at fungere som fælleskoordinator i et forskeruddannelsesnetværk
- at sikre information om faglige aktiviteter inden for skolens fagområde
- at tage initiativ til ekstern finansiering af den psykologiske forskeruddannelse

Forskerskolen ledes af en bestyrelse, hvor institutlederen eller en repræsentant for denne fra de nævnte universitetsinstitutter, en repræsentant for Arbejdsmiljøinstituttet, forskerskolelederen, to faglige repræsentanter fra Aarhus Universitet, to faglige repræsentanter fra Københavns Universitet, en faglig repræsentant fra Roskilde Universitetscenter samt tre ph.d.-studerende i psykologi er medlemmer. De faglige repræsentanter fra universiteterne udpeges af deres institutioner for 2 år ad gangen.

Desuden findes et programnævn for forskerskolen, der er et paritetisk sammensat fællesorgan, og som administrerer uddannelsen på det faglige plan og har ansvaret for udbud af kurser inden for forskerskolens faglige område. De 2 medarbejdere, som fra psykologi på RUC har været aktive i dette etableringsarbejde indgår nu dels i forskerskolens programnævn, dels i bestyrelsen.

Det *pædagogisk-psykologiske netværk* af universitetsansatte pædagogiske psykologer på RUC, AU, AUC og KU, som i 2002 fik en SHF bevilling, har forsat deres arbejde med netværket PIFF: "Person, Intervention, Fællesskabsformer – i For-

andring". Netværket diskuterer pædagogisk psykologis genstandsfelt og særlige tværvidenskabelige karakterer med kolleger i det internationale miljø. Netværket koordineres fra Psykologi på RUC. Bevillingen udløber ved udgangen i 2004, og der er planlagt en antologi med bidrag fra ind- og udenlandske deltagere.

Afdelingen for Psykologi var i foråret 2003 vært for den islandske professor Sigrun Juliusdottir, som i nogle måneder opholdt sig som gæsteforsker ved afdelingens Center for Barndoms- og familieforskning. Desuden modtog Psykologi i kraft af afdelingens deltagelse i NordPlus netværket i socialpsykologi i foråret 2003 besøg af to forskerkollegaer fra Socialpsykologiska Institutionen ved Helsingfors Universitet, Finland.

Tidsskriftet Udkast, hvor enkelte af psykologis medarbejdere sidder i redaktionen, har afholdt en to dages *konference* på RUC d. 3. og 4. juni med titlen "Diskurs og praksis. Henimod et nyt vidensbegreb". Der var deltagelse af kolleger fra KUA, RUC og Århus universitet samt professionelle udefra. Bidragene fra konferencen udkommer i et temanummer i tidsskriftet. Der deltog i alt 100 personer.

Afdelingen har redaktørposter i flere større internationale og tidsskrifter og deltager i evaluering af svensk psykologi.

Filosofi og Videnskabsteori

Afdelingen for filosofi og videnskabsteori har tre indsatsområder, som forskningen søges centreret omkring: (i) Filosofi- og Videnskabshistorie, (ii) Videnskabsteori – herunder videnskabsfilosofi, og (iii) Etik og retsfilosofi.

Forskningen inden for 'Filosofi- og videnskabshistorie' har primært været centreret omkring antikken og middelalderen. Det drejer sig f.eks. om sammenhængen mellem antikke, islamiske og middelalderlige opfattelser af videnskabelig teoridannelse og praksis, samt undersøgelser af middelalderlig erkendelsesteori. Men der er også påbegyndt arbejder vedrørende det 19. århundredes filosofi og videnskabsteori.

Inden for satsningsområdet 'Etik og retsfilosofi' omfatter forskningen både historiske og systematiske analyser. De historiske undersøgelser vedrører både studier af enkelte retsfilosoffer, f.eks. den hollandske retsfilosof Hugo Grotius, og studier af retsfilosofiens idéhistorier over længere

historiske perioder. De systematiske undersøgelser vedrører både normative og metaetiske problemstillinger. Det er et mål for denne forskning ikke kun at opnå isolerede teoretiske resultater, men at være i nær kontakt med mulige anvendelsesområder. Af særlig interesse er her etiske problemstillinger, der har relation til retssystemet, samt populationsetiske og miljøetiske problemstillinger.

Forskningen inden for 'Videnskabsteori og filosofi' omfatter både konkrete undersøgelser af filosofiske problemer inden for bestemte fagvidenskaber og mere generelle erkendelsesteoretiske og logiske undersøgelser af videnskabelig ræsonneren. Afdelingen har et omfattende nationalt og internationalt netværk med universiteter og forskningsinstitutioner, som beskæftiger sig med videnskabsteoretiske problemstillinger. Af særlig interesse for satsningsområdet er undersøgelser af formelle metodors rækkevidde og betydning for erkendelsesteoretiske og videnskabelige analyser. Derudover fokuseres der på teknologifi-

losofiske problemstillinger og på spørgsmål vedrørende karakterisering af ingeniørvidenskabernes status som særlige vidensområder.

Afdelingen har et *forskeruddannelsesprogram* i Videnskabsstudier (Science Studies) hvortil der er knyttet både interne og eksterne ph.d.-studerende, herunder to stipendier samfinansieret med Risø og et internationaliseringsstipendium. Derudover administrerer afdelingen yderligere to internationaliseringsstipendier knyttet til forskningsskolen PHIS.

Der er i 2003 blevet besat et professorat i praktisk filosofi og et lektorat i filosofihistorie.

Særlige større aktiviteter i beretningsåret

Afdelingen er hjemsted for *netværkene* 'Danish Network for the History and Philosophy of Mathematics', MathNet, <http://www.mathnet.ruc.dk/>, og 'Danish Network for Philosophical Logic and Its Application', PhiLog, <http://www.philog.ruc.dk/>, samt for *Dansk Forskerskole i Filosofi, Idé- og Videnskabshistorie*, PHIS, <http://www.phis.ruc.dk/>. I samarbejde med disse netværk og forskerskolen har afdelingen været vært for flere internationale møder.

I samarbejde med Humboldt Universität og PhiLog arrangerede afdelingen *konferencen* 'FOL75' i anledningen af 75årsdagen for udgivelsen af Hilbert og Ackermans banebrydende bog *Grundzüge der Theoretischen Logik*. Konferencen blev afholdt på Humboldt Universität, 18. – 21. september 2003, og omhandlede fremkomsten af førsteordenslogikken, dens betydning og videreudvikling. I samarbejde med PHIS var afdelingen involveret i organiseringen af konferencen 'Historiography of Philosophy, Intellectual History and Science', som blev afholdt på Carlsberg Academy, 2. – 4. oktober 2003. PhiLog afholdt i samarbejde med Afdelingen for Datalogi konferencen 'The Logic of Time and Modality', 31.10. – 1.11.2003. I samarbejde med Polish Academy of Sciences, PhiLog og PHIS arrangerede afdelingen konferencen '50 Years of Studia Logica', Carlsberg Academy, 20. – 22. november 2003. Programmerne for disse konferencer er publiceret i PhiNews og der foreligger aftaler med internationale forlag om at publicere proceedings fra møderne.

Forskerskolen PHIS, som har hjemsted på afdelingen, udgiver nyhedsbrevet *Shippings News*, hvori forskerskolens aktiviteter omtales.

Shipping News bringer også essays, skrevet af ph.d.-studerende knyttet til skolen, og beskrivelser af igangværende ph.d.-projekter. Hvert år afholder PHIS en Graduate Conference, som har til formål dels at give forskerstuderende en lejlighed til at præsentere deres projekter for hinanden og for vejledere, og dels at diskutere relevante spørgsmål vedrørende planlægning og udførelse af forskeruddannelse. Dette års Graduate Conference blev afholdt i København d. 11. – 13. december 2003. Forskerskolens internationale evaluatore deltog i konferencen.

Netværket PhiLog udgiver nyhedsbrevet *PhiNews*. Det redigeres af Dov M. Gabbay, Kings College, London samt Vincent Hendricks og Stig Andur Pedersen fra afdelingen. *PhiNews* sponsoreres økonomisk af Kluwer Academic Publishers.

Afdelingen har redaktørposter i flere større internationale bogserier og tidsskrifter, f.eks. bogserierne *Synthese Library* og *Trends in Logic* samt tidsskrifterne *Synthese – An International Journal for Epistemology, Methodology and Philosophy of Science* og *Studia Logica – An International Journal for Symbolic Logic*.

Instituttets medarbejdere:

Professorer: 7

Professor emeritus: 1

Docenter: 2

Lektorer: 12

Adjunkter: 3

Ledige stillinger: 4

Eksterne lektorer: 22

Eksterne lektorer tilknyttet Masteruddannelsen i

Organisationspsykologi: 10

Ph.d.-stipendiater: 9, heraf er de 3 tilknyttet Forskerskolen på Filosofi.

Tap: 5

Student/lærerratioen er 28,4 hvilket er en forbedring, men som under indtryk af de stadig mange ubesatte stillinger på Psykologi endnu ikke giver rimelige vilkår for forskningsmæssig aktivitet hos de videnskabelige medarbejdere.

Institut for Uddannelsesforskning

Instituttet blev med udgangspunkt i Faggruppen for uddannelsesforskning ved Institut VII fra januar 2000 etableret som selvstændigt institut. Instituttet varetager uddannelsen i Pædagogik med særlig henblik på voksenuddannelse, Master i Voksenuddannelse (MV), undervisning på den Humanistiske Basisuddannelse, et ph.d.-program i uddannelsesforskning (under Forskerskolen for Livslang Læring) samt pædagogisk efteruddannelse indenfor RUC's kompetenceudviklingsplan for VIP. Instituttet rummer forskningscentret Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen (EVU) samt forsknings- og dokumentationscentret Center for Ungdomsforskning (CeFU). Instituttet er desuden vært for Foreningen for forsknings- og udviklingsvirksomhed i folkeoplysning og voksenundervisning (FOFU).

Uddannelser

Overbygningsuddannelsen Pædagogik og Uddannelsesstudier blev etableret i 1994. Faget indgår i en bred vifte af fagkombinationer. Pr. 1. august 2003 er der indskrevet 518 studerende. I 2003 afsluttede 53 som kandidater. Der blev i løbet af året indleveret og bedømt 45 specialer.

Den 1. september 2003 trådte en ny studieordning for faget Pædagogik og Uddannelsesstudier i kraft. En række aktiviteter, som i 2002/2003 blev afprøvet, er blevet videreført. Det gælder bl.a. en organisering af kursusundervisningen i klynge, som giver størst mulig forbindelse mellem undervisningen og instituttets forskning. Samtidig har vi udviklet et introduktionsforløb for nye bachelor-studerende for at lette studiestarten på et nyt fag, og vi har sat fokus på pædagogisk kompetenceudvikling for lærerne gennem brug af gensidig kollegasupervision, ligesom evaluering af projektvejledningen har været diskuteret i studienævnet og på faget. Endelig er der udstukket nogle områder, som Studienævnet vil arbejde videre med i 2004. Det gælder ikke mindst tilbud for specialestuderende med særlige behov, og det gælder udviklingen af bedømmelsesformer ved kursus- og seminarundervisning.

Master i Voksenuddannelse (MV) er en to-årig deltidssuddannelse (svarende til ét studieårsværk), der retter sig mod erhvervsaktive voksne, som arbejder professionelt med uddannelsesplanlægning, organisationsudvikling, kompetenceudvikling osv. Uddannelsen er projektorganiseret og lægger stor vægt på videnskabelige empiriske metoder.

Masteruddannelsen består af to moduler:
Modul I: Socialisation og voksnes læreprocesser.
Modul II: Uddannelse, samfund og organisation.

Der er i 2003 undervist på følgende hold:

- Et masterhold på Modul II – studiestart september 2001 (hold 1: 36 studerende)
- Et masterhold på Modul I & Modul II med studiestart september 2002 (hold 2: 43 studerende)
- Et masterhold på Modul I med studiestart september 2003 (hold 3: 56 studerende)
- Et overgangshold fra Voksenpædagogik på Åbent Universitet (hold 3132: 57 studerende)
- Et "merithold" for studerende der afsluttede Voksenpædagogik på Åbent Universitet før 2000. Forløbet for disse studerende har været på kun et semester, nemlig efterårssemesteret 03. (hold B: 64 studerende).

Der er således i alt undervist 256 masterstuderende i 2003.

I *UniPæd - det universitetspædagogiske program* er formålet at tilvejebringe mulighed for, at såvel nyansat som erfarent videnskabeligt personale kan tilegne sig ny pædagogisk og faglig viden såvel som at bearbejde og perspektivere eksisterende erfaringer og indsigt.

I 2003 har der i det faste kursusprogram været gennemført i alt 12 kurser og temadage i pædagogisk introduktion, projektvejledning for nybegyndere og erfarne, kursuspædagogik, adjunktvejledning, specialevejledning og eksamensformer. I alt har ca. 100 deltagere bestående af adjunkter, lektorer, ph.d.-studerende og midlertidigt ansatte undervisere gennemført aktiviteterne. I de skræddersyede tilbud har et antal studienævn og uddannelser bedt om bistand i form af oplæg, sparring og konsulentbistand om emner som kursusundervisning og dens pædagogik og virkemidler, evalueringsformer i kurser og projektvejledningen samt kriterier for projektevalue-

ring og bedømmelser. Endvidere har der været givet individuel supervision til enkeltundervisere.

UniPæd har også ydet bistand til de studerende i form af kurser til specialestuderende og rusinstruktør, til processer og indhold i gruppe- og projektarbejdet, i studieteknik og hurtiglæsning samt procesvejledning og kriseløsninger.

Forskerskolen i Livslang Læring

Forskerskolen i Livslang Læring er et ph.d.-program under Institut for Uddannelsesforskning. Programmets bevilling løber fra 1999-2004. Forskerskolens aktiviteter og fremtidsplaner vurderes løbende af et Advisory Board med deltagelse af forskere fra Vancouver, Hannover og Göttingen.

Forskerskolen har en tværvidenskabelig forsk-

ningstilgang, som til stadighed udvikles teoretisk og metodologisk. Der lægges stor vægt på at integrere de studerende i det eksisterende forskningsmiljø gennem netværksdannelser og konkrete planlægningsopgaver.

Der er 52 studerende indskrevet under programmet, heraf er de 20 fuldt finansierede stipendiater.

Forskerskolen deltager i den nationale koordinering af ph.d.-uddannelse inden for pædagogik og uddannelsesforskning og har ansvar for vedligeholdelsen af den fælles netportal: www.educational-research.dk.

Center for Ungdomsforskning (CeFU)

Ved årsskiftet 1999/2000 blev Center for Ungdomsforskning oprettet på Roskilde Universitetscenter under Institut X. Det var resultatet af en mangeårig vision om et dansk forskningscenter, hvor der produceres, samles og formidles forskningsbaseret viden om unge, herunder viden om unges uddannelsesvalg, arbejdsorienteringer, fritidsvaner, demokratisk deltagelse, forbrug, sundhed, politiske holdninger etc.

Center for Ungdomsforskning har i løbet af sine første leveår taget mange initiativer og er blevet mødt med stor bevågenhed og interesse i offentligheden. Der er sat en række forskningsprojekter i gang, samt et omfattende og public serviceorienteret website, herunder en database 'unge i tal' med statistisk materiale om unge. Centret har udgivet bøgerne *Når unge udfordrer demokratiet* og *Ungdom, identitet og uddannelse* samt en række mindre udgivelser.

Center for Ungdomsforskning bakkes op af en kreds af danske institutioner, organisationer og virksomheder, som gennem medlemskab af foreningen Center for Ungdomsforskning repræsenterer vigtige interesser i forhold til de unge og samtidigt giver forskningscentret et demokratisk grundlag.

Den overordnede vision for Centret er, at det skal blive det nationale knudepunkt for forskning med og om unge. I dette indgår tillige, at Centret fungerer som en videnskabelig funderet deltager i såvel den offentlige debat om unge som i praksisfelter hvori unge indgår. Centret ønsker også at udvikle sig til den naturlige høringspartner i sager og spørgsmål om ungdommen, der kræver forskningsmæssig belysning.

Centret ledes af professor Birgitte Simonsen (for nærmere information se www.cefu.dk).

Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen (EVU)

EVU blev etableret som selvstændigt forskningscenter i 1994 og dannede grundlag for Faggruppen for uddannelsesforskning og dermed også for det senere Institut X. I dag er EVU's aktiviteter i høj grad opsuget i instituttets aktiviteter, men gruppen fungerer stadig som en organisatorisk enhed i forhold til en lang række forsknings-, udrednings- og formidlingsopgaver. EVU udgør således grundlaget for et af instituttets særkender, nemlig de omfattende og mangeartede eksternt (med)finansierede aktiviteter.

Foreningen for forsknings- og udviklingsvirksomhed i folkeoplysning og voksenundervisning (FOFU)

FOFU er en tværfaglig forening for folk, der til daglig er engageret i undervisning, forskning, udvikling og planlægning af voksenuddannelse og folkeoplysning. Foreningen har ca. 500 medlemmer. Betina Dybbroe er formand for foreningen. Sekretariatet har til huse i Institut for uddannelsesforskning hos Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen.

Forskning

Instituttets forskning er primært rettet mod læring og kompetenceudvikling både inden for og uden for det formelle uddannelsessystem, hovedsagelig relateret til de tre genstandsområder: voksenliv og læring, ungdomsliv og læring samt børneliv og læring. Forskningsområdet "Voksenliv og læring" er differentieret i to genstandsfelter, hvor en professionsrelateret lærings- og uddannelsesforskning træder ved siden af en forskning i relation til arbejds- og erhvervsrettet læring og uddannelse. Hertil kommer en almen lærings- og didaktikforskning, der relaterer sig til forskellige voksen- og ungdomsuddannelser samt i bredere forstand til hverdagsliv, livshistorie og køn. Endvidere er forskningsområderne børneliv og læring og ungdomsliv og læring etableret ved instituttet, det sidste i tæt relation til Center for ungdomsforskning (CeFU).

En særlig opmærksomhed er rettet mod det universitetspolitiske felt.

På tværs af de forskellige genstandsområder har arbejde med metodologi og metodeudvikling høj prioritet. Grundvidenskabelig læringsforskning og læringsforskning af social-eksperimentel karakter prioriteres i samme grad, og det betones, at forskningen skal være kritisk, videnskabelig innovativ og samfundsmæssig relevant - med tilføjes: ikke mindst for grupper, der ikke selv har midler til finansiering af forskning.

Forskningen er kendetegnet ved en høj grad af tværvideenskabelighed.

Særsålt beskrives to større, afsluttede forskningsprojekter (side 104 og 106), hvor instituttet i år har valgt at give ordet til to afsluttede ph.d.-projekter.

CVU og deres forskningstilknytning ved Institut X

Instituttet etablerer i disse år større forskningstilknytningsaftaler "Partnerskaber for Viden" med en række regionale og nationale CVU'er. Partnerskaberne udspringer af instituttets forskning inden for områderne; forskning i professioner og professionsuddannelser, forskning i sundhed, omsorg og socialt arbejde samt barndoms- og ungdomsforskning.

Partnerskaberne har til formål at satse målret-

tet og koncentreret på videnskabelse om de forandringer i de professionelles praksisfelt, som de aktuelle samfundsmæssige moderniseringsprocesser indebærer, og på de udfordringer, der knytter sig til de professionelles læreprocesser i arbejdsliv og uddannelser, herunder på betydningen af internationaliseringen og den europæiske uddannelsespolitik.

Partnerskaberne rummer en række forskellige aktivitetstyper:

- Forskningsværksteder for forsøgs- og udviklingsprojekter på CVU'ernes videntcentre og partnerinstitutioner (metodisk og teoretisk kvalificering af projekter)
- Forsknings- og udviklingsprojekter med deltagelse af medarbejdere fra såvel instituttet som cvu'erne (praksisrelateret forskning, gerne i samarbejde med eksterne partnere, der repræsenterer brugerne)
- CVU-ansattes deltagelse i instituttets masteruddannelse, Master i Voksenuddannelse og forskeruddannelsen/ph.d.-studiet på Forskerskolen for Livslang Læring (kompetenceudvikling)
- Repræsentation i råd, udvalg, bestyrelser mm.

Den nationale ramme for forskningstilknytningen er det SHF-støttede "Netværk for Professionsforskning og Professionsuddannelsesforskning", hvori uddannelsesforskningsmiljøerne på Ålborg Universitet, Syddansk Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet og RUC er repræsenteret. (Se f.eks. Hjort (red): "De Professionelle", Roskilde Universitetsforlag 2003).

Særlige aktiviteter

Livshistorieprojektet afholdt den 27. august en konference under overskriften "Liv og Læring". Til konferencen publiceredes en bog med resultater fra Livshistorieprojektet, *Uddannelsesreformer og levende mennesker*, redigeret af Anders Siig Andersen og Finn Sommer, Roskilde Universitetsforlag. Ca. 200 deltagere.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt 31. marts medlemskonference samt den årlige generalforsamling.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt 13. maj konferencen "*Kvalitet i ungdomslivet - målinger eller virkelighed?*" med 132 deltagere.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt den 11.-14. juni international konference NYRIS 8 (Nordic Youth Research Symposium) med titlen "Youth – Voice and Noise" med 150 deltagere fra de nordiske lande samt andre europæiske lande, USA, Canada og Asien.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) afholdt den 26. november medlemskonferencen "*Ung-til-Ung. Om idealerne, myterne og realiteterne*".

Foreningen for Forsknings- og Udviklingsvirksomhed i Folkeoplysning og Voksenundervisning (FOFU) afholdt den 18. september en uddannelsespolitisk konference på Christiansborg med titlen "*Uddannelsesforskning – med- og modspiller for en uddannelsespolitik under forandring?*".

FOFU's årsmøde den 7.-8. november blev afholdt på Næsbylund Kro, med titlen "*Frigørelse gennem arbejdet? Giver det arbejdende vækstsamfund mulighed for menneskelig vækst?*".

Forskerskolen i Livslang Læring afholdt i august 2003 V. *International Summer School: Gender Perspective on Lifelong Learning*. Der var 24 deltagere, heraf 11 fra udlandet (Finland, Norge, Polen, Kina og Japan). Desuden deltog 14 forskere, heraf fire fra udlandet (Tyskland, UK og USA).

Danske og internationale netværk

BIN-Norden, nordisk netværk for barndomsforskere.

Center for Studier i Arbejdsliv (CSA) er en forening som har til formål at styrke forskning, undervisning og formidling omkring arbejdslivsspørgsmål. CSA har bred repræsentation fra alle større forskningsmiljøer i Danmark.

COST-programmet, europæisk forskningsnetværk omkring "children's welfare".

CROME - The European Research Network on Men in Europe. <http://www.cromenet.org/>

Dansk Universitetspædagogisk Netværk, sammen med Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Højskole, Aalborg Universitetscenter og Handelshøjskolen i København.

Diálogos, spansk tidsskrift for voksenuddannelse med international sektion.

ESREA (European Society for Research in the Education of Adults) er en forskersammenslutning, der især sigter på fagligt samarbejde og udveksling på europæisk plan. ESREA fungerer især gennem seminarer og netværk med fælles forskningsinteresser. Siden 1998 har Henning Salling Olesen været formand for ESREA.

ERASMUS-programmet, Studies in European Adult Education, SEAE, sammen med en række europæiske universiteter.

Eurocall, europæisk netværk af erhvervsuddannelsesforskere.

Internationaler Arbeitskreis: Arbeit, Bildung, Wissenschaft, europæisk netværk vedr. forskning i fagforeninger og arbejderuddannelse.

Nationalt Center for forskning i arbejdsmarkedsrelationer (CARMA). Centeret er etableret for en 5-årig periode fra 2000-2003 som Nationalt Center for forskning i arbejdsmarkedsrelationer ved en bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

NeMM - Netværket for forskning om Mænd og Maskuliniteter. Steen Baagøe Nielsen er formand (2002-). <http://www.nemm.dk>

Netværk vedr. forskning om Læring i Arbejdslivet (LALnet). Netværket arbejder med at koordinere og udvikle forskningen i Læring i arbejdslivet med det formål at kvalificere den aktuelle uddannelsespolitiske debat indenfor voksenuddannelse, at skabe et bedre analysegrundlag for at udvikle

analyser af arbejdslivslæring og at skabe bedre læringsmuligheder i arbejdet, som respekterer den enkelte som menneske og som en del af en samfundsmæssig realitet.

NFPF (*Nordic Educational Research Association*).
Nordbarn, nordisk netværk for børnekulturforskere.

Nordisk Netværk for Forskning i Omsorgsarbejde

Nordisk Netværk for Mandeforskning

Nordplus, nordisk netværk for pædagogik mhp.
Voksenuddannelse.

Norfa-finansieret ph.d.-netværk for nordisk og baltisk ungdomsforskning.

NYRI (*Nordic Youth Research Information*), nordisk netværk for ungdomsforskere.

Post 16Net, netværk af ungdomsuddannelsesforskere.

Erhvervs- og voksenuddannelsesgruppen har i mange år deltaget i postgraduate kurser ved *Inter University Centre, Dubrovnik* – bortset fra en periode, hvor krigen i Eks-Jugoslavien har lagt centret i brak. Henning Salling Olesen har både før og efter krigen været medlem af IUC's executive committee.

Society for Research into Higher Education, europæisk netværk.

Instituttet har indgået i ovenstående internationale netværk med udveksling af studerende, ph.d.-studerende og/eller forskere. Herudover har forskere ved instituttet indgået aktivt i ovenstående forskernetværk, bl.a. gennem deltagelse i en lang række nationale og internationale konferencer og møder.

For yderligere oplysninger se på internettet:
www.ruc.dk/inst10

Ph.d.-grader

Claus Kold: *En modstander – som skal hjælpes. Et feltstudie af militær ledelse i det danske Forsvars fredsstøttende operationer i Kosova*

Jo Krøjer Larsen: *Det mærkede sted – køn, krop og arbejdsrelationer*

Videnskabelige medarbejdere:

Professorer: 5 (heraf 3 med særlige opgaver)

Lektorer: 17

Eksterne lektorer: 10

Adjunkter: 4

Forskningsassistenter: 10

Undervisningsassistenter: 2

ph.d.-studerende: 52, heraf 6 stipendiater og 11 samfinansierede

TAP-medarbejdere:

AC-TAP: 3

HK- og TEK-TAP: 7

Kønnede relationer på arbejdspladsen

Af ph.d.-studerende Jo Krøjer Larsen

Forskningsprojektet om kønnede relationer på arbejdspladsen er delvist finansieret af LO. Udgangspunktet er at undersøge, hvad der skal til for at få køn og ligestillingsproblematikker inddraget i tillidsrepræsentanternes arbejde på arbejdspladserne. For at nå nye forståelser af den træghed, som er forbundet med forandringsprocesser, der skal føre til større ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdspladserne, tager undersøgelsen afsæt i et ønske om at skabe et anderledes vidensgrundlag for studiet af arbejdspladsernes køns- og ligestillingsproblematikker. Nemlig et vidensgrundlag, der inddrager kroppen som en sansende og følende del af videnskabelsen om subjektiveringsprocesser i mænds og kvinders arbejdspladsrelationer.

Forskningsprojektet består af to dele med hver sit forandringsperspektiv. Den ene del arbejder med at udvikle nye måder i Fagbevægelsens Interne Uddannelser til at støtte tillidsrepræsentanternes arbejde med køn og ligestilling i praksis. Den anden del har et forandringsperspektiv, der er mere rettet mod særlige videns- og erkendelsesinteresser. Denne del søger at udvikle nye måder at begribe og omhandle kønnethed og subjektivitet på.

Den praktisk orienterede del af projektet involverer udvikling og iværksættelse af et nyt kursusforløb for tillidsfolk, 'Mainstreamingsforløbet'. Mainstreamingsforløbet er et kursus, hvor en gruppe tillidsfolk arbejder med ligestillingsproblemer på deres arbejdspladser og samtidig reflekterer over, hvilke besværligheder de møder, og hvilken støtte, de behøver. Pædagogikken i Mainstreamingsforløbet er stærkt inspireret af det problemorienterede projektarbejde, sådan som det praktiseres på RUC. Denne form for problemorientering betyder, at de problemer, som projektarbejdet tager udgangspunkt i, både skal være erkendt som værende problemer af de pågældende deltagere og samtidigt skal kunne placeres i en større og i sidste ende altid samfundsmæssig sammenhæng. Mainstreamingsforløbet indfrier disse kriterier ved, at de enkelte deltagere selv definerer, hvilket problem på deres arbejdsplads deres projekt skal dreje sig om. Delta-

gernes problemformuleringer indgår som omdrejningspunkt for et projekt, der er forankret i deres faglige virke på arbejdspladsen, men som diskuteres og kvalificeres gennem deres deltagelse i Mainstreamingsforløbets kursusaktiviteter. I diskussionen og kvalificeringen ligger samtidigt den samfundsmæssige relevans eller sammenhæng, idet Mainstreamingsforløbet er en implementering af en ligestillingspolitisk indsats i fagbevægelsen – og hermed også en del af de køns- og ligestillingspolitiske brydninger i et mere overordnet, samfundsmæssigt perspektiv.

I forskningsprojektet om kønnede relationer på arbejdspladsen står forandringsperspektivet som sagt stærkt. Projektets teoretiske del diskuterer bl.a., hvordan forskning, forandring og nytte hænger sammen – både i dette forskningsprojekt og i forskning som sådan. I forlængelse heraf spørger projektets teoretiske diskussion, om et fællesskab mellem forsker og 'læggfolk' i forskningen er en forudsætning for, at forskningen kan være nyttig.

Omdrejningspunktet for forskningsprojektet om kønnede relationer på arbejdspladsens teoretiske del er at skabe en bro mellem det praktiske forandringsprojekt og en teoretisk og analytisk forståelse af, hvad der er på færde for deltagerne i Mainstreamingsforløbet. Forbindelsen mellem praksis og teori skabes i dette projekt gennem en særlig måde at arbejde med empirien på. Udgangspunktet var jo en ambition om at inddrage kroppen i forståelsen af køn og ligestillingsproblemer. Derfor arbejder forskningsprojektet med en kropslighed, som rækker ud over projektets praktiske del og ind i den teoretiske og analytiske. Ved at omforme deltagernes fortællinger fra Mainstreamingsforløbet og deres arbejdspladser til poetiserede tekststykker, åbnes der for en formidling og bearbejdning af deltagernes erfaringer, som indeholder en kropslig dimension. Den kropslige dimension består i, at læsningen af de poetiserede tekststykker ikke blot producerer sædvanlig, rationel akademisk viden og indsigt. De poetiserede tekststykker om tillidsfolks oplevelser med køn og ligestilling på deres arbejdspladser kal-

der på en sanselig og følelsesmættet læsning, som kan iværksætte andre forståelser af, hvad der er på færde for deltagerne i Mainstreamingsforløbet. For at kunne arbejde analytisk med den kropsligt sanselige dimension af tillidsfolkenes fortællinger udvikler forskningsprojektets teoretiske del et nyt begreb om køn og krop. Med dette begreb kan vores køn og krop forstås som en dimension i tilværelsen, der ikke findes uafhængigt af vores omgivelser. I stedet foreslår forskningsprojektet, at den måde, vi oplever os selv på som mænd og kvinder, er afhængig af det sted, vi befinder os. Det betyder, at arbejdspladsen ikke kun kan ses som det sted, vi arbejder. Arbejdspladsen kan ses som et sted, hvor der produceres og erfares bestemte kropslige oplevelser af, hvad en mand er og hvad en kvinde er – og hvad de kan blive. Med forskningsprojektets poetiserede tekststykker bliver sådanne oplevelser af at være hhv. kvinde og mand på forskellige arbejdspladser diskuteret – og forandringsmuligheder identificeret.

Bankmedarbejdere under lup

Af ph.d.-studerende Morten Smistrup

For 50 år siden var de kun den mest velbærgede del af befolkningen der brugte banken. I hvert tilfælde til andet end måske en mindre sparekassebog eller lignende. En meget stor del af befolkningen levede fra lønningspose til lønningspose i en hovedsagelig kontant baseret privatøkonomi, hvor penge til huslejen kunne ligge i chatollet, mens husholdningspengene var i sukkerskålen og opsparingen under madrassen.

I dag foretages praktisk taget alle indkomstoversførsler og betalinger via elektroniske overførsler mellem bankkonti og kontante penge er noget man må gøre en særlig indsats for at skaffe til veje. Det gælder ligeledes, at en række hverdagsprojekter er afhængige af finansiering fra bankernes side.

Det har betydet en fundamental ændring af såvel bankernes rolle som af bankarbejdet og ligeledes at alle samfundets medlemmer af og til kommer i nær berøring med pengeinstitutterne.

Men banker er ikke bare anonyme, regelstyrede institutioner. De består også af mennesker der tænker, føler og handler under nogle bestemte strukturelle vilkår der er under forandring.

I det ph.d.-projekt der beskrives her og som har titlen "Bankmedarbejderen splittet mellem Varnæs og Scrooge – mens Merkur venter i skygge, sættes bankarbejdet og de mennesker der er knyttet til dette i fokus ved at tematisere forholdet mellem fag, faglighed og identitet i denne sektor. Dermed

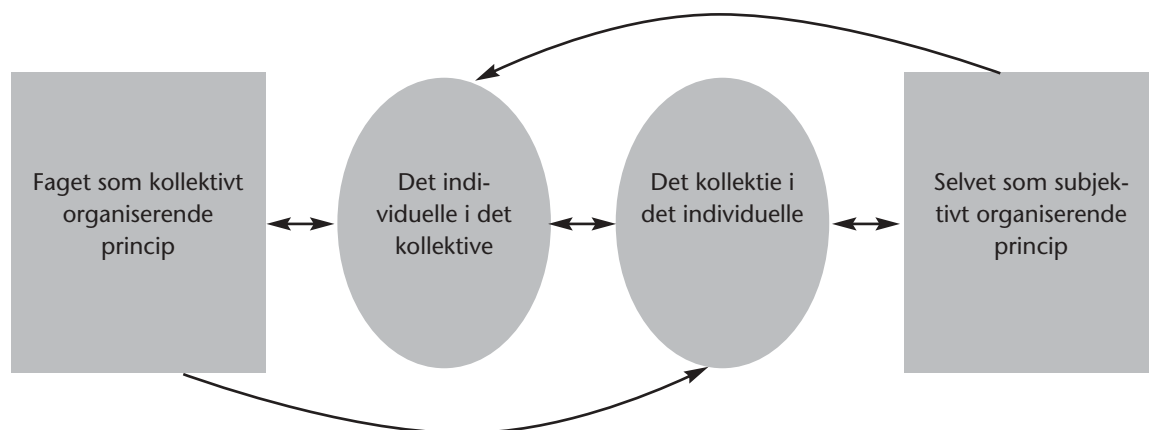
sættes forholdet mellem en kollektiv afgrænsning, en faktisk handledimension og delte hhv. individuelle selvforståelser i centrum.

Bankfaget er historisk uløseligt forbundet til penge- og betalingssystemet som dette kulturelt har udviklet sig samt til en bestemt praksis knyttet til bl.a. rådgivning, kreditvurdering og forvaltning. Dette betyder ligeledes, at der indenfor faget er udviklet et system af normer, holdninger og forventninger der dominerer og definerer banken som socialt rum.

Disse møder den enkelte unge der begynder på en finansiel elevuddannelse.

Når nye unge der kommer til faget møder deres individuelle selvopfattelser, orienteringer og unikke biografier denne verden og et krav om at tilpasse sig dens krav. Dette rejser spørgsmålet om udviklingen af fagidentitet, idet det herigennem bliver muligt at forstå samspillet mellem de kollektive normer og krav og individuel orienteringer og ambivalenser.

Identitetsbegrebet er godt til at beskrive: Identitet - altså overensstemmelse. Det vil sige hvordan integration i en større eller mindre social kontekst finder sted. Der er imidlertid et behov for stærkere at bringe det individuelle, det ambivalente og det konfliktuelle i forhold til begrebet, hvilket er søgt rummet i nedenstående model:

I behandlingen af hvordan faget som kollektivt organiserende perspektiv møder individet og bliver integreret som et element af den pågældendes normative forventninger til sig selv i arbejdet, fokuserer projektet på de krav, bankarbejdet som samfundsmæssig funktion og historisk kulturelt struktureret fagfelt stiller til medarbejderen, forventningerne til håndteringen af den socialt etablerede rolle som "bankmedarbejder" samt krav til optræden på forskellige scener. I en bredere forstand er dette knyttet til praksisfællesskabets genkendelse af sine medlemmer i kraft af de praktikker, der er konstituerende for dette, men også til normer og vurderinger samt reproduktion af disse. Individer møder disse som nye sociale erfaringer, der må indpasses, og som med større eller mindre modstand lader sig integrere i forhold til den enkeltes forudsætninger og dispositioner.

I behandlingen af hvordan et individuelt Selv som et subjektivt organiserende perspektiv realiserer sig indenfor faget, knytter projektet an til de menings- og modsigelsesfyldte sider af arbejdet, hvilket i høj grad bygger på den enkeltes habituelle forudsætninger og biografiske erfaringer, både disses reflektivt bevidste og artikulerede sider og dybereliggende faktorer samt ikke-bevidste erfaringer, der er forbundet med modstande og behov. Disse aspekter repræsenterer i høj grad kontinuitet og sammenhæng i den forstand, at det for den enkelte til stadighed bygger på erkendelse af selvopfattelsens stabilitet i forhold til de sociale omgivelser og nye erfaringer, der fordrer transformation af denne.

Det er i den læreproces, der finder sted som resultat af dette, at identitet etableres og forandres. Det er her individer forvandles til bankmedarbejdere.

På basis af afhandlingens omfattende empiriske materiale kan de krav det bankmæssige arbejde stiller til individet opridses som:

- At kunne etablere en helhedsforståelse af kundens behov og problemer og at kunne foreslå kunden løsninger på disse ud fra en forretningsmæssig tilgang.

- At kunne vinde kundernes tillid og rådgive disse med udgangspunkt i bankens produkter, så dette på langt sigt er til gavn for begge.
- At have gennemgået den fælles uddannelse og dermed beherske den formaliserede viden samt det faktuelle kendskab til produkter og procedurer der er nødvendige for at kunne tematisere og formulere problemer på den måde, der forventes af en bankmedarbejder.
- At kende og leve op til de rollekrav og forventninger der knytter sig til bankmedarbejderne, herunder at vedligeholde en personlig "front" præget af en afdæmpet "professionel" fremtræden uden stærkt ekspressive udtryk for individualitet samt disciplinering af ydre udtryk for behov og følelser.
- At være bevidst om at etablere en personlig stil som igennem hele sit indtryk understøtter den herskende opfattelse af, hvad der virker tillidsvækkende og troværdigt. Dette er nært knyttet til, at der ikke opstår situationer, hvor den enkelte taber kontrol.
- Gennem sin fremtræden at holde en personlig distance til kunden, således at det der finder sted holder sig indenfor bestemte temaer og de dertil knyttede regler, og dermed til stadighed understøtter det symbolske signal, der sendes.
- At kunne håndtere de krav om kontrol og sty-

ring der etableres og alligevel skabe den fortrolighed der skal til for at opnå den fornødne viden til at indgå et engagement.

- At tilegne sig de herskende normer og værdier i form af at opbygge det indre billede af en generaliseret bankmedarbejder, der virker foreskrivende og regulerer adfærd, og som ikke mindst er grundlag for, at kravet og forventningen om loyalitet realiseres langt ud over arbejdstiden.
- At kunne møde krav om målopfyldelse og et stigende pres fra bankens side i retning af øget individuel konkurrence.

Når man tilsvarende ridser op hvilke muligheder der fremtræder for at realisere individualitet i relation til faget træder følgende elementer frem:

- At få tilgodeset et individuelt behov for at møde mennesker og hjælpe disse i situationer, der er vigtige i deres liv.
- At kunne opleve sig selv som én, der løser opgaver, der er både socialt nyttige og af betydning for konkrete mennesker og samtidig bidrage aktivt til bankens forretning.
- At den enkelte oplever, at den personlige og erfaringsbaserede viden som vedkommende har opbygget gennem tidligere og andre livssammenhænge kan finde anvendelse i arbejdsituationen.
- At den enkelte oplever, at dennes personlige smag og dispositioner kan realiseres indenfor den ramme som er for personlig fremtræden og dermed forholdsvis uproblematisk kan leve op til den krævede adfærd, men at det også kan lade sig gøre at afvige indenfor denne ramme.
- At den enkelte får mulighed for at dække sine sociale behov og møde fagfællers sociale anerkendelse på "bagscenen" som en modvægt til "frontscenens" privatiserede rådgivningssituationer.
- At den enkelte oplever, at egne biografiske erfaringer har værdi som grundlag for arbejdet, hvilket er med til at underbygge en ontologisk sikkerhed.
- At den enkelte har mulighed for at skabe sig et arbejdsmæssigt rum hvor den pågældende kan være selvbestemmende i forhold til sit arbejde, og indenfor dette rum har mulighed for at etablere et nært og tillidsfuldt forhold til kunden og opleve at dette tillidsforhold er gensidigt.
- At banken lever op til medarbejderens forvent-

ninger på en måde, der giver mulighed for en udstrakt identifikation og dermed for at føle sig "hel" i forhold til arbejdet både internt og eksternt.

- At den pågældendes behov og dispositioner arbejdsmæssigt og i forhold til personligt liv ikke grundlæggende er i modstrid.

Ovenstående viser hvordan kollektive og individuelle normer, krav og forventninger konfronteres og bringes i overensstemmelse i en læreproces, men viser også potentialet for at dette ikke sker uden kompromisser og udvikling af ambivalenstolerance.

Ovenstående er selvfølgelig af betydning som et input til udviklingen i den danske bankverden og som sådan også blevet modtaget med interesse. Mere alment har det betydning i relation til to felter: Det sætter fokus på, at uddannelsen af fagligt dygtige medarbejdere omfatter såvel den formelle tilegnelse af formel viden som udviklingen af social og individuel identitet. Det understreger ligeledes betydningen af forståelsen af kollektive og individuelle identiteter som udgangspunkt for forandringsprocesser i organisationer.

At sætte udviklingsarbejde og medarbejderuddannelse i gang uden at basere dette på en grundlæggende forståelse af de identiteter, der er på spil i organisationen svarer til at lave budgetter uden at kende regnskabet ... for nu at blive i banksproget.

Fakta om RUC

Den Centrale Praktikordning

VidenskabsButikken/Projektbørsen

Organisation og styrelse

RUC's uddannelser - opbygning og struktur

Studiernes opbygning

RUC i tal

Oversigt over privat- og samfinansierede projekter 2003

Mere at vide

RUC's Centrale Praktik Ordning

Af studieleder Jan Andersen og praktikkoordinator Anne-Grete Winding

RUC's Centrale PraktikOrdning (CPO) formidler et tilbud om praktik til studerende på alle fag, men især på fag, der ikke selv har en praktikordning. For øjeblikket har følgende fag deres egen ordning: Kommunikation, Journalistik, Internationale Udviklingsstudier, TekSam og Public Relations toningen.

For at gå i praktik gennem CPO kræves det blandt andet, at den studerende har afsluttet sin bacheloruddannelse og er indskrevet ved en kandidatuddannelse.

Ordningen følges af Studienævnet for Den Centrale Praktik på Roskilde Universitetscenter og reguleres af studieordning vedtaget d. 7. februar 2001.

Organisation

Ved IBF 2003 er CPO bevilget 0,4 fast TAP-ÅV, samt 0,4 løs VIP-ÅV. På grund af det store optag efterår 2003 blev givet en ekstrabevilling på 40 løs-VIP timer og 28 løs-TAP timer.

Der er åbningstid 4 dage om ugen med i alt 10 timer/ uge.

Aktiviteter

Studienævnet

Studienævnet har holdt en række møder i løbet af året. På møderne er følgende blandt andet blevet drøftet:

- stigningen i antallet af praktikanter, med deraf følgende flere evalueringer, lægger et stadig større pres på fagene for at stille faglige vejledere til rådighed. Dette får fagene imidlertid ingen kompensation for og visse fag har ikke ressourcer til at deltage. I studieordningen kræves, at en faglig vejleder godkender praktikopholdet.
- afklaring af regler for at få løn og modtage SU i praktikperioden. Dette gøres i samarbejde med SU-kontoret på RUC
- muligheden for at give merit for praktikophold bliver jævnlige taget op som punkt. Også i RUCNYT har debatten været. Foreløbig ligger afgørelsen i de enkelte SN.

- praktik som en meget vigtig mulighed for at få erfaring og for at skabe sig et netværk, som kan gavne i en senere jobsøgning. I forbindelse med uddannelsestillæg i dagspressen er CPO blevet kontaktet og har medvirket i blandt andre Berlingske Tidendes tillæg
- jævnlige henvendelser fra andre uddannelsesinstitutioner om råd vedrørende oprettelse af praktikordning

Information

CPO har holdt et informationsmøde på RUC i forårssemestret. Informationerne kan også ses på hjemmesiden. Interessen er klart stigende, hvilket også kan ses på antallet af tilmeldte praktikanter.

Pjecer kan også tages udenfor kontoret.

Alle praktikopslag sættes på hjemmesiden og offentliggøres i RUCNYT. Samtidig kan de ses på opslagstavlen udenfor kontoret. Specifikke opslag sendes til de relevante fag.

Indlæg fra praktikanter om erfaringer med praktikophold bringes jævnligt i RUCNYT.

Praktikseminarer

I begge semestre er holdt 5 praktikseminarer for praktikanter i Danmark.

Udlandspraktikanter informeres via mail.

Praktikanter

Forår 2003:

Tilmeldt antal: 32 i Danmark, 7 i udlandet.

Fag repræsenteret: Geografi, Historie, Offentlig administration, Lang forvaltning, Socialvidenskab, Virksomhedsstudier, Psykologi, Pædagogik.

Efterår 2003:

Tilmeldt antal: 71 i Danmark, 6 i udlandet.

Fag repræsenteret: Geografi, Historie, Kultur- & Sprogstudier, Dansk, Kommunikation, Offentlig administration, Lang forvaltning, Socialvidenskab, Virksomhedsstudier, Psykologi, Pædagogik, Filosofi.

Praktiksteder:

Både forår og efterår har der været en blanding af private og offentlige virksomheder, store som små. Det har ikke givet de store problemer for de studerende at skaffe en praktikplads på trods af stigningen i akademikerarbejdsløsheden.

Opsummering af 2003: I alt tilmeldt 116 praktikanter (hvoraf 19 har valgt ikke at aflevere rapport). Det har været et år med stor interesse for praktik og vi forventer en yderligere stigning de kommende år.

På vegne af Praktik-SN og RUC's Centrale Praktik-Ordning, CPO

VidenskabsButikken/ Projektbørsen 2003

Af Lene Andersen

VidenskabsButikken (www.vb.ruc.dk)

VidenskabsButikken og Projektbørsen formidler emner fra rekvirenter til RUC-studerende. Der er bevilget et fast TAP-ÅV og 940 studentermedhjælpstimer pr. år samt en driftsbevilling. VidenskabsButikken og Projektbørsen skal hvert år gøre rede for berettigelsen i Konsistorium.

Diagram

Vort diagram viser hvor mange projekter, der er blevet færdige og hvor mange projekter, som har været/er i gang gennem VidenskabsButikken. Som man kan se af diagrammet, havde vi et rigtig godt år i 2003. Vi fik 79 nye emner ind i 2003, en stigning på 11 emner i forhold til 2002.

Vor ide med at lave en brugervenlig hjemmeside er god. Vi får mange henvendelser både fra studerende og rekvirenter over hjemmesiden. Stadigvæk er vort trykte katalog dog det medium, som trækker flest studerende til. Vi er efterhånden kendte på RUC, og de studerende kommer selv til VidenskabsButikken og beder om at få det nyeste katalog, inden det er færdigt. Det tyder jo på, at det er populært. Hjemmesiden har også bevirket, at vi har sparet mange, mange arbejdstimer på kataloget. Vor trykker går direkte ind på hjemmesiden, trækker emnerne ned og kataloget er derfor færdigt ca. 10 dage efter igangsættelsen - incl. korrekturlæsning og trykning.

Vi går dog stadigvæk ud i husene og reklamerer for "butikken", og vi gør også opmærksom på, at der findes en hjemmeside for Projektbørsen, hvor de studerende selv kan kontakte rekvirenterne.

Projektbørsen (www.pb.ruc.dk)

Projektbørsens hjemmeside er et tilbud til virksomheder og firmaer, som ønsker at få lavet undersøgelser af RUC-studerende. Da undersøgelserne som regel har kommercielt sigte, kan vi ikke optage disse emner gennem VidenskabsButikken, og har derfor oprettet Projektbørsen, så vi på den måde har et samlet sted, hvor firmaerne kan lægge deres ønsker ind. Det er op til de stu-

derende selv at rette henvendelse til rekvirenterne.

Vor hjemmeside over emner fra virksomheder, bliver opdateret løbende. Hvert halve år gennemgår vi emnerne og forhører os, om de er udført eller stadigvæk er aktuelle.

Studerende og arbejde

Vi har ved flere lejligheder konstateret, at tidligere studerende, der har været brugere af VidenskabsButikken, efterfølgende har fået arbejde i de institutioner, som de har skrevet projekter for i deres studietid gennem VidenskabsButikken. Det viser, at vi også har en funktion som kan være med til at få nyuddannede akademikere i gang efter deres kandidateksamen.

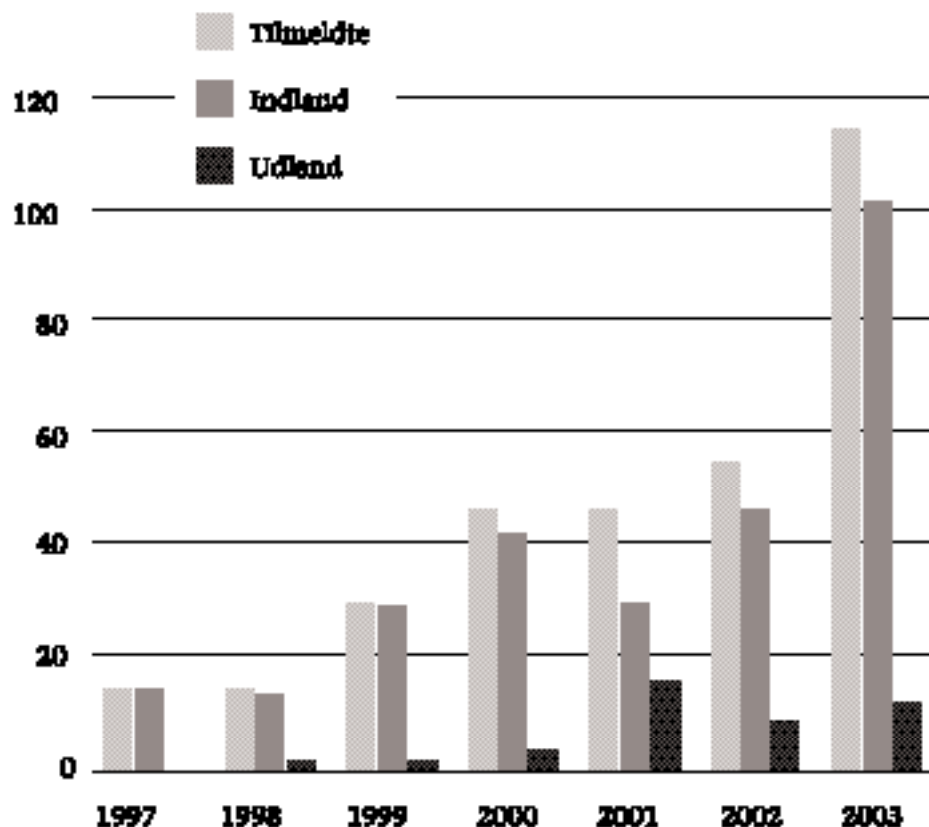
Lokaler

I 2003 flyttede vi til nye lokaler i bygn. 01. Nu har vi fået plads til, at vi alle kan være på arbejde samtidigt, og derudover ligger vore lokaler såle-

des, at de sultne studerende går forbi hver dag for at hente mad i kantinen. Det har betydet, at de studerende ikke mere skal ud at lede efter os, men derimod ved hvor vi er, hvis de skulle blive interesseret i et af emnerne. Det møderum, som lå i rummet ved siden af vort kontor, og som vi brugte flittigt, blev dog hurtigt inddraget igen til den nye Vuggestue "Koralen", hvilket vi selvfølgelig var lidt irriteret over, men da det kun er en midlertidig ordning, kan vi dog leve med det. Vi håber selvfølgelig på, at vi får lejlighed til at bruge møderummet igen, når den nye børnehave er bygget.

Studiejob (<http://studiejob.ruc.dk>)

En af de nye ideér vi havde i 2003 var at få lavet en hjemmeside med studierelevante studentermedhjælper-jobs. I skrivende stund (2004), kan vi meddele at hjemmesiden er en realitet, og at vi allerede har fået mange henvendelser.

Organisation og styrelse

Den 1. juli 2003 trådte lov nr. 403 af 28. maj 2003 om universiteter i kraft. Af kapitel 7 fremgår overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

De væsentligste ændringer i loven i forhold til ledere og kollegiale organer er:

- universitetet ændrer status til selvejende institutioner inden for den offentlige forvaltning under tilsyn af ministeren,
- universitets øverste ledelse bliver en bestyrelse med eksternt flertal og eksternt bestyrelsesformand,
- rektor og institutledere ansættes,
- institutbestyrelser nedlægges,
- der er ikke krav i loven til personsammenfald mellem studieleder og formandskab for det pågældende studienævn.

Da det ikke er muligt at implementere lovens nye regelsæt på Roskilde Universitetscenter allerede fra den 1. juli 2003 fastsætter loven bl.a., at valgte medlemmer i kollegiale organer og valgte ledere kan fortsætte i deres hverv med de kompetencer, der følger af loven i den valgperiode, de er valgt til.

Den 1. bestyrelse skal være nedsat senest den 1. januar 2005, og den endelige vedtægt skal være afleveret til ministerens godkendelse senest den 1. maj 2005.

RUC's nuværende organisation

Roskilde Universitetscenters styrelse er fastlagt i henhold til lov nr. 1089 af 23. december 1992 om universiteter. På baggrund af denne lov har RUC organiseret sig ved statut af 1. april 1994.

Konsistorium er universitetets øverste kollegiale organ. Det er konsistoriums opgave at varetage RUC's interesser som uddannelses- og forskningsinstitution og fastlægge retningslinierne for den langsigtede virksomhed og udvikling.

Konsistorium godkender RUC's organisation, budget og statut og har ret til at udtale sig om alle sager af væsentlig betydning.

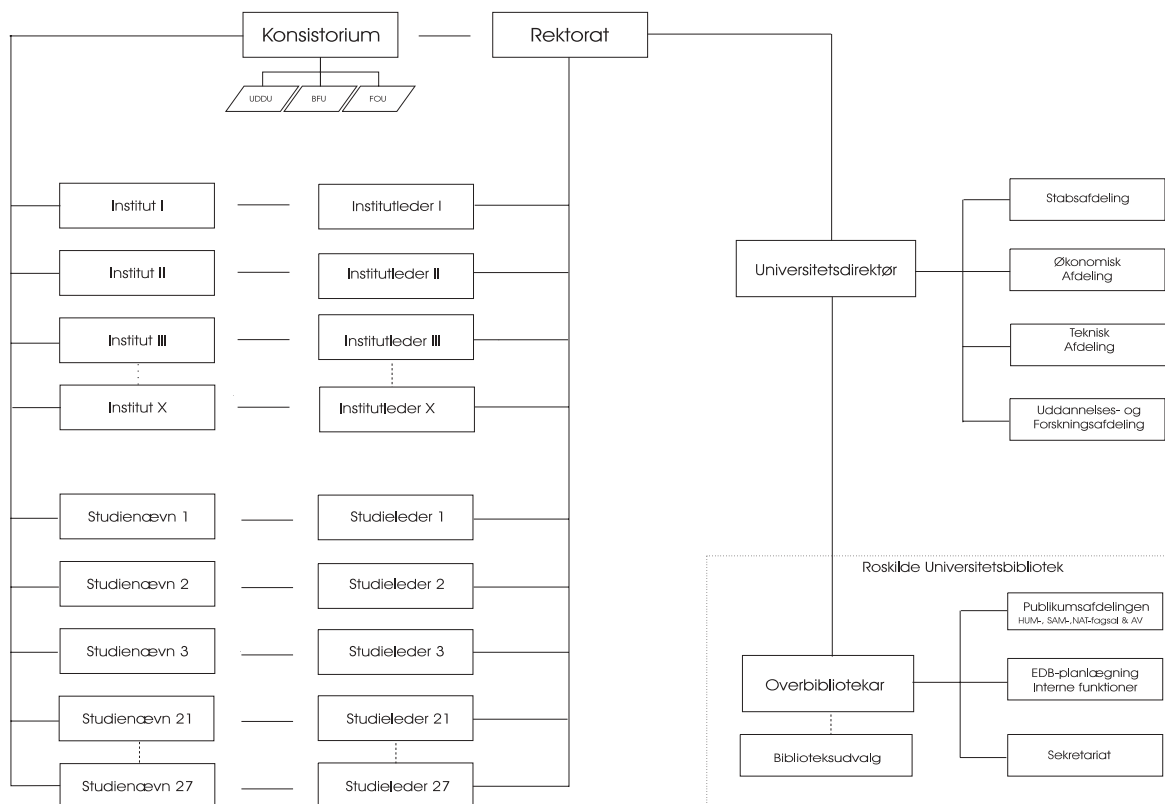
Konsistorium består af 15 medlemmer. Rektor (født formand), 2 eksternt udpegede medlemmer,

5 ledelsesrepræsentanter, 2 repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere, 2 repræsentanter for det teknisk/administrative personale og 3 studenterrepræsentanter.

Konsistorium har nedsat 3 faste rådgivende udvalg: Uddannelsesvalget (UDDU) rådgiver om uddannelsespolitiske forhold. Budget- og forretningsudvalget (BFU) rådgiver om økonomiske forhold. Forskningsudvalget (FOU) rådgiver om forskningspolitiske forhold.

På RUC findes 10 institutter, der hver ledes af en institutleder. Der vælges en institutbestyrelse, der fastlægger retningslinierne for instituttets virksomhed og udvikling.

På RUC findes 27 studienævne. Studienævnene består af et lige antal studerende og lærere. Det er studienævnenes opgave at planlægge og tilrettelægge undervisningen, godkende undervisningsplaner og udarbejde forslag til studieordninger.

RUC's uddannelser

Opbygning og struktur

På Roskilde Universitetscenter starter alle uddannelserne med en basisuddannelse.

Basisuddannelserne

Roskilde Universitetscenter udbyder 3 basisuddannelser:

- en samfundsvidenskabelig basisuddannelse
- en naturvidenskabelig basisuddannelse
- en humanistisk basisuddannelse, der består af henholdsvis en almen og en international basisuddannelse.

Basisuddannelserne introducerer de studerende til de respektive hovedområders teorier og metoder.

Overbygningsuddannelserne

I overbygningsuddannelserne finder den egentlige fagspecialisering sted. Overbygningsuddannelserne kan opstilles i 3 hovedgrupper:

- bacheloruddannelser
- tofags kombinationsuddannelser
- etfags kandidatuddannelser.

Bacheloruddannelserne

Bacheloruddannelserne består af en basisuddannelse samt 1 års overbygningsstudier inden for centrets fagrække. RUC udbyder HA-studiet som en selvstændig bacheloruddannelse.

Kombinationsuddannelserne

En kombinationsuddannelse er en kandidatuddannelse, der består af 2 fag og samlet varer 5 år. Her kan vælges mellem følgende 26 fag:

- Fransk
- Tysk
- Engelsk
- Dansk
- Kultur- og sprogødestudier
- Historie
- Kommunikation
- Journalistik
- Psykologi
- Filosofi og Videnskabsteori
- Museumsformidling
- Pædagogik mshp voksenuddannelse
- Internationale Udviklingsstudier

- Socialvidenskab
- Offentlig Administration
- Forvaltning
- Virksomhedsstudier
- Geografi
- Datalogi
- Miljøbiologi
- Molekylærbiologi
- Biologi med henblik på gymnasiet
- Kemi
- Fysik
- Matematik
- Performance Design

Inden for kombinationsuddannelserne er der tilrettelagt særlige studier i Interaktive Medier, Miljøregulering og Public Relations.

Et-fags-kandidatuddannelserne

I modsætning til kombinationsuddannelserne læses der ét fag i de såkaldte etfags-kandidatuddannelser. Her kan læses Forvaltningsuddannelsen eller Teknologisk Samfundsvidenskabelig Planlægningsuddannelse.

Ph.d.-uddannelserne

En ph.d.-uddannelse er en forskeruddannelse, der typisk læses efter en bestået kandidatuddannelse. Uddannelsen tager efter kandidatgraden 3 år og varer samlet 8 år.

Deltidsuddannelser

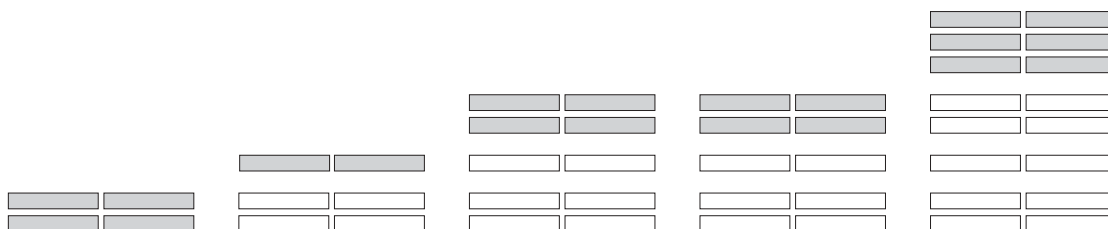
Som åbne universitetsstudier udbyder RUC den Humanistiske Basisuddannelse, Psykologi, Matematik, Kommunikation og Filosofi & Videnskabs-teori. Som diplomuddannelse tilbydes Turistfører-uddannelsen.

Som masteruddannelser udbydes følgende:

- Master of Public Policy – MPP
- Master of Computermediated Communication (MCC).
- Master i Voksenuddannelse – MV
- Master i Organisationspsykologi – MPO
- Master i Miljøstudier – MES
- Master i Bioanalyse og Klinisk Kemi – MBK

Studiernes opbygning

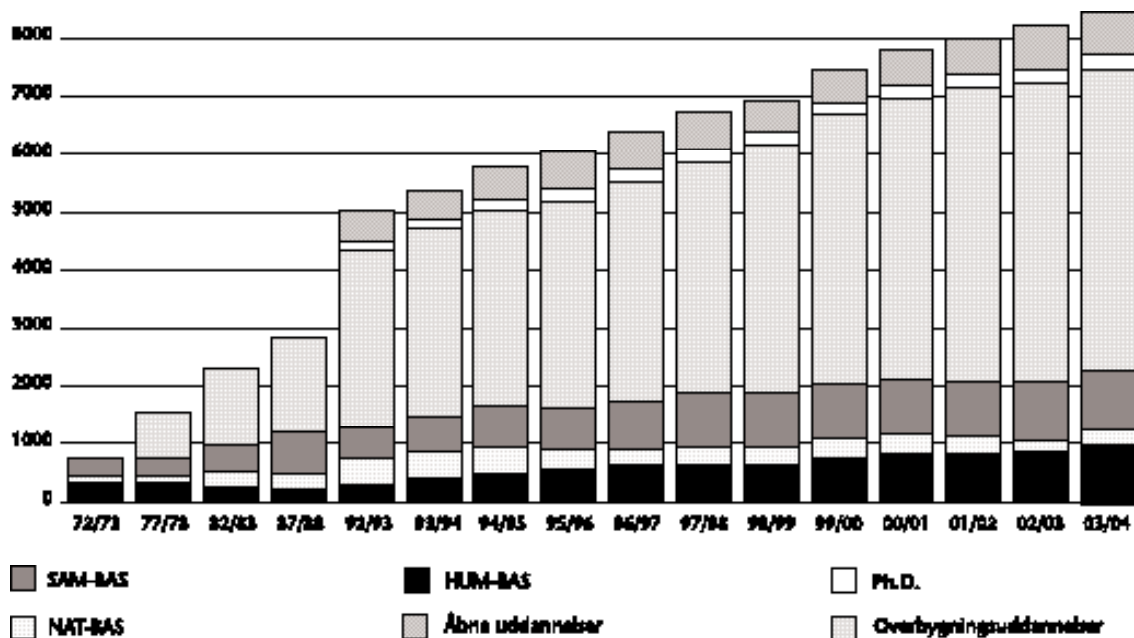
 = 1/2 år

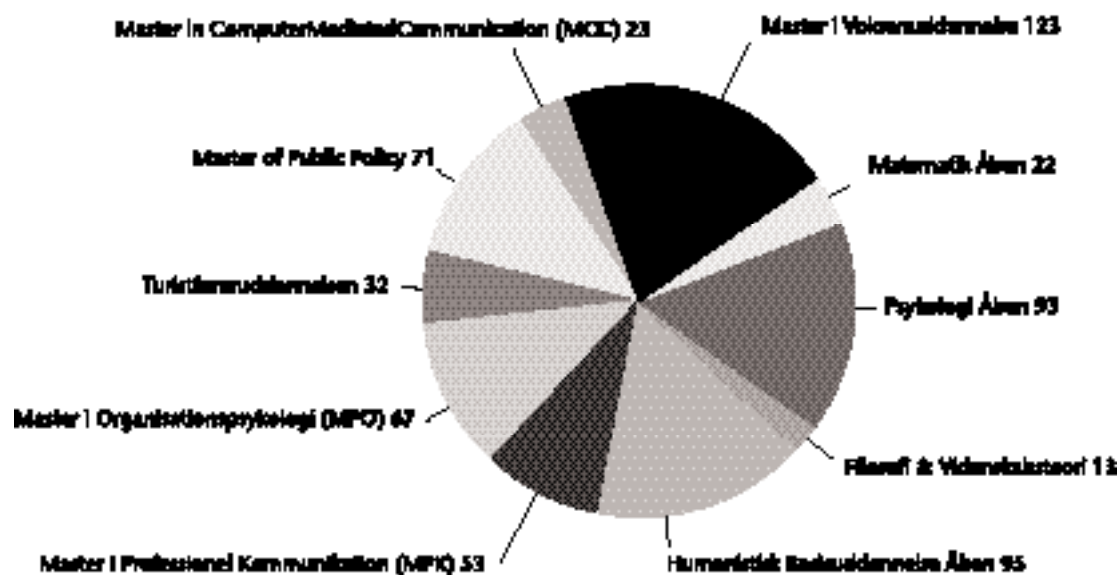
Basis	Bachelor	To-fagskandidat	Et-fagskandidat	Ph.d.
BETEGNELSE				
– Humanistisk – Naturvidenskabelig – Samfundsvidenskabelig	Bacheloruddannelse	Kombinationsuddannelse	- Forvaltning - Tek-Sam	- Forskeruddannelse
OPBYGNING				
Alle uddannelser på RUC starter med en 2-årig basisuddannelse. Basisuddannelsen er en bred indføring i enten humaniora, naturvidenskab eller samfundsvidenskab.	En bacheloruddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb på 1 år (2 moduler). De to moduler kan være fra samme fag eller fra 2 forskellige fag.	En to-fags-kandidatuddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb, hvor to fag hver på 1 1/2 år (3 moduler) kombineres. Et praktikmodul på 1/2 år er frivilligt og er ikke medregnet i den normerede studietid. Journalistik har dog 1 års obligatorisk praktik.	En et-fags-kandidatuddannelse består af en basisuddannelse på 2 år + et overbygningsforløb på 3 år (6 moduler). Kun Forvaltning og Tek-Sam kan læses som et-fags-kandidatuddannelser. Et praktikmodul på 1/2 år er frivilligt og er ikke medregnet i den normerede studietid.	En ph.d.-uddannelse består af en kandidatuddannelse (et- eller to-fags) på 5 år + 3 års forskerstudier.
NORMERET STUDIETID				
2 år	3 år	5 år	5 år	8 år
TITEL				
En basisuddannelse er ikke i sig selv en afsluttet uddannelse, men grundlaget for et overbygningsstudie.	B.A. B.Sc. HA	Cand.mag. Cand.scient. Cand.scient.soc. Cand.comm.	Cand.scient.adm. Cand.techn.soc.	Ph.d.

RUC i tal

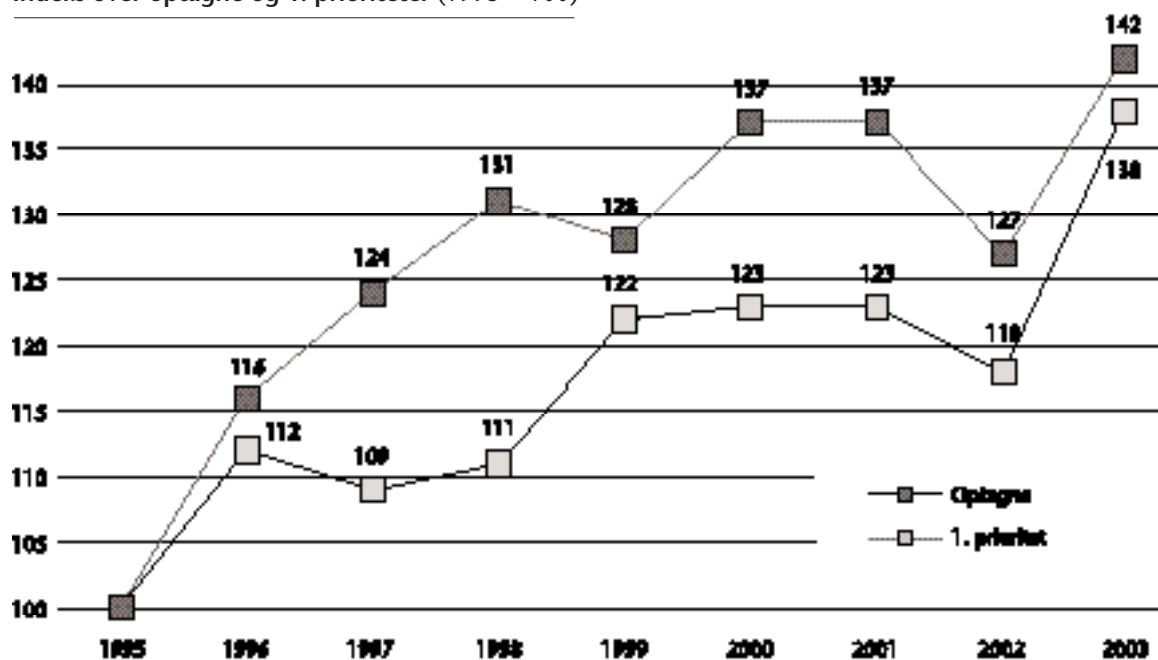
Studentertal 1972 – 2004

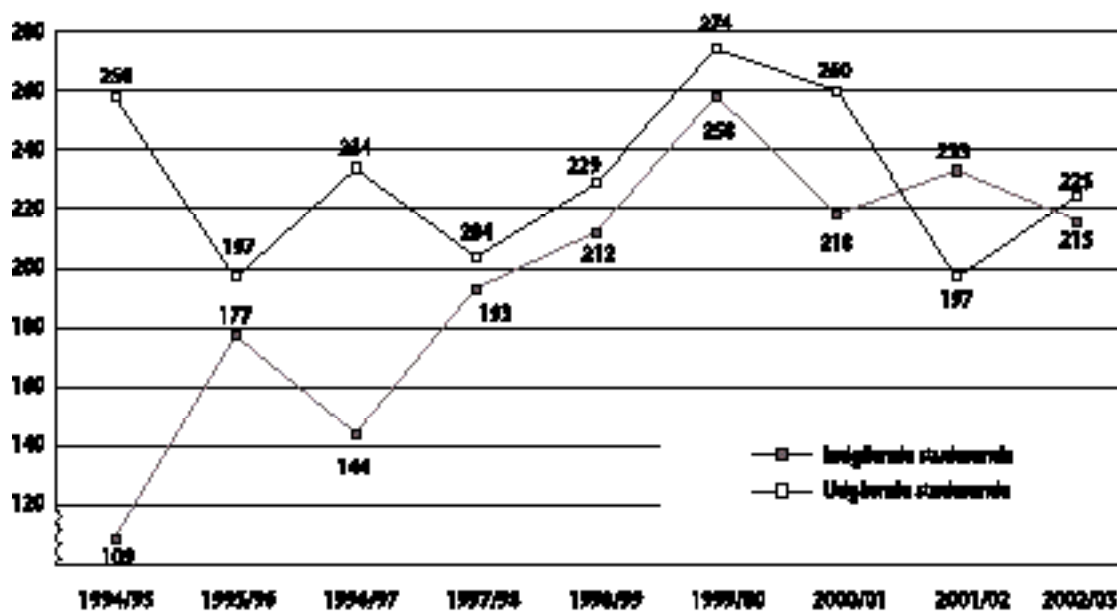
Studenterfordeling på deltidsuddannelserne (opgjort pr. 22. april 2004)

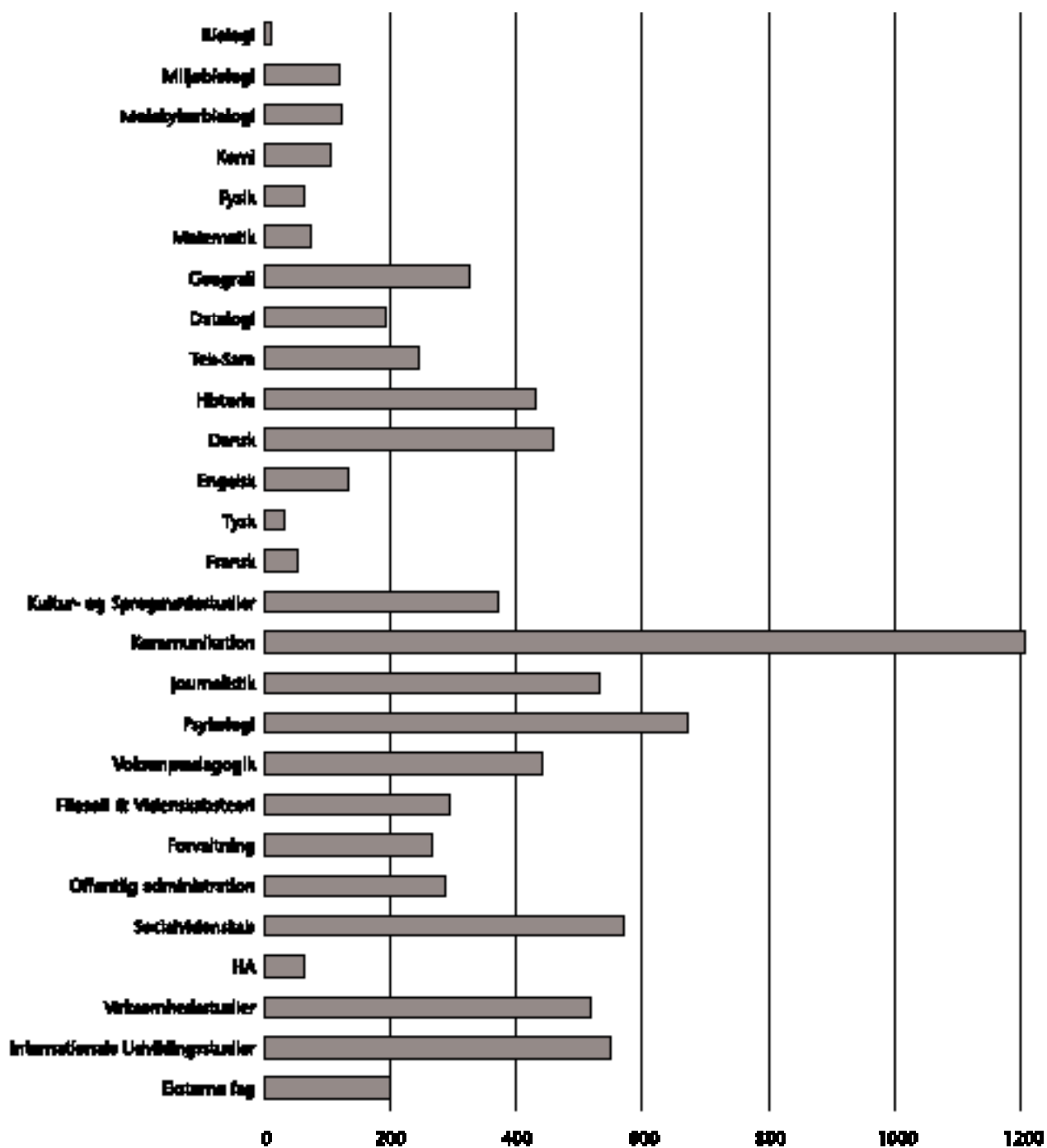
Indeks over optagne og 1. prioriteter (1995 = 100)

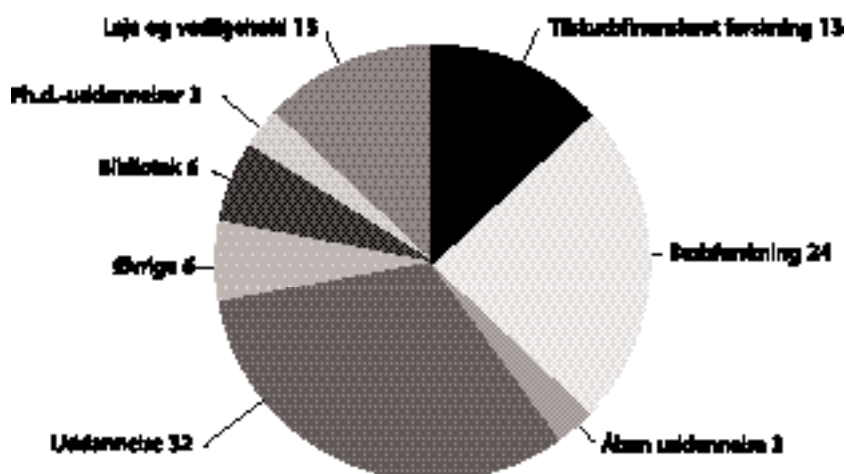
International Studentermobilitet 1995-2003 Antal studerende til og fra RUC

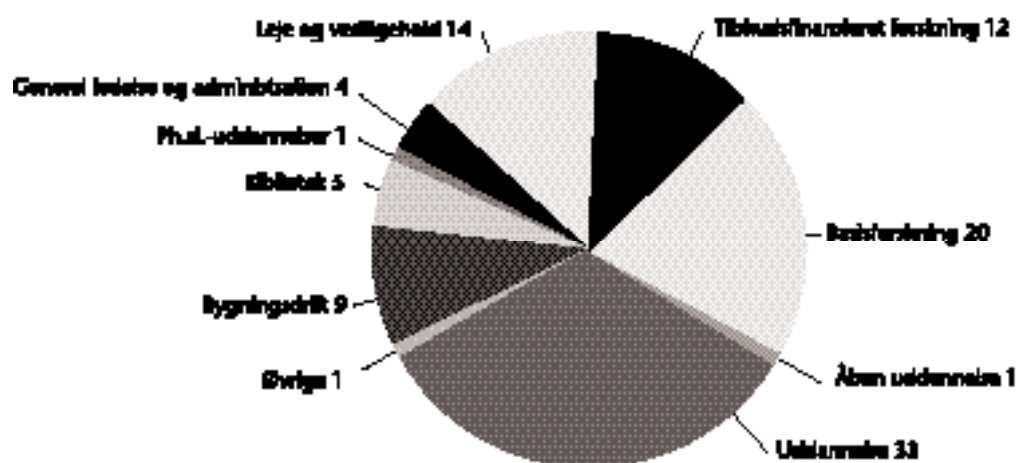
Studerende fordelt på fag (Opgjort pr. 27. april 2004)

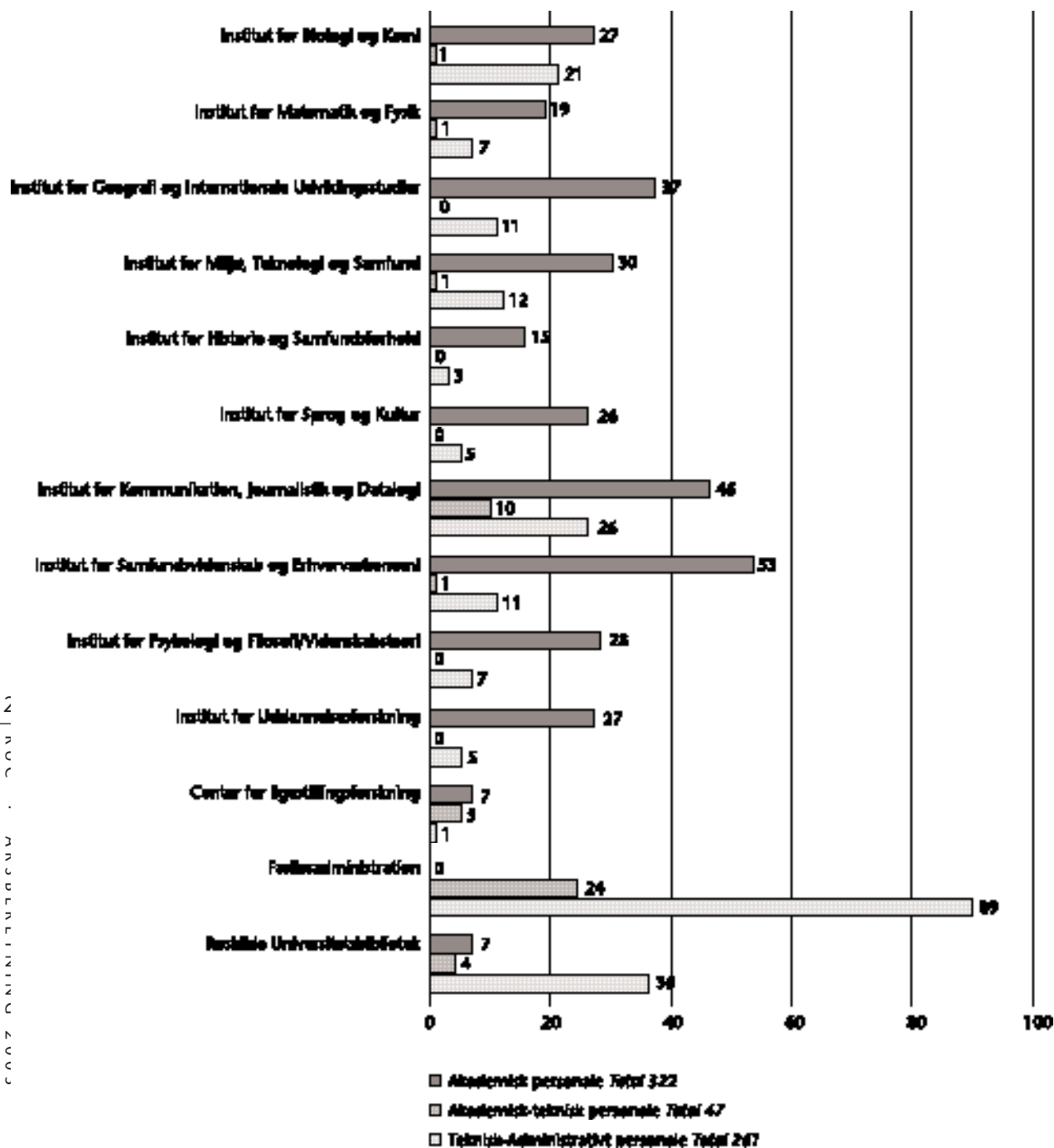
Indtægter fordelt på udvalgte områder i 2003 (Pct. af total)

Udgifter fordelt på udvalgte områder i 2003 (Pct. af total)

Antal akademisk & administrativt personale (Pr. 31. december 2003)

Oversigt over privat- og samfinansierede projekter

på Roskilde Universitetscenter indgået i året 2003 af følgende Institutter

Projektets titel	Finansieringskilde	Samlet bidrag	Bidrag i år 2003
<i>1. Institut for Biologi og Kemi</i>			
Forskning af Marisa cornuarietis (snegle)	American Chemistry Council	kr. 1.252.044	kr. 908.260
<i>2. Institut For Matematik og Fysik</i>			
Bio Hydrogen	Nordisk Energiforskning	nkr. 500.000	0
<i>4. Institut for miljø, teknologi og samfund</i>			
Nationalparker i Danmark - lokal identitet og naturbeskyttelse	Friluftsrådet	kr. 690.000	0
Social Capital and Collective Management of Land and Water	CIAT, Colombia	US dollar 54.000	US dollar 47.534
<i>7. Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi</i>			
Evaluering af "Stiftelsen NORSK FORM - senter for design, arkitektur og bygningsmiljø"	Norsk Kulturråd	nkr. 480.000	nkr. 266.166
<i>10. Institut for Uddannelsesforskning</i>			
Børns kropslige udfoldelse i København	BUPL - København	kr. 60.000	0
Evaluering "Værdier og kompetence i Superfos"	VOKS Superfos	kr. 113.500	0
Praktiserende lægers subjektive arbejdsbetingelser	Sygekassernes Helsefond	kr. 450.000	kr. 224.395

Mere at vide

Yderligere informationer om Roskilde Universitetscenter kan fås ved henvendelse til:

Roskilde Universitetscenter
Informationskontoret
Postbox 260
DK-4000 Roskilde

Tlf. 46 74 20 38
Fax: 46 74 30 09
E-mail: plk@ruc.dk.
www.ruc.dk

Materiale om RUC

Roskilde Universitetscenters årsberetninger.
Institutternes årsberetninger.

Studieguide - indeholder samlet beskrivelse af samtlige RUC's uddannelser mm. Årlig.

Deltiduddannelser på RUC.

Roskilde University Denmark - engelsksproget introduktion til RUC.

ph.d.-programmes at Roskilde University

- engelsksproget beskrivelse af RUC's ph.d.-programmer.

Principles of Education & Research.

RUCFAKTA - kort dansk/engelsk faktuel introduktion til RUC.

RUC modtager efter aftale gerne besøgende til rundvisning på universitetet. Kontakt venligst Informationskontoret herom.

Institutter

Institut for Biologi og Kemi

Undervisning i Kemi, Molekylærbiologi, Miljøbiologi samt Den Naturvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 18.2, tlf. 4674 2475.

Instituttleder: Eigil Præstgaard, tlf. 4674 2433.

Institut for studiet af Matematik og Fysik samt deres funktioner i undervisning, forskning og anvendelser (IMFUFA)

Undervisning i Matematik og Fysik samt på Den Naturvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: Bygning 27, tlf. 4674 2263.

Instituttleder: Johnny Ottesen, tlf. 4674 2278.

Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier

Undervisning i Geografi og Internationale Udviklingsstudier samt på Den Samfunds og Naturvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 21.2, tlf. 4674 2535.

Instituttleder: Henrik Secher Marcussen, tlf. 4674 2322.

Institut for Miljø, Teknologi og Samfund

Undervisning inden for den Teknologisk-Samfundsvidenskabelige Planlægningsuddannelse og på Den Samfunds- og den Naturvidenskabelige basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 11.2., tlf. 4674 2120.

Instituttleder: Henning Schroll tlf. 4674 2093.

Institut for Historie og Samfundsforhold

Undervisning i Historie og på Den Humanistiske og Den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 03.2.1., tlf. 4674 2172.

Instituttleder: Lennert Berntson, tlf. 4674 2355.

Institut for Sprog og Kultur

Undervisning i Dansk, Engelsk, Fransk og Tysk samt Internationale Udviklingsstudier og Den Humanistiske Basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 03.2.4, tlf. 4674 2559.

Instituttleder: Karen Sonne Jakobsen, tlf. 4674 2313.

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi

Undervisning på Kommunikation, Journalistik, Datalogi og de tre basisuddannelser.

Sekretariat: Hus 43.3, tlf. 4674 3814.

Instituttleder: Niels Christian Juul, hus 42.3, tlf. tlf. 4674 3860.

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Undervisning på Forvaltningsuddannelserne, HA, Virksomhedsstudier og Den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: Hus 23.2, tlf. 4674 2175.

Instituttleder: Bent Greve, tlf. 4674 2585.

Institut for Psykologi og Filosofi/Videnskabs-teori

Undervisning på Psykologi og Filosofi/Videnskabs-teori og de tre basisuddannelser.

Sekretariat: P9, tlf. 4674 2751.

Instituttleder: Birgitte Elle, tlf. 4674 2902.

Institut for Uddannelsesforskning

Undervisning på Voksenpædagogik og Den Humanistiske og Den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

Sekretariat: P10, tlf. 4674 2669.

Instituttleder: Søren Otto Dupont, tlf. 4674 2852.

Center for Ligestillingsforskning (CeLi)

CeLi udfører forskning, undervisning, udviklingsopgaver og formidling i ligestilling af kvinder og mænd.

Sekretariat: CAT-bygningen, tlf. 4674 2984.

Centerleder: Lektor, cand.scient.soc. Karen Sjørup, tlf. 4674 2987.

Roskilde Universitetscenter

Universitetsvej 1
Postboks 260
DK-4000 Roskilde

Tlf: 4674 2081
Fax: 4674 3009
E-mail: plk@ruc.dk
www.ruc.dk

ISSN: 0900-2588